



# ULIC

## BİLDİRİ KİTABI

ÖZET METİN 23-25 MAYIS 2024  
TOKAT, TÜRKİYE

ISBN: 978-975-7328-98-8



# I. ULUSLARARASI İKTİSADİ VE İDARİ ÇALIŞMALAR KONGRESİ

**ULIC 2024**

**Özet Metin Bildiri Kitabı**

**ISBN: 978-975-7328-98-8**

**TOKAT - TÜRKİYE**

Not: Bölümlerin tüm idari, akademik ve hukuki sorumlulukları yazarlarına aittir.

**Yayınlayan:**

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

**Editörler:**

Prof. Dr. Rüştü YAYAR

Prof. Dr. Yücel EROL

Dr. Öğr. Üyesi Metehan ŞAHİN

**E-Kitap Tasarımı, Hazırlanması ve Oluşturulması:**

Dr. Öğr. Üyesi Metehan ŞAHİN

Arş. Gör. Berna AKBAY

**Düzenleyenler:**

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Islamic University in Uganda

Azərbaycan Texniki Universiteti

Busitema University

Politeknik Negeri Malang

Ukshin Hoti Prizren

Ruaha Catholic University

Eqrem Çabej University of Gjirokastrës

## Kongre Onursal Başkanı

Prof. Dr. Yusuf TEKİN

## Onur Kurulu

Numan HATİPOĞLU

Mehmet Kemal YAZICIOĞLU

Prof. Dr. Fatih YILMAZ

Prof. Dr. Bektash MEMA

Prof. Dr. Ismail Simbwa GYAGENDA

Prof. Dr. Paul WAAKO

Prof. Dr. Vilayat VALIYEV

Doç. Dr. Mentor ALISHANI

Doç. Dr. Pius Peter MGENI

Supriatna ADHISUWINJO, ST., MT

## Kongre Başkanı

Prof. Dr. Rüştü YAYAR

## Kongre Sekreteryası

Dr. Öğr. Üyesi Metehan ŞAHİN

Arş. Gör. Dr. Tugay ÜLKÜ

Arş. Gör. Alp ARSLAN

Arş. Gör. Ayşegül KURT

Arş. Gör. Berna AKBAY

Arş. Gör. Hatice Nursena YÜCEL

Arş. Gör. Muhammed Fatih IŞIKMAN

Arş. Gör. Oğuzhan DEMİR

Arş. Gör. Taylan ŞENGÜL

Arş. Gör. Yasin GÜLYÜZ

## Düzenleme Kurulu

Prof. Dr. Rüştü YAYAR (Düzenleme Kurulu Başkanı)

Prof. Dr. Yücel EROL (Düzenleme Kurulu Başkan Yardımcısı)

Dr. Öğr. Üyesi Metehan ŞAHİN (Düzenleme Kurulu Başkan Yardımcısı)

Prof. Dr. Ahmet GÜVEN

Prof. Dr. Çetin BEKTAŞ

Prof. Dr. Muhittin DEMİRAY

Prof. Dr. Salih BARIŞIK

Prof. Dr. Sema POLATCI

Prof. Dr. Türker ŞİMŞEK

Doç. Dr. Çetin KAPLAN

Doç. Dr. Drita KRASNIQI

Doç. Dr. Elif BOYRAZ

Doç. Dr. Emre ASLAN

Doç. Dr. Hayrettin TÜLEYKAN

Doç. Dr. Ibrahim MUSENZE

Doç. Dr. Jaho CANA

Doç. Dr. Merita ISARAJ

Doç. Dr. Natavan NAMAZOVA

Milli Eğitim Bakanı

Tokat Valisi

Tokat Belediye Başkanı

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Gjirokastrës Eqrem Çabej Üniversitesi Rektörü, Arnavutluk

Uganda İslam Üniversitesi Rektörü, Uganda

Busitema Üniversitesi Rektörü, Uganda

Azerbaycan Teknik Üniversitesi Rektörü, Azerbaycan

Ukshin Hoti Prizren Üniversitesi Rektörü, Kosova

Ruaha Catholic Üniversitesi Rektör Yardımcısı, Tanzanya

Politeknik Negeri Malang, Endonezya

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye

Prizren Üniversitesi, Kosova

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye

Busitema Üniversitesi, Uganda

Gjirokastrës Eqrem Çabej Üniversitesi, Arnavutluk

Gjirokastrës Eqrem Çabej Üniversitesi, Arnavutluk

Azerbaycan Teknik Üniversitesi, Azerbaycan



Prof. Dr. Erkan İŞİĞİÇOK  
Prof. Dr. Fatih Coşkun ERTAŞ  
Prof. Dr. Fatih ERTUGAY  
Prof. Dr. Fehim BAKIRCI  
Prof. Dr. Ferit ÖLÇER  
Prof. Dr. Fevzi Serkan ÖZDEMİR  
Prof. Dr. Hakan ÇETİNTAŞ  
Prof. Dr. Hamza ATEŞ  
Prof. Dr. Himmet KARADAL  
Prof. Dr. Hüsamet İnAÇ  
Prof. Dr. İbrahim DOĞAN  
Prof. Dr. İlhan EROĞLU  
Prof. Dr. Kadir ARDIÇ  
Prof. Dr. Murat ATAN  
Prof. Dr. Mustafa LAMBA  
Prof. Dr. Oğuz YILDIRIM  
Prof. Dr. Oğuzhan GÖKTOLGA  
Prof. Dr. Orhan ÇINAR  
Prof. Dr. Osman ÇEVİK  
Prof. Dr. Osman DEMİR  
Prof. Dr. Osman KARKACIER  
Prof. Dr. Ömer KURTBAĞ  
Prof. Dr. Özden Zeynep OKTAV  
Prof. Dr. Selçuk AKÇAY  
Prof. Dr. Selçuk KENDİRLİ  
Prof. Dr. Suat UĞUR  
Prof. Dr. Süleyman Serdar KARACA  
Prof. Dr. Şevki ÖZGENER  
Prof. Dr. Yavuz BOZKURT  
Prof. Dr. Yusuf Ziya TAŞKAN  
Prof. Dr. Zeynep HATUNOĞLU  
Prof. Dr. Zeki DOĞAN  
Doç. Dr. Alex Juma OCHUMBO  
Doç. Dr. Arzu SULEYMANOV  
Doç. Dr. Aysel ARSLAN  
Doç. Dr. Baki DEMİREL  
Doç. Dr. Bayram KOCA  
Doç. Dr. Büşra TOSUNOĞLU  
Doç. Dr. Cantürk CANER  
Doç. Dr. Çiğdem TUĞAÇ  
Doç. Dr. Duru ŞAHYAR AKDEMİR  
Doç. Dr. Eda BOZKURT  
Doç. Dr. Erhan AKDEMİR  
Doç. Dr. Fariz MAMMADOV  
Doç. Dr. Fatma TEMELLİ  
Doç. Dr. Hakan ARIDEMİR  
Doç. Dr. Halim Emre ZEREN  
Doç. Dr. Hatice ÇELİK

Bursa Uludağ Üniversitesi, Türkiye  
Atatürk Üniversitesi, Türkiye  
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Türkiye  
Atatürk Üniversitesi, Türkiye  
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Türkiye  
Ankara Üniversitesi, Türkiye  
Balıkesir Üniversitesi, Türkiye  
İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Türkiye  
Bolu İzzet Baysal Üniversitesi, Türkiye  
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Türkiye  
Yozgat Bozok Üniversitesi, Türkiye  
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye  
Sakarya Üniversitesi, Türkiye  
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türkiye  
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye  
Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Türkiye  
Malatya Turgut Özal Üniversitesi, Türkiye  
Atatürk Üniversitesi, Türkiye  
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Türkiye  
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye  
Akdeniz Üniversitesi, Türkiye  
Erciyes Üniversitesi, Türkiye  
İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Türkiye  
Afyon Kocatepe Üniversitesi, Türkiye  
Hitit Üniversitesi, Türkiye  
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Türkiye  
Malatya Turgut Özal Üniversitesi, Türkiye  
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Türkiye  
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Türkiye  
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Türkiye  
Tarsus Üniversitesi, Türkiye  
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Türkiye  
Ruaha Catholic Üniversitesi, Tanzania  
Azerbaycan Teknik Üniversitesi, Azerbaycan  
Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Türkiye  
Yalova Üniversitesi, Türkiye  
Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Türkiye  
Gümüşhane Üniversitesi, Türkiye  
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Türkiye  
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türkiye  
Anadolu Üniversitesi, Türkiye  
Atatürk Üniversitesi, Türkiye  
Anadolu Üniversitesi, Türkiye  
Azerbaycan Teknik Üniversitesi, Azerbaycan  
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Türkiye  
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Türkiye  
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Türkiye  
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Türkiye

Doç. Dr. Kadir DELİGÖZ  
Doç. Dr. Md Saidul ISLAM  
Doç. Dr. Meziyet Sema ERDEM  
Doç. Dr. Nermin KİŞİ  
Doç. Dr. Özlem DEMİR  
Doç. Dr. Rafet BEYAZ  
Doç. Dr. Ramil QULİYEV  
Doç. Dr. Sevil ŞAHİN  
Doç. Dr. Yusuf DEMİR  
Doç. Dr. Yunus Emre BİROL  
Dr. Öğr. Üyesi Anera MUSLIU  
Dr. Öğr. Üyesi Demir LIMA  
Dr. Öğr. Üyesi Emine Başak SAVAŞ  
Dr. Öğr. Üyesi Festim TAFOLLI  
Dr. Öğr. Üyesi Hümevra SADAKLIOĞLU  
Dr. Öğr. Üyesi İlber C. N. ÖZDEMİRCİ  
Dr. Öğr. Üyesi Kushtrim GASHI  
Dr. Öğr. Üyesi Melih COŞGUN  
Dr. Öğr. Üyesi Nazlı KARAOĞLU  
Dr. Öğr. Üyesi Yağmur DÖNMEZ  
Dr. Alberto G. NDEKWA  
Dr. Batuhan ERSÖZ  
Dr. Cihan USTA  
Dr. Emre YİĞİT  
Dr. Festo W. GABRIEL  
Dr. Kurnie EKASARI  
Dr. Nur Indah RIWAJANTI  
Dr. Romed S. KAVENUKE  
Dr. Şenol GÜNDOĞDU  
Dr. Şeyhmus DEMİR

Atatürk Üniversitesi, Türkiye  
Nanyang Teknoloji Üniversitesi, Singapur  
Bolu İzzet Baysal Üniversitesi, Türkiye  
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Türkiye  
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye  
Atatürk Üniversitesi, Türkiye  
Azerbaycan Teknik Üniversitesi, Azerbaycan  
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye  
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Türkiye  
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Türkiye  
Ukshin Hoti Prizren Üniversitesi, Kosova  
Ukshin Hoti Prizren Üniversitesi, Kosova  
Amasya Üniversitesi, Türkiye  
Ukshin Hoti Prizren Üniversitesi, Kosova  
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Türkiye  
Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Türkiye  
Ukshin Hoti Prizren Üniversitesi, Kosova  
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Türkiye  
Malatya Turgut Özal Üniversitesi, Türkiye  
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye  
Ruaha Catholic Üniversitesi, Tanzanya  
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye  
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye  
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye  
Ruaha Catholic Üniversitesi, Tanzanya  
Politeknik Negeri Malang, Endonezya  
Politeknik Negeri Malang, Endonezya  
Ruaha Catholic Üniversitesi, Tanzanya  
Afyon Kocatepe Üniversitesi, Türkiye  
Dicle Üniversitesi, Türkiye

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ .....	1
CAPITAL ACCOUNT LIBERALIZATION (CAL) AND INCOME INEQUALITY: A PANEL DATA ANALYSIS OF 11 ASIA-PACIFIC COUNTRIES .....	2
EUROPE'S ENERGY INDEPENDENCE: STRATEGIES TO REDUCE RUSSIA'S DOMINANCE AND THE ECONOMIC CONSEQUENCES.....	3
YAPAY ZEKA KAYGISI GELECEK KAYGISINI ARTTIRIR MI? TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA.....	4
AKADEMİSYENLERDE ÖRGÜT KÜLTÜRÜ- PSİKOLOJİK SAHİPLENME İLİŞKİSİ.....	5
5. DÜZEY LİDERLİK KONUSUNDA YAPILAN ÇALIŞMALARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ.....	6
HANNAH ARENDT'İN İNSAN HAKLARI PERSPEKTİFİNDEN TÜRKİYE'DEKİ GÖÇ VE GÖÇMEN SORUNU.....	7
SURİYELİ SİĞİNMACILARA YÖNELİK TOPLUMUN GÜVENLİK ALGISI: TOKAT ÖRNEĞİ.....	9
AĞ TOPLUMUNDA DİJİTAL AKTİVİZM: EMEKLİLİKTE YAŞA TAKILANLAR ÖRNEĞİ .....	10
GENERATION ALPHA IN TÜRKİYE AND FUTURE PERSPECTIVES .....	11
ESNEKLİĞİN SINIRLARINI KALDIRMAK: DİJİTALLEŞME VE KÜRESEL ÜRETİM İLİŞKİLERİ EKSENİNDE DİJİTAL GÖÇEBELERİN ÇALIŞMA PRATİKLERİ.....	12
GENDER-RELATED DİFERENCES IN CHILDHOOD EDUCATION LEVELS IN MYMENSINGH CITY, BANGLADESH, IN RELATION TO OTHER VARIABLES.....	13
YAPAY ZEKA: DOST MU, DÜŞMAN MI? TEHDİT Mİ, FIRSAT MI?.....	14
GENÇ GÖNÜLLÜLERİN DUYGUSAL ZEKA DÜZEYLERİ İLE PROSOSYAL MOTİVASYONLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ .....	15
KAMUSAL FAALİYETLERE GÖNÜLLÜ KATILIM .....	16
SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ ANLAMAK VE KENTLERLE BAĞINI KURMAK .....	17
ANALYSIS OF THE DEVELOPMENT IMPLEMENTATION PREPARATION OF SUSTAINABILITY REPORTS ON OIL AND GAS MINING COMPANIES ON THE IDX IN 2021-2023.....	18
CENTRAL BANK DIGITAL CURRENCY AND TAX COMPLIANCE.....	19
DEFTER, KAYIT VE BELGELERİ GİZLEYENLER SUÇU BAĞLAMINDA SUSMA HAKKININ DEĞERLENDİRİLMESİ.....	20
TÜRKİYE'DE DOLAYLI VE DOLAYSIZ VERGİLERİN EKONOMİK BÜYÜMEYE ETKİSİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA .....	21
DİJİTAL EKONOMİ VE DİJİTAL EKONOMİNİN VERGİLEMEYE ETKİSİ.....	22
TÜRKİYE'DE 2003 - 2023 YILLARI ARASINDA GERÇEKLEŞEN ENFLASYONUN MUTLULUK DÜZEYİNE ETKİLERİ.....	23



AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİ İLE TÜRKİYE'DE KARBONDİOKSİT EMİSYONLARI, YENİLENEBİLİR ENERJİ, GAYRİSAFİ YURT İÇİ HASILA VE ÇEVRE VERGİLERİ İLİŞKİSİNİN AMPİRİK OLARAK İNCELENMESİ.....	24
EKONOMİK KOMPLEKSİTE .....	25
BESLENME VE VERGİLENDİRME: VEGAN BESLENME ÖZELİNDE .....	26
GÜNEY AFRİKA'NIN İSRAİL'İN SOYKIRIM YAPTIĞI İDDİALARINA İLİŞKİN DAVASINDA ULUSLARARASI ADALET DİVANİ KARARININ SİYASİ VE DİPLOMATİK SONUÇLARI.....	27
ULUS- DEVLET, MİTOS VE KADIN: VATAN TOPRAĞI VE ÖTÜKEN ÜZERİNE BİR İNCELEME .....	28
TÜRKİYE'NİN YENİDEN ASYA GİRİŞİMİ ÇERÇEVESİNDE ASEAN POLİTİKASI .....	29
IRKÇILIKTAN BİR SAPMA: BEYAZ ÜSTÜNCÜLÜĞÜNÜN YÜKSELİŞİ .....	30
YENİ BİR FAİZ POLİTİKASI ÖNERİSİ: SIFIR REEL FAİZ.....	31
AKTİF BÜYÜKLÜK VE SATIŞLARIN KARLILIĞA PANDEMİ ETKİSİ: BİST XKOBİ İŞLETMELERİNDEN KANITLAR.....	32
TÜRKİYE-İSRAİL DIŞ TİCARETİNİN 2013-2024 DÖNEMİ GÖRÜNÜMÜ .....	33
KIRILGAN BEŞLİ ÜLKELERİNİN DIŞ KIRILGANLIĞI: 1989-2022 DÖNEMİ İNCELEMESİ .....	34
KÖYLERE HİZMET GÖTÜRME BİRLİKLERİNİN YAPISI VE KIRSAL KALKINMA İLE İLİŞKİSİ.....	35
YÖNETİM PSİKOLOJİSİ EKSENİNDE AKADEMİSYENLERİN RUHSAL DURUMLARI ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME .....	36
TÜRKİYE'DE İL VE İLÇELERİN GELİŞMİŞLİK DÜZEYLERİNİN MÜLKİ İDARE AMİRLERİNİN GÖREV SÜRELERİNE ETKİSİ.....	37
WHAT DEFINES MATERIALITY IN SUSTAINABILITY REPORT: A LITERATURE REVIEW.....	38
STRATEGIC DIRECTION OF MISSION AND VISION STATEMENTS OF GLOBAL BUSINESSES: A CONTENT ANALYSIS FOR THE WORLD'S TOP 100 COMPANIES IN 2023.....	39
ÖRGÜT İKLİMİ VE ÇALIŞAN MEMNUNİYETİ ETKİLEŞİMİ ÜZERİNE BİR İNCELEME.....	40
ÖRGÜTLERDE MESLEKİ DAYANIŞMA.....	41
THE PROCESS OF DECENTRALIZATION IN MALI.....	42
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ PERFORMANSI VE EKONOMİK KALKINMA İLİŞKİSİ ÜZERİNE BİR İNCELEME .....	43
AZ GELİŞMİŞ VE GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERE YAPILAN DOĞRUDAN YABANCI YATIRIM KARARLARININ BELİRLEYİCİLERİ.....	44
TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGESİ YÖNETİCİ ŞİRKETLERİNE SAĞLANAN MUAFİYET VE İSTİSNALARIN VERGİ MEVZUATINA GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ.....	46
TÜRKİYE'NİN SINIR ÖTESİ OPERASYONLARININ ULUSLARARASI MEDYADA TEMSİLİ: TRT WORLD VE DEUTSCHE WELLE KARŞILAŞTIRMASI .....	47
TÜRKİYE İLE BOSNA-HERSEK ARASINDAKİ DİPLOMASİNİN ANLAŞMALAR VE KARDEŞ ŞEHİR İLİŞKİLERİ BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ .....	48

TERÖRİZMİN TURİZM EKONOMİSİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ VE TÜRKİYE.....	49
SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA VE YEŞİL EKONOMİ.....	50
AFET YÖNETİMİNDE KOORDİNASYON: AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ ÖRNEĞİ.....	51
KAMU DÜZENİNİN ESTETİK UNSURU VE İDARENİN ESTETİĞİ KORUMAYA YÖNELİK KOLLUK FAALİYETLERİ.....	52
2030 SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA GÜNDEMİ KAPSAMINDA KAMU YÖNETİMİNİN İNCELENMESİ.....	53
TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN DEMOKRATİK TUTUMLARININ BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ.....	54
THE FINANCING MODEL OF THE SOCIAL PROTECTION SYSTEM: OPPORTUNITIES AND PERSPECTIVES.....	55
YOL AYRIMLARINDA EKOLOJİK ADIMLAR: PANEL TAR MODELİ İLE TÜRK CUMHURİYETLERİ'NDE EKOLOJİK AYAK İZİ YAKINSAMASI.....	56
ÇEVRESEL MALLARIN TİCARETİ İLE REEL EFEKTİF DÖVİZ KURU ARASINDAKİ NEDENSELLİK İLİŞKİSİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ.....	57
THE IMPACT OF PUBLIC DEBT ON ECONOMIC GROWTH IN THE EUROPEAN UNION: EVIDENCES FROM GEOGRAPHICALLY WEIGHTED REGRESSION.....	58
ÜÇ TARAFLI KAYIT YÖNTEMİ: MOMENTUM MUHASEBESİ.....	59
ÇAYKUR İŞLETMESİNDE YURT İÇİ VE YURT DIŞI ÇAY SATIŞLARININ TAHMİNLENMESİ İLE EN İYİ TALEP TAHMİNİN OLUŞTURULMASI.....	60
GELİN TANIŞ OLALIM! BİR DEZAVANTAJLI TÜKETİCİ GRUBU OLARAK YABANCI UYUKLU ÖĞRENCİLER VE TÜKETİM DENEYİMLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA.....	61
"İŞYERİ RUHSALLIĞININ MESLEKİ TÜKENMİŞLİĞE ETKİSİ" SAĞLIK ÇALIŞANLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA.....	62
PEDAGOGY OF INTERNATIONAL RELATIONS: SOCRATIC QUESTIONING AS AN ACTIVE LEARNING METHOD.....	63
"NİCEA ALBO ŚMIERĆ" (NICE OR DEATH): POLAND'S CHALLENGE TO THE EU LEGAL ORDER.....	64
FLYING OVER THE POSTCOLONIAL: TURKISH AIRLINES AND AIR FRANCE-KLM IN SUB-SAHARAN AFRICA.....	65
BANGLADESH-TÜRKİYE BILATERAL RELATIONS: A GROWING COOPERATION BETWEEN TWO COUNTRIES.....	66
DİJİTAL DÖNÜŞÜMÜN TURİZM EKONOMİSİNE ETKİLERİ: YAPAY ZEKA VE ROBOTİK TEKNOLOJİLERİN ROLÜ.....	67
BİLİŞİM SEKTÖRÜ: AB27 ve TÜRKİYE KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ.....	68
SOSYAL GÜVENİN İKTİSADİ FAALİYETE ETKİSİ ÜZERİNE LİTERATÜR İNCELEMESİ.....	69

# I. INTERNATIONAL CONGRESS OF ECONOMICS AND ADMINISTRATIVE STUDIES (ULIC)

May 23-25, 2024 – Tokat/Türkiye

ÖRGÜTLERDE EQ'NUN ÖNEMİ: PASİFİK KIYISI ÜÇLÜSÜ İLE TÜRKİYE ÖRNEĞİ.....	70
ARAÇ ROTALAMA PROBLEMİ: BİR KARGO ŞİRKETİNDE UYGULAMA .....	71
MESLEKİ KİMLİK ALGISI İLE KAMU HİZMETİ MOTİVASYONU ARASINDAKİ İLİŞKİ .....	72
COMMON CONSUMER BEHAVIOR PATTERNS IN THE WORLD, THEIR CHANGES, REASONS AND HYPOTHETICAL NEW BEHAVIORAL MODELS.....	73
TÜRKİYE'DE DIŞ TİCARET - ENFLASYON İLİŞKİSİ.....	74
GRUBEL-LLOYD ENDEKSİ İLE ENDÜSTRİ-İÇİ TİCARET ANALİZİ: TÜRKİYE İLE GÜNEY KORE OTOMOTİV SEKTÖRÜ .....	75
GÜVEN ENDEKSİ VE BORSA ARASINDAKİ İLİŞKİ .....	76
YETERSİZ BESLENME BAĞLAMINDA YOKSULLUK ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME .....	77
KAMU SAĞLIK HARCAMALARI VE SİGORTACILIK İLİŞKİSİ: MIST ÜLKELERİ ÖRNEĞİ .....	78
EVALUATION OF GÜMÜŞHANE PROVINCE FESTIVALS IN THE CONTEXT OF CULTURE TOURISM AND ECONOMY .....	80
THE GATEKEEPERS OF 'KURULU DÜZEN': REPRODUCING EU DISCOURSES ON MIGRATION AND MEMBERSHIP IN THE TURKISH DIASPORA'S NARRATIVES.....	81
NAVIGATING THE COMPLEX ROLE OF IRANIAN PROXIES IN FOREIGN POLICY .....	82
THE NEXUS BETWEEN SECURITY, DEMOCRATIZATION & ELITE POLITICS IN BURKINA FASO: A CRITICAL REVIEW.....	83
THE ROLE OF NATURE SCHOOLS IN TOURISM DESTINATION COMPETITIVENESS.....	84
HOW ECONOMIES ARE ENTERING DISTRESS: A RETROSPECTIVE CASE STUDY OF MACROECONOMIC SCENARIOS .....	85
TURNING WASTE INTO RESOURCES: SOLID WASTE MANAGEMENT IN ISLAMABAD, PAKISTAN .....	86
KADIN İSTİHDAMINDA EĞİTİM VE CİNSİYET AYRIMININ ETKİLERİNİN FEMİNİST İKTİSAT ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ: TOKAT ÖRNEĞİ.....	87
BİR KUŞAK BİR YOL YENİ BİR EKONOMİK ENTEGRASYON TÜRÜ MÜ? .....	88
KRİZ ÖNCÜ GÖSTERGELERİ TAHMİNİ: TÜRKİYE ÜZERİNE DEĞERLENDİRME .....	89
OSMANLI DEVLETİ'NDE ESNAF NİZAMLARININ ZORLAYICI İZOMORFİZM TEORİSİ EKSENİNDE ANALİZİ .....	90
BÜYÜK VERİNİN MUHASEBE UYGULAMALARINDA KULLANIMI.....	91
BASİT USULDE TESPİT OLUNAN KAZANÇLARDA GELİR VERGİSİ İSTİSNASININ KALDIRILMASI .....	92
THE PERSPECTIVE OF ACADEMIC STUDIES ON THE EFFECT OF CONTINUOUS IMPROVEMENT TEAMS ON ORGANIZATIONAL PERFORMANCE: AN EXAMPLE OF MIDDLE EASTERN COUNTRIES ACADEMIC JOURNALS (2003-2023) .....	93

---

THE EFFECTS OF THE ADOPTION OF TECHNOLOGY AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE ON SOCIAL NEEDS .....	94
TÜKETİCİLERİN DEĞER VE HİZMET KALİTESİ ALGILARININ MEMNUNİYET VE BAĞLILIK ÜZERİNE ETKİSİ: GSM SEKTÖRÜNDE BİR UYGULAMA .....	95
ESKİ KÖYE YENİ ADET! DİJİTAL VARLIKLARA İLİŞKİN YATIRIMCI ALGILARI: KRİPTO PARA ODAKLI BİR İNCELEME .....	96
E-TİCARET VE TUTUNDURMA; ÖRNEK UYGULAMALAR .....	97
ÜNİVERSİTELERDEKİ PAYIDAR SORUNSALLARA ÇÖZÜM ÜRETEBİLİR MİYİZ? .....	98
PETROL FİYATLARI İLE PETROL FİYAT BELİRSİZLİĞİ ARASINDAKİ İLİŞİ: FREKANS ALANDA NEDENSELLİK TESTİNDEN KANITLAR .....	99
İNSAN KAYNAKLARININ YÖNETİMİNDE VERİ ANALİTİĞİNİN ROLÜ .....	100
İHVAN EKSENİNDEN ÇIKAR EKSENİNE: TÜRKİYE-MISIR İLİŞKİLERİ.....	101
ÇİN HALK CUMHURİYETİ'NİN ORTA DOĞU BÖLGESİNDEKİ ENERJİ YATIRIMLARININ BÖLGEDE DEĞİŞEN DİNAMİKLER ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ .....	102
FİNANSAL GELİŞME EKOLOJİK AYAK İZİMİZİ BÜYÜTÜYOR MU? .....	103
TÜRKİYE ENERJİ YOKSULU MUDUR?.....	104
DÖNGÜSEL EKONOMİDE YENİLENEBİLİR ENERJİNİN ROLÜ: GERİ DÖNÜŞÜM POLİTİKALARININ ÖNEMİ .....	105
E-TİCARETİN EKONOMİK BÜYÜME ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: SEÇİLİ AB ÜLKELERİ VE TÜRKİYE KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ.....	106
İKİNCİ MEŞRUTİYET DÖNEMİ'NDE OSMANLILARIN AVRUPALI UZMAN İSTİHDAMINA İLİŞKİN BİR DENEME .....	107
İSRAİL VE TÜRKİYE ARASINDAKİ TİCARET İLİŞKİSİNİN ANALİZİ.....	108
MODELLING VOLATILITY SPILLOVERS OF AGRICULTURAL COMMODITIES IN TURKEY.....	109
THE TRANSFORMATIVE IMPACT OF ISLAMIC MICROFINANCE ON WOMEN ENTREPRENEURS IN THE POST-COVID-19 ERA IN MALAYSIA.....	110
DİJİTAL PLATFORM GELİRLERİ VE VERGİ.....	111
İSRAİL'İN AZERBAJCAN'I DESTEKLEME NEDENLERİ'NİN STRATEJİK ANALİZİ.....	112

**ÖN SÖZ**

Hızla küreselleşen dünyada ekonomiler daha fazla iç içe geçtikçe ve teknoloji yeniliği yönlendirmeye devam ettikçe, disiplinler arası araştırmaların rolü giderek daha önemli hale gelmektedir. Akademisyenlerin artık geleneksel sınırları aşan iş birliklerine katılmaları, karmaşık küresel sorunları ele almak için çeşitli alanlardan içgörülerini entegre etmeleri gerekmektedir. Bu paradigma değişimi, sadece akademik çalışmaların kalitesini ve etkisini artırmakla kalmaz, aynı zamanda modern dünyanın çok yönlü sorunlarına daha kapsamlı bir anlayış kazandırmaktadır.

Bu gelişmeler ışığında, akademik kurumların ve araştırmacıların, sürdürülebilir ekonomik büyüme ve gelişmeyi destekleyen bilgi birikimine katkıda bulunmaları ve uyum sağlamaları gerekmektedir. Bu bütüncül yaklaşımı benimseyerek, akademik topluluk, toplumun ihtiyaçlarına daha iyi hizmet edebilecek, politika kararlarını bilgilendirebilecek, iş stratejilerini yönlendirebilecek ve nihayetinde daha bilinçli, duyarlı ve adil bir dünya düzenini teşvik edebilecektir.

Bu bağlamda I. Uluslararası İktisadi ve İdari Çalışmalar Kongresi'nin temel amacı, bankacılık ve finans, çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri, ekonometri, iktisat, istatistik, işletme, kamu yönetimi, maliye, siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler gibi çeşitli disiplinlerden akademisyenleri, araştırmacıları ve lisansüstü öğrencilerini bir araya getirmektir.

23-25 Mayıs tarihleri arasında Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi tarafından düzenlenen I. Uluslararası İktisadi ve İdari Çalışmalar Kongresi'nde yüz yüze ve çevrimiçi olarak iki farklı seçenikle oturumlar gerçekleştirilmiştir. Kongreye 13 farklı ülkeden akademisyenler, araştırmacılar ve lisansüstü öğrenciler katılım sağlamış ve toplam 142 bildiri sunulmuştur. Bu bildirilerden 126'sı yüz yüze, 16'sı ise çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir. Kongremiz, alanında uzman kişilerin güncel konular üzerine bilgi alışverişinde bulunmaları ve yeni iş birlikleri geliştirmeleri için önemli bir platform sağlamıştır. Böylelikle farklı disiplinlerden katılımcıların bir araya geldiği kongremizde ortak araştırma projeleri başlatılarak uluslararası akademik ağlar genişletilmiştir. Uluslararası İktisadi ve İdari Çalışmalar Kongresi'nin geleneksel hale getirilmesi ve her yıl düzenli olarak gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Bu sayede, kongrenin akademik dünyaya uzun vadeli katkılar sunması ve bilimsel araştırmaların teşvik edilmesi amaçlanmaktadır.

Kongremiz boyunca bize her türlü desteği sağlayan Kongremiz Onursal Başkanı Milli Eğitim Bakanı Sayın Prof. Dr. Yusuf Tekin'e, Onur Kurulumuz üyeleri Tokat Valimiz Sayın Numan Hatipoğlu'na, Tokat Belediye Başkanımız Sayın Mehmet Kemal Yazıcıoğlu'na, Rektörümüz Sayın Prof. Dr. Fatih Yılmaz'a, Fakülte Danışma Kurulumuza ve katkılarını esirgememiş sponsorlarımıza en içten teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca düzenleme kurulunda, bilim kurulunda ve kongre sekreteryasında emek veren tüm hocalarıma da şükranlarımı iletiyorum. Kongremizin başarılı geçmesinde katkıları büyük olan herkese teşekkür ederim.

**ULIC 2024**  
**Kongre Başkanı**  
**Prof. Dr. Rüştü YAYAR**

---

**CAPITAL ACCOUNT LIBERALIZATION (CAL) AND INCOME INEQUALITY: A PANEL DATA ANALYSIS OF 11 ASIA-PACIFIC COUNTRIES**

Md. Al-Amin PARVEZ<sup>1</sup>

**Abstract**

The study particularly focuses on the Asia-Pacific region, analyzing a comprehensive dataset spanning several decades to discern the impacts of CAL on the economic divide between skilled and unskilled workers. Through sophisticated econometric methodologies, including general panel data analysis and the Generalized Method of Moments (GMM) model, the study meticulously evaluates both de jure and de facto measures of CAL, offering a nuanced understanding of its effects. A key feature of the methodology is the use of the Generalized Method of Moments (GMM) model, which addresses the potential endogeneity of explanatory variables, providing a robust framework for analyzing the effects of CAL on income inequality. The analysis includes both de jure measures, focusing on regulatory aspects of capital account liberalization, and de facto measures, which capture actual capital flows including FDI, debt, and equity. This comprehensive approach allows the study to thoroughly assess the impact of CAL on the wage gap between skilled and unskilled labor, offering valuable insights into the complexities of financial globalization and its socio-economic implications. The findings underscore a critical dynamic: CAL tends to favor industries and sectors that rely heavily on skilled labor, thereby inflating the income levels of skilled workers at a significantly higher rate than their unskilled counterparts. This phenomenon is attributed to the inherent capital-skill complementarity in modern economies, where advancements and efficiencies brought about by CAL naturally align more with the skill sets of the educated and trained workforce. As a result, the income gap between different labor segments widens, shedding light on a crucial aspect of economic inequality accompanying financial globalization and integration. This paper contributes a vital perspective to the ongoing discourse on globalization's socio-economic impacts, urging policymakers to weigh the benefits of capital account liberalization against its potential to exacerbate income inequality. By providing empirical evidence from a diverse and economically significant region, the study accentuates the need for nuanced and balanced policy frameworks to harness the benefits of global capital flows while mitigating their divisive effects on society.

**Keywords:** Capital Account Liberalization (CAL), Income Inequality, Panel Data Analysis, GMM

---

<sup>1</sup> Post Graduate Student, Scottish Graduate Programme in Economics, The University of Edinburgh, United Kingdom and Assistant Director on Deputation, Bangladesh Bank - the Central Bank of Bangladesh.

**EUROPE'S ENERGY INDEPENDENCE: STRATEGIES TO REDUCE RUSSIA'S DOMINANCE  
AND THE ECONOMIC CONSEQUENCES**

Prof. Dr. Rüştü YAYAR<sup>1</sup>, İhsan TAHER<sup>2</sup>

**Abstract**

European countries heavily rely on the imported gas from Russian. The vast reserves of natural gas in Russia have made it a key player in supplying energy to European countries. Russia, has long been a key player in Europe's energy landscape. Although both of them receive benefits from this trade, but Europe's reliance on Russia for energy has been a long-standing issue that has created political and economic instability as this dependence has left Europe vulnerable to supply disruptions and political pressure from Russia. In recent years, especially since the Ukrainian-Russian crisis, the European Union has been working to reduce its dependence on Russian energy and promote energy independence. In this study, we will explore some of the strategies that Europe is implementing to diminish Moscow's share in the European energy market. Russia aims to ensure a steady supply of gas to Europe and minimize its reliance on potentially competitive sources, because Russia well understood that in the case of successful EU implementation. These efforts by the European authorities have not gone unnoticed by Moscow. Consequently, as European countries seek to diversify their energy sources and reduce their dependence on Russia, Moscow also try to ensure to keep its position in the EU energy market. In in this article, we also explore the Russia's response to the efforts of reducing its dominate in the EU energy market to guarantee its position in this market. It is highly arguable that the idea of replacing the Russian oil and gas by the EU authorities remains its economic consequences for both Russia and European. In this study, we will investigate the potential economic consequences of these strategies that will affect the global energy market and the future of Europe's energy landscape.

**Keywords:** Energy, Economics, Politics, Russia, Europe

---

<sup>1</sup> Prof. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa University, Department of Economics, Tokat, Türkiye.

<sup>2</sup> Post Graduate Student, Tokat Gaziosmanpaşa University, Department of Economics, Tokat, Türkiye. (Corresponding Author)

**YAPAY ZEKA KAYGISI GELECEK KAYGISINI ARTTIRIR MI? TOKAT GAZİOSMANPAŞA  
ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Tugay ÜLKÜ<sup>1</sup>, Selcan UÇAN ÖZCAN<sup>2</sup>, Sema POLATCI<sup>3</sup>

**Özet**

Çalışmanın amacı, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi (TOGÜ) öğrencilerinin yapay zekâ kaygılarının gelecek kaygıları üzerindeki etkisini analiz etmektir. Yapay zekanın devrim niteliğindeki gelişimi üniversite çağındaki öğrencilerin zihnindeki soru işaretlerini arttırmaktadır. Yapay zekâ kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte meslek gruplarının çoğunluğu için bireylere ihtiyacın kalmayacağı düşüncesi üniversite öğrencilerinde stres, depresyon ve anksiyete artışına neden olabilmektedir. Üniversite sürecinde kariyer planlaması faaliyetinde bulunan öğrenciler için yapay zekâ kullanımının yaygınlaşması bir yandan da gelecek kaygısını arttırmaktadır. İşsiz kalma, istenilen işi bulamama, teknolojik araçlara göre kendini değersiz hissetme gibi duygulara kapılan üniversite öğrencilerinin geleceğe umutla bakma düzeylerinde azalış olabileceği düşünülmektedir. Yapay zeka teknolojileri toplum yararına kullanıldığı ölçüde dinamizm ve değişim sağlamaktadır. Bununla birlikte yapay zeka kullanımı bazı meslek gruplarını doğrudan tehdit etmektedir. Üniversiteler açısından, öğrencilerin mezun olduktan sonra karamsarlığa kapılmaması ve topluma fayda sağlayabilecek işlere atılmaları gelişim ve kalkınma açısından önemlidir. Bu kapsamda oluşturulan anket formu ile TOGÜ öğrencilerinin kesitsel olarak ifade edilen değişkenlerle ilgili düşünceleri online ve yüz yüze olacak şekilde toplanmıştır. Veri toplama işlemi, TOGÜ bünyesindeki 17 Fakülte, 14 Yüksekokulun dahil olduğu birimlerde 250 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Anket formu, ilgili değişkenler için literatürde kullanılmış, güvenilirlik ve geçerlilik analizleri yapılmış olan ölçeklerin bir araya getirilmesi ile oluşturulmuştur. Toplanan veriler SPSS paket programı kullanılarak analizlere tabi tutulmuştur. İstatistikî sonuçların anlamlı olabilmesi için veri analizi öncesi hazırlık aşamaları gerçekleştirilmiş, ölçekler üzerinde doğrulayıcı faktör analizi uygulanmış ve model uyum iyiliği değerleri raporlanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizinin akabinde ölçümün güvenilirliği için Cronbach Alpha katsayıları raporlanmıştır. Bir sonraki aşamada değişkenler arasındaki ilişkilerin resmedildiği korelasyon analizi yapılmış ve raporlanmıştır. Analizlerin son aşamasında ise basit doğrusal regresyon analizi ile yapay zekâ kaygısının gelecek kaygısı üzerindeki etkisi ele alınmış ve raporlanmıştır. Çalışma sonucuna göre yapay zeka kaygısının gelecek kaygısını pozitif yönde etkilediği görülmektedir. Bu kapsamda öğrencilerin bireysel gelişimi, akademisyenler ve üniversite eğitimi (müfredat, laboratuvar, yapay zekâ kullanımı vb.) için önerilerde bulunulmuş, sonraki çalışmalarda farklı örneklem grupları üzerinden benzer çalışmaların yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Üniversite öğrencileri mesleki hayatın temelini oluşturan, genç bir topluluktur. Üniversite öğrencilerinin kaygı düzeylerindeki azalma ve dolayısı ile sağlık bir zihnin varlığı belirsizlikleri ortadan kaldıracaktır. Bu çalışmayı önemli kılan ve literatüre katkı sağlayacağı düşünülen kısım ise tam da bu noktada yapay zeka açısından geleceğimizi pozitif düşüncelerle donatabilmek amacıyla öncelikle problemlerin vurgulanması gerektiği düşüncesidir.

**Anahtar Kelimeler:** Yapay Zekâ Kaygısı, Gelecek Kaygısı

<sup>1</sup> Arş. Gör. Dr., İşletme Bölümü, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat, Türkiye.

<sup>2</sup> Gençlik ve Spor Bakanlığı, Türkiye.

<sup>3</sup> Prof. Dr., İşletme Bölümü, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat, Türkiye.



AKADEMİSYENLERDE ÖRGÜT KÜLTÜRÜ- PSİKOLOJİK SAHİPLENME İLİŞKİSİ

Selim ÇAKAR<sup>1</sup>

Özet

Bu çalışmada algılanan örgüt kültürü ile kurumlar ve işletmeler için istendik davranışlardan olan psikolojik sahiplenme arasındaki ilişki tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla bir devlet üniversitesinde görev yapan akademisyenlere yönelik bir anket çalışması yapılmıştır. Elektronik ortamda gerçekleştirilen anket çalışmasını toplam 325 katılımcı cevaplamıştır. Çalışmada kullanılan 24 ifadeden oluşan örgüt kültürü ölçeği, yenilikçi takım kültürü, rekabetçi kültür ve hiyerarşik kültür boyutları olmak üzere üç alt boyut olarak incelenmiştir. 10 ifadeden oluşan psikolojik sahiplenme ölçeği, duygusal sahiplenme ve iş temelli sahiplenme alt boyutları ile incelenmiştir. Veriler SPSS programı ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, örgüt kültürü ile psikolojik sahiplenme arasında 0,761 pozitif anlamlı bir ilişki bulunmuştur ( $p < .01$ ). Alt boyutlar bağlamında da tüm değişkenler arasında pozitif anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Algılanan örgüt kültürü ile duygusal sahiplenme ve iş temelli sahiplenme arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Örgüt kültürü alt boyutları ile psikolojik sahiplenme alt boyutları arasında da pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Tespit edilen ilişkinin düzeyinin, duygusal sahiplenme alt boyutunda iş temelli sahiplenme boyutundan daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu veriye göre olumlu örgüt kültürü algısının, duygusal anlamda daha olumlu psikolojik sahiplenmeye neden olduğu, iş temelli sahiplenmeyi daha az etkilediği görülmüştür. Çalışmada katılımcıların cevapları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirleyebilmek amacıyla One-way ANOVA analizi yapılmıştır. Çalışma sonunda değişkenler arasındaki mevcut durum açıklanmış ve çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

**Anahtar Kelimeler:** Örgüt Kültürü, Psikolojik Sahiplenme, Akademisyen

<sup>1</sup> Dr. Öğretim Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri Bölümü, Tokat, Türkiye.

5. DÜZEY LİDERLİK KONUSUNDA YAPILAN ÇALIŞMALARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Erdal Taha AYDOĞDU<sup>1</sup>

Özet

İnsanların toplum halinde ve örgütlü bir şekilde yaşamaları yönetilmeleri gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Yönetilme gereksinimi de lider ve liderlik tarzlarının oluşmasını sağlamıştır. Belirli bir hedefe yönlenecek grupların oluşturularak harekete geçirilmesi ve motivasyonlarının sağlanması ancak beceri ve ikna kabiliyeti yüksek liderlerin olmasını gerektirmektedir. Her liderin de kendine has liderlik tarzları ve yönetim biçimi bulunmaktadır. Tarih boyunca farklı liderlik yaklaşımları geliştirilerek örgütün etkin ve verimli bir şekilde çalışarak hedefine kısa sürede ulaşabilmesi amacıyla hangi liderlik tarzının daha etkili ve verimli olacağı konusunda bir arayış sürmektedir. Liderlik başta ekonomik, siyasi ve askeri olmak üzere dünyadaki her türlü gelişmeden etkilenmektedir. Lider resmi yetkilerle donatılmış üst kademelerde görev yapan biri olmakla beraber örgütü peşinden sürükleyerek hedefe yönlendirendir. Dolayısıyla örgütün insan kaynağı sürdürülebilir bir başarı için önemlidir. Liderin işgörenler ile kurduğu olumlu veya olumsuz iletişim örgüt performansını da aynı yönde etkileyecektir. Literatürde karizmatik, paternalist, işlemsel, dönüştürücü, otokratik, demokratik, etkileşimci gibi pek çok liderlik tarzları bulunmaktadır. Çalışmada kendi çıkar ve popüleritesinden ziyade örgütün başarısı için çalışan iş yapma kabiliyeti yüksek, alçakgönüllü, kendinden sonra gelebilecek yönetici adaylarını yetiştiren bir liderlik tarzı olan 5. düzey liderlik tarzı araştırılarak bilgiler verilecektir. Çalışmanın amacı "5. düzey liderlik" konusunda Web of Science (WoS)'ta taranan akademik çalışmaların istatistiksel olarak analizinin yapılmasıdır. Tarama sonucu 1991-2024 yılları arasında yayınlanan 6.441 adet bilimsel çalışma VOSviewer programı kullanılarak bibliyometrik analize tabi tutulmuştur. Çalışmayla 5. düzey liderlik konusunda yıllık bilimsel üretim miktarı, yazarlar yazarların ulusal ve uluslararası etkileri, en ilgili bağlantılar, en sık kullanılan kelimeler, yazar ve ülke işbirlikleri, yayın ülkeleri, atıflar, konu kategorileri, dergi isimleri, gibi en sık yapılan incelemeler ağ analizi ve görsel haritalama tekniği de kullanılarak araştırılmıştır.

**Anahtar Kelimeler:** Liderlik, 5. Düzey Liderlik, Bibliyometrik Analiz

<sup>1</sup> Dr. Öğr. Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, Tokat, Türkiye.

**HANNAH ARENDT'İN İNSAN HAKLARI PERSPEKTİFİNDEN TÜRKİYE'DEKİ GÖÇ VE GÖÇMEN SORUNU**

Hilal BARIN<sup>1</sup>

**Özet**

Temel hak ve hürriyetlerin merkezinde yer alan çekirdek haklar bütüncül ve aralarında hiyerarşi olmayan bir hak kategorisidir. Bir başka deyişle birinin diğerine üstünlüğü ya da önceliği bulunmamaktadır. Ancak hep birlikte sahip olduğunda ve kullanıldığında gerçek anlamda görevini ifa edebilmektedir. İnsan haklarına dayalı bir yaklaşım, insanların haklarını bilmelerini ve sahiplenmelerini sağlamak ve haklara saygı duymak, bunları korumak ve yerine getirmekle yükümlü kişi ve kurumların yetkinliğini ve hesap verebilirliğini arttırmakla ilgilidir. İnsan hakları temelli bir yaklaşımın uygulanmasında temel önem taşıyan bazı temel ilkeler vardır. Bunlar; katılım, hesap verebilirlik, ayrımcılık yapmama ve eşitlik, yetkilendirme, yasallıktır. İnsan haklarına dayalı bir yaklaşım bu ilkeler doğrultusunda insan hakları standartlarının ve ilkelerinin hem politika oluşturma süreçlerine hem de kuruluşların günlük işleyişine entegre edilmesini sağlamakla ilgilidir.

Yaklaşık 75 yıl önce Hannah Arendt'in ortaya attığı "haklara sahip olma hakkı" kavramı, günümüzde geçerliliğini sürdürmekte zorlanmaktadır. Arendt, bu kavramla insan haklarının evrenselliğini ve yalnızca insan olmaktan kaynaklanan hakların teoride herkes için geçerli olması gerektiği düşüncesini sorgulamıştır. Bu bağlamda Arendt'in, ulus devletlerin "vatandaşların hakları" ile "insan hakları" arasında ayırım yaptığına dair düşüncesi, uluslararası hukukta da bir karşılık bulmaktadır. Zorunlu göç meselelerinde uluslararası hukukta düzenlemeler bulunmasına rağmen, uygulamalar ve hukuki düzenlemeler hala ulus devlet merkezli olmaktadır. Ulus devletler, temel insan haklarını uygularken genellikle vatandaşlık hakları bağlamında hareket etmektedir. Mülteci hakları, görünüşte insan hakları olarak kabul edilse de, uygulamada vatandaşlık haklarından geride kalmaktadır. Ülkelerini terk etmek zorunda kalan kişiler, vatandaşlık haklarını o ülkenin sınırları içinde bırakarak başka bir ulus devletin sınırlarına geçtiklerinde, kâğıt üzerinde sahip oldukları insan haklarından da fiilen vazgeçmiş olurlar. Kendi ülkelerini terk etmeleriyle birlikte "haklara sahip olma hakkını" da kaybeden mültecilerin yitirdiği hakların bir kısmı aslında en temel insan haklarıdır. İlk olarak barınma hakkını kaybeden mülteciler, bu hakkı yeniden kazanmanın ulus devletin inisiyatifine bağlı olduğu gerçeğiyle karşı karşıya kalırlar.

Günümüzde hiçbir devletin vatandaşı olmayan insanların varlığı, yasaları ve kuruluşları insan haklarına dayanan modern demokratik ülkelerde bile vatansızlar için insan haklarının geçerli olmadığını göstermektedir. Bu durum, çoğunlukla evrensel normlara dayanmayan, öngörülebilirlikten yoksun ve uzun vadeli bir vizyona sahip olmayan düzenlemelerin insan haklarıyla bağdaşmadığını ortaya koymaktadır. Haklar, ulus devletlerin konjonktürel şartlara bağlı olarak yaptığı düzenlemelerle şekillenmektedir. Bu sorun, öncelikle insan haklarının gereği gibi anlaşılmasını ve buna bağlı olarak da ayrımsız bir biçimde herkes için savunulmasını güçleştirmektedir. Devletlerin bu hakları tanıyıp onlara uymasını talep etmek zorlaşmakta, sonuçta kolektif bir insan hakları mücadelesi sıkça başarısızlığa uğramaktadır. Bu perspektif sorunu, çeşitli alanlarda ve biçimlerde ortaya çıkabilir ve tartışma konusu olan ihlallerin ortadan kaldırılmasını zorlaştırdığı gibi, çoğu zaman bu ihlallerin ihlâl olarak görülmesini bile engelleyebilmektedir.

<sup>1</sup> Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Ankara, Türkiye.

Küreselleşen dünyada yaşanan göç hareketleri, göç edilen ülkelerin sosyolojik yapılarını etkilerken göç edenleri de etkilemektedir. Ortadoğu'da Suriye'den Türkiye'ye yaşanan göç akını da buna örnektir. Suriye'de halihazırda iç savaş devam etmektedir ve zorunlu olarak göç eden Suriyelilerin non-refoulement (geri göndermeme ilkesi) gereği geri dönebilecekleri güvenli bir ülkeleri bulunmamaktadır. Türkiye'de halihazırda yaşanan bu kitlesel göç hareketi insan hakları perspektifinde değerlendirilecek birçok sorunu da beraberinde getirmiştir. Hak temelli bir yaklaşımın hem Suriyeliler hem Türkiye için faydalı sonuçlar doğurabilir. Ne kadar büyük mali yardımda bulunulursa bulunulsun, acıma ve iyilik yahut misafirperverlik duygusuyla yapılan uygulamalar insan hakları perspektifinden bakıldığında yeterli değildir. Bu çalışmada, Türkiye'deki Suriyelilerin durumu insan hakları perspektifinde tartışılmıştır ve politika önerileri ortaya konulmuştur.

**Anahtar Kelimeler:** İnsan Hakları, Göç, Sığınmacı, Mülteci, Geçici Koruma, Hannah Arendt

**SURİYELİ SİĞİNMACILARA YÖNELİK TOPLUMUN GÜVENLİK ALGISI: TOKAT ÖRNEĞİ**

Fatih ERARSLAN<sup>1</sup>

**Özet**

İnsanlık tarihi incelendiğinde meydana gelen savaşlar, anlaşmazlıklar, devlet yapısının bozulması, terör saldırıları, doğal afetler, nüfusu artışı, salgın hastalıklar, ekonomik ve iktisadi hususlar, çevresel ve iklimsel sorunlar gibi nedenler insanları farklı coğrafya arayışlarına sürüklemektedir. İfade edilen nedenlerden dolayı bazen bireysel bazen ise kitlesel göçler ile karşılaşmaktadır. Günümüz dünyasında yaygın olarak ve çeşitli bölgelerde görülen göç dalgaları; ülkelerin sosyal, ekonomik, demografik, kültürel ve etnik durumunu etkilemektedir. Yaşanan göç süreçleri sonrasında yerleşik olanlar ile göç edenler birbirini etkilemekte ve bu süreç olumlu veya olumsuz sonuçlar ile neticelenmektedir. Bununla beraber özellikle günümüzde yukarıda ifade edilen nedenlerden dolayı yaşanan göç dalgaları güvenlik, sosyo- ekonomik, kültürel etkiler meydana getirmekte ve bu etkiler ise bazı güvenlik temelli tehditler ortaya çıkarmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti coğrafi konumu nedeniyle Osmanlı devletinden itibaren göçe maruz kalmıştır. Türkiye özellikle Arap Baharı sonrasında 15 Mart 2011 tarihinde yaşanan Suriye iç savaşı nedeniyle kitlesel göç ile karşılaşmıştır. Suriye’de meydana gelen iç savaş ile bölgesel çatışmalar kesintisiz olarak devam etmesi nedeni ile Nisan 2011 ile başlayan göç dalgası günümüze kadar büyüyerek devam etmiştir. Türkiye’nin coğrafi, tarihsel ve bölgesel komşuluk sebepleri nedeniyle Suriyelilere yönelik uyguladığı “Açık Kapı” politikası sonrasında 3.158.724 Suriyelinin geçici koruma altına alındığı görülmektedir. Günümüze kadar gelen süreç sonrasında Türkiye’ye göç eden sığınmacılar ile Türk vatandaşları artık hayatın her alanını beraber kullanmaktadır. Meydana gelen bu göç dalgası sosyal, kültürel, ekonomik, demografik ve güvenlik temelli birçok tartışmaya neden olmaktadır.

Türk toplumunda meydana gelen bu göç dalgası sonrasında Suriyelilerden kaynaklı güvenlik temelli endişeler oluşmuştur. Yapılan çalışmalar incelendiğinde birçok açıdan göçün etkileri incelenmiş olması ile birlikte güvenlik algısına yönelik çalışmaların eksikliği görülmüştür. Bu çalışmanın amacı Tokat özelinde “Suriyelilere Yönelik Toplumun Güvenlik Algısını” belirlemektir. Çalışmada nicel yöntem kullanılarak 39 sorudan oluşan ölçek çerçevesinde veriler toplanmıştır. Çalışmanın evrenini Tokat ilinin oluşturması ile beraber literatür incelendiğinde 100 milyon örneklem büyüklüğü için 0,05 örneklem hatası ile 384 kişilik örneklemin evreni temsil için yeterli olduğu görülmektedir. Bu çalışmada 440 kişiye Google Form üzerinden ulaşılarak veriler elde edilmiştir. Çalışmanın verisine dair sonuçları ifade etmeden önce çalışmanın evrenini oluşturan Tokat ilinde bulunan Suriyeliler hakkında bilgi vermek zaruret içermektedir. Göç İdaresi Başkanlığının verilerine göre Tokat ilinde geçici koruma altında 1.143 Suriyeli bulunmakta ve bu sayı Tokat ilinin toplam nüfusunun %0,19’una tekabül etmektedir. Veriler incelendiğinde ise öncelikli olarak, %56,1 oranında Suriyelilerin güvenlik tehdidi olarak görüldüğü, %50,9 oranında ise insanların kendilerini dışarıda Suriyeli sığınmacılar nedeniyle güvende hissetmedikleri, %88 oranında Suriyeli sığınmacıların kontrolsüz nüfus artışına sebep oldukları, %78,4 oranında Türkiye’nin ekonomik olarak büyümesine katkı sağlamadıkları sonuçlarına ulaşılmıştır. Kısaca sonuçlar incelendiğinde ise Suriyelilerin Tokat özelinde huzura, ekonomiye ve sosyal yapıya karşı bir tehdit olarak algılandığı görülmektedir.

**Anahtar Kelimeler:** Göç, Suriye, Sığınmacı, Güvenlik Algısı, Tokat

<sup>1</sup> Öğr. Gör., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü, Tokat, Türkiye.

**AĞ TOPLUMUNDA DİJİTAL AKTİVİZM: EMEKLİLİKTE YAŞA TAKILANLAR ÖRNEĞİ**

Serpil Seda ŞİMŞEK<sup>1</sup>

**Özet**

Arap Baharı, İşgal Et Hareketi (Occupy Movement), #MeToo, #BlackLivesMatter gibi geniş çaplı sosyal hareketlerde örneği görüldüğü üzere dijital medya, sadece mesaj alıp vermek için kullanılmamakta, geniş halk kitlelerinin protestolara katılımını sağlamak için de ondan faydalanılmaktadır. Yeni medya teknolojileri, yurttaşların ve sosyal hareketlerin mobilizasyonu ve örgütlenmesi için yeni yollar sunmuştur. Bu çalışmada, Castells'in (2009, 2012) ağ toplumu ve Karatzogianni'nin (2015) "dijital aktivizm" kavramları ile Bennet ve Segerberg'in (2012) bağlantısal eylem yaklaşımına dayanarak, Türkiye'deki "Emeklilikte Yaşa Takılanlar" hareketi incelenmektedir. Castells'e (2009, 2012) göre, dijital teknolojiler sayesinde bilgi çağına uygun olarak yatay ağ bağlantıları şeklinde yapılanan toplumlara geçiş sağlanmasıyla toplumsal hiyerarşi erozyona uğramaktadır. Sosyal medyanın yaygınlaşması interneti dönüştürerek, kitlesel iletişimle teke tek iletişimi birleştiren "kitlesel öz-iletişim" olarak ifade edilen yeni bir iletişim modeli ortaya koymuş ve örneğin 2011'de birçok kitlesel ayaklanmanın zeminini hazırlamıştır (Castells, 2012). Karatzogianni (2015) ise dijital aktivizmi, devlet dışı aktörlerin ve yeni sosyo-politik oluşumların temsili siyaset mekanizmalarının dışında dijital ağlar üzerinden organize ettikleri bir siyasal katılımı, eylemleri ve protestoları da kapsayan çok daha genişlemiş bir aktivizm olarak görmektedir. Bennet ve Segerberg'in (2012) "bağlantısal eylem (connective action)" yaklaşımına göre, geleneksel sosyal aktivizmdeki kitlesel eylemin zorlukları, örneğin kolektif kimlik ve liderlik gereksinimleri olmadan, sosyal medyada, kişiler arasındaki ağ bağlantılarının çoğalmasıyla aşılabilmekte, merkezi bir örgütlenme tarafından kontrol edilmeyen daha kişiselleştirilmiş yapılara dönüşebilmektedir. Bu çalışmada #emeklilikteyasatakilanlar hareketinin kamusal gündemi şekillendirerek dijital anlatılar sayesinde siyaseti etkileme gücüne, ortak söylem oluşturmanın yanı sıra Bennet ve Sederberg (2012)'in "bağlantısal eylem" olarak kavramsallaştırdığı farklı dijital ağ gruplarını bir araya getirme işlevine de dikkat çekilmektedir. Ayrıca bu hareketin iletişimin organizasyon yapısının önemli bir parçası haline gelmesiyle ortaya çıkan organizasyonel dinamikleri incelenmektedir. Türkiye'deki çevrimiçi ortamda yer alan #emeklilikteyasatakilanlar anahtar kelimesi Twitter başta olmak üzere sosyal ağ siteleri içerikleri araştırılmaktadır. Veri setlerinin değerlendirilmesi için içerik analizi tekniği kullanılmış ve elde edilen bulgular betimsel yöntem aracılığıyla değerlendirilmektedir.

**Anahtar Kelimeler:** Dijital Aktivizm, Bağlantısal Eylem, Emeklilikte Yaşa Takılanlar

<sup>1</sup> Öğr. Gör. Dr., Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, Sosyal Bilimler Bölüm Başkanlığı, Ankara, Türkiye.

---

**GENERATION ALPHA IN TÜRKİYE AND FUTURE PERSPECTIVES**

Betül YILMAZ<sup>1</sup>

**Abstract**

Generation studies are among the topics that garner significant interest in the literature. In the literature, generations are classified as the Silent Generation (1925-1945), Baby Boomers (1946-1964), Generation X (1965-1979), Generation Y (1980-1994), Generation Z (1995-2009), Generation Alpha (2010-2024), and Generation Beta (2025-2039). Societies are influenced by the economic, political, and cultural events that occur during their time. Although generation studies in the national literature are inspired by international literature, the classification and characteristics of generations may differ in each society. The differences in the socio-economic, political and cultural structure of each society should be taken into consideration and generational studies should be conducted in accordance with these differences. Although the number of generation studies in Türkiye is increasing, there is still a limited number of studies in the literature in this field. There is an insufficient number of studies in the literature regarding Generation Alpha, defined as the youngest generation today.

Generation Alpha is defined as individuals born between 2010 and 2024. The Alpha generation also has significant differences compared to the generations that came before it. All members of this generation are defined as the first generation born in the 21st century. They were born into the digital technology and are growing up with it. The characteristic structure, values, and expectations of Generation Alpha also differ from those of other generations. According to Turkish Statistical Institute (TURKSTAT), Statistics on Children, 2023, approximately 21.5% of Türkiye's population consists of the Alpha generation. This ratio indicates that it will constitute a significant portion of Türkiye's young population.

Understanding and comprehending the individuals of Generation Alpha is crucial for the effective and appropriate establishment of multiple dynamics such as policies to be determined for the future, the education system, and the working life. The recognition and establishment of goals for Generation Alpha play a critical role in shaping Türkiye's future. In this study, studies on the Alpha generation in the literature will be evaluated and the Alpha generation in Türkiye will be specifically analyzed. The study's limitations are based on data from the Turkish Statistical Institute (TURKSTAT). Additionally, perspectives on the future of Generation Alpha will be presented in light of the available data.

**Keywords:** Generation, Generation Alpha, Generation Alpha in Türkiye

---

<sup>1</sup> Assoc. Prof. Dr., Marmara University, Department of Labor Economics and Industrial Relations, İstanbul, Türkiye.

**ESNEKLİĞİN SINIRLARINI KALDIRMAK: DİJİTALLEŞME VE KÜRESEL ÜRETİM İLİŞKİLERİ EKSENİNDE DİJİTAL GÖÇEBELERİN ÇALIŞMA PRATİKLERİ**

Batuhan ERSÖZ<sup>1</sup>

**Özet**

Dijital göçebeler, dijitalleşmenin sunduğu olanaklar çerçevesinde esnek ve küresel bir çalışan kategorisini temsil etmekte, bireysel özgürlükler ekseninde temellendirilen dijital göçebeler, görece yüksek vasıflı, hareketliliği yüksek, bağımsız çalışan bir emek görünümü sergilemektedir. Aktörlerin böyle bir perspektiften incelenmesi ise dijital göçebelere ilişkin çalışmaları mekânsal tercihler ve dijital göçebeliliğe ilişkin kimlik sunumu üzerine odaklamaktadır. Fakat bu alandaki gelişmelerin küresel düzeyde üretimin esnekleşmesine ilişkin stratejilerden bağımsız bir şekilde okunması, dijital göçebelerin üretim alanlarındaki pozisyonlarının sadece bireysel tercihler ekseninde değerlendirilmesine neden olmaktadır. Bu nedenle ikili bir analizin kurgulanması ve dijitalleşme ekseninde faaliyet gösteren bu aktörlerin küresel düzeydeki esneklik arayışının sonuçlarıyla birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. Dijitalleşme, üretim ilişkilerinde süreç ve mekân ekseninde optimizasyonu beraberinde getirmekte, bu durumun çalışma yaşamındaki karşılığı ise esneklik üzerinden takip edilmektedir. Böylece çalışma ilişkileri geleneksel normların dışına çıkmakta, birçok alanda yeni çalışma formları ile karşılaşmaktadır.

Dijital göçebeler de bu çerçevede zamandan ve mekândan bağımsız, esnekliğin merkezi konumda bulunduğu bir çalışma ilişkisi içinde yer almaktadır. Ancak her ne kadar dijital göçebelerin küresel hareketliliği bireysel tercihler üzerinden nitelendirilse de hareketliliğin dönüşen refah devleti ve bireyselleşmeye ilişkin neoliberal politikalarla beraber ilerlemesi, bu alandaki taleplerin yeni bir refah arayışı ekseninde okunmasını anlamlı kılmaktadır. Dijital göçebeler küresel düzeyde giderek küçük, marjinal grupları nitelendirmenin ötesine geçmekte, göçebelilik, çalışma yaşamında bireylerin sahip oldukları pozisyonlara bağlı olarak çeşitlenmektedir. Bu durum ise dijital göçebelerin çalışma yaşamının esnekleşme merkezindeki güvencesizlik pratikleriyle birlikte değerlendirilmesini gerektirmektedir. İstihdama ilişkin belirsizliklerden, farklı sigorta ödemelerine kadar birçok noktada dijital göçebeler açısından sosyal koruma mekanizmalarının dışında konumlanma söz konusu olabilmekte, ayrıca ülkelerin farklılaşan düzenlemeleri bu alanı daha karmaşık bir yapıya sürükleyebilmektedir. Böylece dijital göçebeliliğin sembolik görünümleri üzerinden yapılan tanımlamalar üretim sürecinin dijitalleşmesi ekseninde gelişen yeni denetim ve kontrol mekanizmalarını perdelemekte, zaman ve mekândan bağımsız, her anlamda esnekliği içeren, güvencesiz çalışma örüntüleri yaşam tarzı anlatısı içinde görünmez olmaktadır. Bununla birlikte dijital göçebelerin esnekleşmeyle kurduğu ilişkinin toplumsal krizlerde bir uyum yeteneğine işaret ettiği de belirtilmekte, bu durum geleneksel refah talepleri ile esneklik arasında çelişkili bir yapının oluşmasına neden olmaktadır.

**Anahtar Kelimeler:** Dijital Göçebeler, Dijitalleşme, Küresel Hareketlilik

<sup>1</sup> Arş. Gör. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Tokat, Türkiye.



**GENDER-RELATED DIFFERENCES IN CHILDHOOD EDUCATION LEVELS IN MYMENSINGH CITY, BANGLADESH, IN RELATION TO OTHER VARIABLES**

Taj-E-Jannat MIM<sup>1</sup>, Md. Nayem DEWAN<sup>2</sup>

**Abstract**

Education holds a crucial role in the advancement of a society, serving as a vital pillar that not only facilitates individual development but also contributes significantly to broader economic and social progress. To achieve sustainable economic growth, it is crucial to prioritize the implementation of a sustainable investment framework in the education sector. Years of schooling is a quantitative measure commonly used to assess an individual's or a population's level of education. Our main interest is to observe the schooling time of boys and girls with respect to some important factors and if there is any gender wise discrimination among the children. In this study we have collected data from various areas of Mymensingh city. We have used a standard questionnaire to collect information from 400 respondents and we have followed international ethical guideline. We have chosen 200 female and 200 male respondents as it is a gender wise comparative study on years of schooling. We have selected those respondents who were 18 years old during the period December 2022 to January 2023. Our response variable is 'years of schooling'. We have fitted separate Poisson regression models for male and female respondents with some important factors. The highest portion (37%) of respondents have completed 12 years of study. Girls' year of schooling is lower than boys' year of schooling which is relevant to the result of the latest population census. Twenty five percent mothers were illiterate and 13 percent fathers were illiterate. Forty three percent of students have received financial help during their study period. We have got 22 percent dropout in our study which is reflecting very well the national situation. This study identifies three important underlying factors responsible for students dropout. Most of the female student's dropout has occurred due to marriage. Financial inconsistency is another key factor for dropping out of both male and female student. Around 8 percent student have dropped out because of this reason. A larger portion of boys have dropped out from study to support their family. In conclusion, we may state that respondents with highly educated parents, wealthy backgrounds, and government financial assistance throughout their education years, have a lower number of siblings, who stayed in the study, whose father is a job holder or businessman, and whose mother is a job holder are more likely to have higher years of schooling than others.

**Keywords:** Childhood, Education, Gender, Bangladesh

---

<sup>1</sup> Department of Statistics, Jatiya Kabi Kazi Nazrul Islam University, Bangladesh.

<sup>2</sup> The University of Edinburgh, United Kingdom. (Corresponding Author)

**YAPAY ZEKA: DOST MU, DÜŞMAN MI? TEHDİT Mİ, FIRSAT MI?**

Ahmet GÜVEN<sup>1</sup>

**Özet**

Yapay zeka 1950'li yıllardan bu yana adından sıkça söz edile geleceğin önemli teknolojilerinden bir tanesidir. İlk kez 50'li yıllarda makinelerin zekasının ölçülebileceğine yönelik testlerle başlayan süreç günümüzde insan zekasıyla yarışan sistemlerin olabileceğini ve birçok alanda kullanılabileceğini bize göstermektedir. Günümüzde eğitimden, sağlığa; ulaşımdan ekonomiye kadar pek çok alanda yapay zeka tabanı teknolojilerin kullanılmaya başlandığı görülmektedir. Tıpkı internet ve cep telefonlarının hayatımızın ayrılmaz bir parçası olduğu gibi yapay zeka teknolojisinde de benzer bir gelişmeyi çok yakın bir tarihte göreceğiz. Dünyada ortaya çıkan her türlü yenilik ve teknolojik gelişmenin insan ihtiyaçlarının daha kolay ve ekonomik karşılanması amacıyla ortaya çıktığı görülmektedir. Elektrik, nükleer enerji, atomun parçalanması, telefonun icadı, internet, akıllı telefonlar, bilgisayar vb. daha birçok teknoloji ve yenilik günümüz dünyasının şekillenmesinde ve insan ihtiyaçlarının karşılanmasında son derece önem arz etmektedir. Buna rağmen ortaya çıkan tüm bu yeniliklerin kullanım şekli her zaman insanların faydasına olmamaktadır. Atomun parçalanması ile elde edilen enerji insanlık için çok büyük bir kazanımken beraberinde atom bombasının bu teknolojiden doğması çok daha büyük bir tehdit meydana getirmiştir. Aynı etkiyi yapay zeka konusunda da görmek mümkündür. Birçok alanda insan zekasının zorlanacağı seviyelerde bilgi ve uygulama kolaylığı ile hayatımızı kolaylaştırması düşünülen yapay zeka teknolojilerinin zaman içinde kontrol dışına çıkma tehlikesi nedeni ile insanlığın sonunu dahi neden olabileceği olasılığı birçok kişi tarafından dilendirilmektedir. Teknolojik açıdan insana şu aşamada bağımlı bu sistemin yarınlarının ne getireceğini bugünden kestirmek çok da mümkün olmamakla birlikte yapay zekanın ortaya çıkardığı olumlu katkıları birçok alanda kullanmakta ve bu teknolojiyi geliştirmekte fayda bulunmaktadır. Yapay zeka teknolojileri ile başta hız ve verimlilik artışı, verilerin analiz ve sonuçlarının daha güvenilir tahmin edilmesi, güvenlik ve otonom araçların etkin kullanımı gibi pek çok alanda insan yaşamına olumlu katkılar sağlayacağı gibi iş kayıpları, etik sıkıntılar, güvenlik açıkları, sosyal eşitsizlik, teknoloji bağımlılığı gibi yan etkileri de olduğu unutulmadan dikkatli bir şekilde hayatımızda yer alması gereken önemli bir konu haline gelmiştir. Hazırlanan bu çalışma yapay zekanın 50 yılı aşan yolculuğunda ortaya çıkması olası olumlu ve olumsuz yönleri, yapay zekanın fırsat ve tehditlerini yapay zeka teknolojisinin dününü bu günü ve yarını ele alacak şekilde literatür taraması üzerinden ele almayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda öncelikle kavramsal çerçeveye ardından yapay zekanın gelişim süreci ve etki düzeyine yer verilerek yapay zeka ile ilgili gelişmeler SWOT Analizi ile değerlendirilmeye çalışılacaktır.

**Anahtar Kelimeler:** Yapay Zeka, Bilişim, Teknoloji, Yenilik

<sup>1</sup> Prof. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Kamu Yönetimi Bölümü, Tokat, Türkiye.

**GENÇ GÖNÜLLÜLERİN DUYGUSAL ZEKA DÜZEYLERİ İLE PROSOSYAL MOTİVASYONLARI  
ARASINDAKİ İLİŞKİ**

Selim TÜRKMEN<sup>1</sup>, Yücel EROL<sup>2</sup>

**Özet**

Prososyal motivasyon, başkalarına yardım etme çabalarını keşfetme arzusu olarak tanımlanmaktadır. Aynı zamanda prososyal motivasyon, diğer insanların refahını koruma ve bu yönde çalışma amacına yönelik bir adanmışlığı içermektedir (Grant ve Campbell 2007). Duygusal zekâ ise; bireyin kendisi ve başkalarının duygularının fark etmesi, davranışlarını kontrol edebilmesi, duygularını ayırt edebilmesi, insanlar ile iyi ilişki kurmada etkin olabilmesi, ilişkiler sayesinde elde ettiği bilgileri eylemlerinde verimli bir şekilde kullanabilmesi olarak tanımlanmaktadır (Ulus, 2019). Prososyal Motivasyon Teorisi, bireylerin başkalarının faydasına dokunacak işleri yaparak motive olabildiğini vurgulamıştır. Buradan hareketle genç gönüllülerin prososyal motivasyonlarının yüksek olması beklenmektedir. Araştırmalar, sağlık hizmetleri gibi farklı alanlarda görev yapan çalışanların prososyal motivasyonu artıracak değişkenleri ve bunun sonuçlarını incelemiştir. Ancak genç gönüllülerin prososyal motivasyonlarını artıracak değişkenler ve sonuçları ile ilgili araştırmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Bu araştırmanın amacı sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerine katılan genç gönüllülerin duygusal zeka düzeyleri ile prososyal motivasyonları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmanın alt amaçları; (a) genç gönüllülerin duygusal zekaları hangi düzeydedir? (b) genç gönüllülerin prososyal motivasyonları hangi düzeydedir?, (c) genç gönüllülerin duygusal zekaları ve motivasyonları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır? olarak belirlenmiştir. Araştırma, ilişkisel tarama modelinde betimsel bir çalışma olarak tasarlanmıştır. İlişkisel tarama modelleri, iki veya daha fazla değişken arasında birlikte değişim varlığını ve derecesini tespit etmeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla Amasya ili Merkez ilçesinde faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerine katılan genç gönüllülere uygun örnekleme yöntemiyle ulaşılmıştır. Veriler, Aslan ve Erkuş (2008) tarafından Türkçeye uyarlanan 16 maddelik Duygusal Zeka Ölçeği ve Kesen ve Akyüz (2016) tarafından Türkçeye uyarlanan 5 maddelik Prososyal Motivasyon Ölçeği ile toplanmıştır. Verilerin analizinde SPSS programı yardımıyla, aritmetik ortalama, standart sapma ve Pearson Korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Bulguların yazımı devam etmektedir. Araştırma sonuçlarına dayalı olarak önerilerde bulunulacaktır.

**Anahtar Kelimeler:** Prososyal Motivasyon, Duygusal Zeka, Genç Gönüllü

<sup>1</sup> Yüksek Lisans Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İşletme Bölümü, Tokat, Türkiye. (Sorumlu Yazar).

<sup>2</sup> Prof. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İşletme Bölümü, Tokat, Türkiye.

**KAMUSAL FAALİYETLERE GÖNÜLLÜ KATILIM**

Rukiye Mehtap ÖZLÜ<sup>1</sup>

**Özet**

Kamusal faaliyet, siyasi kamusal bir kararla usulüne uygun belirlenmiş bir hizmetin, kamu adına yürütülmesi olarak tanımlanmaktadır. Bu faaliyetler, kamu personeli tarafından yerine getirilmekle birlikte halk, gönüllü olarak bu faaliyetlerin sunumunda görev alabilir. Kamusal faaliyetlere gönüllü katılım, bir bireyin herhangi bir maddi karşılık veya çıkar elde etmeden, yakın çevresi dışındaki bireylerin ve diğer canlıların yararına, bilgisini, yeteneğini, enerjisini ve zamanını kendi özgür iradesi ile bir kamu hizmetinin sunumunda ortaya koyması olarak tanımlanmaktadır. Bu çalışmanın amacı, öğrencilerinin kamusal faaliyetlere gönüllü katılım algısı ve eğilimlerini ortaya koymaktır. Çalışmada Likert ölçeği kullanılarak oluşturulmuş anket, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi- Kamu Yönetimi bölümü öğrencilerine yapılmıştır. Elde edilen veriler, SPSS programında işlenmiş olup kamusal faaliyetlere gönüllü katılım hususu; yönetime katılım ve demokrasi, kamu hizmeti, ekonomi ve sorumluluk boyutlarıyla değerlendirilmiştir.

**Anahtar Kelimeler:** Kamu Yönetimi, Gönüllü Katılım, Gönüllülük, Kamusal Faaliyet

<sup>1</sup> Doç. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Kamu Yönetimi Bölümü, Tokat, Türkiye.

**SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ ANLAMAK VE KENTLERLE BAĞINI KURMAK**

Betül DİLFİRUZ<sup>1</sup>, İsmail SEVİNÇ<sup>2</sup>

**Özet**

Günümüzde alan ayrımı olmaksızın büyük bir önem atfedilen sürdürülebilirlik kavramı en temel anlamıyla; bugünün insanının ihtiyaçlarını karşılarken ve çok boyutlu bir kalkınmanın parçası olmak arzusu ile hareket ederken gelecek nesillerin bu imkanını elinden almayacak şekilde bir yol izlemesi olarak ifade edilebilmektedir. Sürdürülebilirliğin temelinde; insan ihtiyaçları, doğal çevresel kaynakların tahribatı ve nesiller arasındaki adalet gibi üç temel çıkış noktası yer almaktadır. Sürdürülebilir kalkınmanın önündeki en büyük engel olarak devletlerin ekonomik kalkınmalarını hızlandırmak için çevreyi sorumsuz ve bilinçsiz şekilde tahrip etmeleri görülmektedir. Bu kapsamda günümüzde dünya nüfusunun yaklaşık yarısına ev sahipliği yapan-ki bu oranın 2050 yılında üçte ikiye çıkması öngörülmektedir- kentsel alanlar adına 20.yüzyılın sonlarından bu yana sürdürülebilir kentlere ulaşma amacı gündeme gelmiştir. Kentlerdeki yaşam şartlarını iyileştirmek ve mevcut şartları korumak temel amacında olan kentsel sürdürülebilirlik olgusu; barınma, ulaşım, enerji, altyapı hizmetleri, istihdam, eğitim, sağlık gibi daha birçok boyutu bünyesinde barındırmaktadır. Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda sürdürülebilirliğin doğru şekilde analiz edilmesi ve kentlerle organik bağının kurulması büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmada öncelikle sürdürülebilirliği anlamak için sürdürülebilirlik tanımına, boyutlarına ve hedeflerine, tarihsel gelişim sürecine yer verilmiştir. Ardından kentleri sürdürülebilir hale getirmek için uyulması gereken kentsel sürdürülebilirlik hedeflerine, kentsel sürdürülebilirliğin temel ilkelerine değinilmiştir. Bir kentin kentsel sürdürülebilirliği değerlendirilirken bakılması gereken parametreler değerlendirilmiş, sürdürülebilir kentleşme endeksleri, sürdürülebilir kentleşme değerlendirme araçları kısaca açıklanmış ve son olarak 21.yüzyılın sürdürülebilir kentleri dünya ve Türkiye bağlamında analiz edilmiştir. Sürdürülebilirliğin doğru kavranması ve bu kapsamda insan nüfusunun büyük bir kısmı için kritik bir öneme sahip kentsel yaşam alanlarının yarınlara bugünkü etkinlikleri ile taşınması sorunun değerlendirilmeye çalışılması temel amaç olarak güdülmüştür.

**Anahtar Kelimeler:** Sürdürülebilirlik, Kentsel Sürdürülebilirlik, Sürdürülebilir Kentler

<sup>1</sup> Öğr. Gör., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sekreterlik Hizmetleri ve Sekreterlik Bölümü, Tokat, Türkiye. (Sorumlu Yazar).

<sup>2</sup> Prof. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Konya, Türkiye.

**ANALYSIS OF THE DEVELOPMENT IMPLEMENTATION PREPARATION OF  
SUSTAINABILITY REPORTS ON OIL AND GAS MINING COMPANIES ON THE IDX IN  
2021-2023**

Sheila FANSA<sup>1</sup>

**Abstract**

Sustainability report preparation has recently become a major focus for oil and gas mining companies. In Indonesia, the company discloses its sustainability report as a requirement to fulfill POJK 51. However, incomplete disclosures remain, especially in the oil and gas sector. This will cause communication failures between the company and the community, threatening the company's reputation or image. Disclosure of sustainability reports using GRI 2021 as a standard is important to build the credibility of committed and effective companies and strengthen internal management and reporting systems. This study aims to determine the completeness of disclosure of sustainability reports of oil and gas companies using GRI Universal Standard 2021 and GRI11: Oil and Gas. This research is a qualitative study to evaluate the level of compliance of oil and gas mining companies with GRI Universal 2021 and GRI11. Nine companies in the oil and gas sector listed on the IDX were used as samples for this study. The analysis results can provide insight for oil and gas companies to improve the quality and relevance of their sustainability reports and for regulators and other stakeholders to strengthen the sustainability reporting framework in the oil and gas industry.

**Keywords:** Sustainability Report, GRI Standard, Compliance Disclosure

---

<sup>1</sup> Student, Politeknik Negeri Malang, Indonesia.

**CENTRAL BANK DIGITAL CURRENCY AND TAX COMPLIANCE**

Muhammed Kesgin<sup>1</sup>

**Abstract**

Central Bank Digital Currencies (CBDCs) are increasingly recognized as a significant innovation in combating tax evasion. If designed in accordance with the fundamental principles of taxation, these digital currencies promise to provide a stable foundation for tax compliance. As legally recognized payment methods, CBDCs could reduce the reliance on cash, thereby supporting a shift towards more transparent tax policies. The introduction of CBDCs is anticipated to enhance accountability and improve the reporting interactions between tax authorities and taxpayers. However, the full impact of CBDCs on curbing tax evasion remains uncertain. One critical aspect that must be addressed before the launch of CBDCs is their fiat status, specifically whether they will be considered legal tender equivalent to other forms of fiat money. Moreover, the integration of such digital technologies raises concerns about data privacy and digital fragmentation among taxpayers. Balancing the privacy rights of taxpayers with the public interest in preventing tax evasion is a complex challenge that tax administrations must navigate as they adopt these technologies. The involvement of commercial banks in issuing CBDCs, alongside central banks, could also affect data privacy, as an increase in the number of entities managing these digital currencies might heighten the risk of data misuse. Additionally, the issue of the digital divide is significant; unequal access to these new technologies could exacerbate social inequalities. This is particularly concerning for vulnerable groups who may struggle with understanding or accessing digital currencies, potentially leading to a socioeconomic divide in digital currency usage. In summary, while CBDCs hold promise as a tool against tax evasion, their implementation involves navigating significant challenges related to legal status, privacy, and social equity.

**Keywords:** Central Bank Digital Currency, Tax Compliance, Data Privacy

---

<sup>1</sup> Master's Student, University of Aberdeen, International Political Economy, Aberdeen, United Kingdom.

**DEFTER, KAYIT VE BELGELERİ GİZLEYENLER SUÇU BAĞLAMINDA SUSMA HAKKININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

Ayşe HONDUR<sup>1</sup>

**Özet**

Devlet, kamu gücüne dayanarak gerçek ve tüzel kişiler ile tüzel kişiliği olmayan topluluklardan ödeme gücüne göre vergi toplamaktadır. Türk vergi sisteminin yapısı incelendiğinde vergiler, çoğunlukla beyana dayalı olarak toplanmaktadır. Ancak bu toplanan vergilerin, doğru olup olmadığı, etkin vergi idaresinin varlığı ile mümkündür. Vergi idaresinin mükellefi denetleme yolları vardır. Arama, inceleme, yoklama ve bilgi toplama şeklinde. Vergi idaresi bu denetimleri gerçekleştirirken mükellefin kayıt ve belgelerine dayanarak sonuca ulaşmaktadır. Susma hakkı, Anayasa'nın 38. maddesinde kişinin hak ve ödevleri kısmında düzenlemiştir. Susma hakkı, kişinin bir suç isnadı karşısında kendisini veya yakınlarını olumsuz etkileyebilecek nitelikte delil oluşmaması amacıyla sözlü veya yazılı herhangi bir bilgi, belge ve benzeri şeyleri ilgili makamlara vermeye zorlanamaması şeklinde açıklanmaktadır. Türk vergi sisteminde mükellefin beyanına göre verginin tarh edilmesi ve bu defter, kayıt ve belgelere dayalı olarak tarh edilen verginin denetimini sağlamak esasında vergi idaresinin görevidir. Kanun koyucunun, vergi denetiminin etkin sağlanması adına ibraz yükümlülüğünün ihlalini, hürriyeti bağlayıcı yaptırıma bağlamasının temel nedeni budur. Kanun koyucu vergi idaresinin vergi ödevine ilişkin denetim yaparken, gerekli defter, kayıt ve belgelere erişimini kolaylaştırmak için caydırıcılığı yüksek hürriyeti bağlayıcı yaptırım öngörmüştür. Ancak bu durum gerek Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin içtihatlarında gerekse Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne göre hukuka aykırı bulunmaktadır. Hatta hürriyeti bağlayıcı cezalardan ziyade idari yaptırımlar dahi hukuka aykırı görülmüştür. Susma hakkı, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin içtihatlarından da anlaşılacağı üzere defter ve belgeleri de kapsamaktadır. Susma hakkının ihlalinin değerlendirilmesi için temel ölçüt zorlayıcı unsur incelemesidir. Devletin, kişiler aleyhine delil göstermeye veya beyanda bulunmaya zorlayıcı uygulamalarda bulunması veya düzenlemeler yapması susma hakkının ihlaline yol açacaktır. Bu sorunun çözümü için öğretide ortaya konulan fikirlerin ve Mahkeme içtihatlarının değerlendirmesi önemlidir. Bu şekilde yeni çözüm önerileri ile hem hukuka aykırılıklar giderilmeli hem de verginin denetiminin yapılması konusunda sorunların ortaya çıkması önlenmelidir.

**Anahtar Kelimeler:** Vergi, Ceza, Gizleme, Susma Hakkı

<sup>1</sup> Arş. Gör., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Mali Hukuk Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye.



**TÜRKİYE’DE DOLAYLI VE DOLAYSIZ VERGİLERİN EKONOMİK BÜYÜMEYE ETKİSİ  
ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA**

Yasin ZARARSIZ<sup>1</sup>, Emin BARLAS<sup>2</sup>

**Özet**

Bu çalışmanın amacı dolaylı vergiler ile dolaysız vergilerin ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu bağlamda Türkiye ekonomisinde 1980-2023 dönemine ait veriler; VAR modeli, etki-tepki fonksiyonları ve varyans ayrıştırması testleri ile analiz edilmiştir. Çalışmanın ADF birim kök testi sonuçlarına göre logaritmiği alınmış dolaylı ve dolaysız vergiler ile yine logaritmiği alınmış büyüme oranlarının serileri AIC’ye göre I(0) seviyesinde durağandır. Bağımlı değişken ile bağımsız değişkenler arasında eş bütünleşmenin varlığı Johansen eş bütünleşme testi ile tespit edilmiştir. Eş bütünleşme testinden sonra FMOLS, DOLS ve CCR modelleri ile eş bütünleşme regresyonları kurularak dolaylı ve dolaysız vergiler ile GSYİH arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu ortaya çıkarılmıştır. Granger nedensellik analizi bulguları, Türkiye’de ekonomik büyümenin dolaylı vergilere doğru tek yönlü, dolaylı vergiler ile çift yönlü nedensellik olduğunu göstermiştir. Ayrıca, VAR modelinden elde edilen varyans ayrıştırması sonuçlarına göre dolaylı vergilerin ekonomik büyümeyi açıklama gücünün 10. dönemde % 6.01 olduğu ve dolaysız vergilerin ise ekonomik büyümeyi açıklama gücünün 10. dönemde % 2.44 seviyesine ulaştığı tespit edilmiştir. Dolaylı ve dolaysız vergilerin ekonomik büyümeye verdiği tepki analiz edildiğinde, dönemsel durumlardan hareketle değişkenlerin ilişkisel olarak birlikte ve dengeli hareket ettikleri gözlenmiştir. Çalışmanın tüm bu bulgularından hareketle Türkiye’de 1980-2023 döneminde özellikle de dolaylı vergilerin GSYİH üzerinde daha etken olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

**Anahtar Kelimeler:** Dolaylı Vergi, Dolaysız Vergi, Ekonomik Büyüme, Zaman Serileri Analizi

<sup>1</sup> Doktora Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Maliye Anabilim Dalı, Tokat, Türkiye. (Sorumlu Yazar)

<sup>2</sup> Dr. Öğr. Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Maliye Bölümü, Tokat, Türkiye.

**DİJİTAL EKONOMİ VE DİJİTAL EKONOMİNİN VERGİLEMEYE ETKİSİ**

Sebiha YILDIZ<sup>1</sup>

**Özet**

Küreselleşmenin hız kazanması tüm dünya devletlerini birbirine yakınlaştırarak tüm ulus şirketlerinin uluslararası arenada rahat bir şekilde dolaşmasını sağlamıştır. Dünyanın hızla dijitalleşme eğilimine girmesi bütün alanları etkilediği gibi dijital iş modellerini de etkilemiştir. İnternetin yaşamın tüm alanlarında geniş olarak kullanılması, dijital alanlardaki ticari işlemlerin yaygın olarak kullanılmasına zemin hazırlamıştır. Teknolojik gelişim ve dönüşüme paralel olarak dijital ekonomi gündeme gelmiştir. Dijital Ekonomi; genel olarak dijital teknoloji kapsamında elektronik ticaret (e-ticaret) vasıtasıyla mal ve hizmet ticaretini kolay hale getiren sanal pazarlara verilen isimdir. Dijital ekonomi kavramı, dijital araçların ve mobil uygulamalar, sosyal ağlar gibi yüksek teknolojilerin kullanılması olarak da tanımlanabilir. Dijitalleşme olgusunun tüm küresel pazara yayılması ve işletmelerin yerel düzeyde hukuki ve fiziksel varlığı gerektirmeden faaliyetlerini sürdürebilmesi, elde edilen kazancın vergilendirilme sorununu ortaya çıkarmaktadır Bu çalışmada dijital ekonomi kavramı açıklanarak dijital ekonominin vergilendirmeye olan etkisinden bahsedilmiştir.

**Anahtar Kelimeler:** Dijital Ekonomi, Dijital Ekonomi ve Vergileme, Dijital Ekonominin Vergilemeye Etkisi

<sup>1</sup> Doktora Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Maliye Anabilim Dalı, Tokat, Türkiye.

**TÜRKİYE'DE 2003 - 2023 YILLARI ARASINDA GERÇEKLEŞEN ENFLASYONUN MUTLULUK DÜZEYİNE ETKİLERİ**

Ahmet YALÇIN<sup>1</sup>

**Özet**

Mutlu olmak tarih boyunca her insanın temel ihtiyaçlarından sonra elde etmek için çabaladığı gereksinim olmuştur. Her insanın mutlu olma kriterleri ve beklentileri değişiklik göstermekle birlikte bu kriterleri yerine getirebilmesi için kişisel beklentisi oranında bir satın alma gücüne sahip olması gerekmektedir. Satın alma gücünü etkileyen temel faktör ise enflasyondur. Enflasyon bir ülkedeki mal veya hizmetlerin fiyatlarının yıllar içinde artmasıdır. Enflasyondaki artış satın alma gücü ile ters orantılıdır. Bu doğrultuda artan enflasyon oranları satın alma gücünü düşürecek dolayısıyla düşen satın alma gücü de doğru orantılı olarak mutluluk endeksini etkileyecektir.

Çalışmada Türkiye'de son 20 yılda gerçekleşen enflasyon oranları ile söz konusu yıllar için Türkiye'de ölçülen mutluluk oranları incelenerek, karşılaştırmalı olarak değerlendirme yapılması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda 2003-2023 yılları arası veriler kullanılmıştır. Enflasyon verileri TÜİK aracılığıyla, mutluluk verileri de yine TÜİK tarafından yayınlanan yaşam memnuniyet raporlarından elde edilmiştir. Ayrıca Birleşmiş Milletler tarafından yayınlanan Dünya mutluluk raporlarından da faydalanılmıştır. Nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan doküman analizi tekniğinden yararlanılarak değerlendirilmeler yapılmıştır. Yapılan analizlerle enflasyondaki artış veya azalışın mutluluk düzeyini nasıl etkilediği konusuna açıklık getirilmeye çalışılmıştır.

Yapılan analizler ve değerlendirmeler sonunda Türkiye'de enflasyonun yıllar içinde değişkenlik gösterdiği bunun sonucunda harcamaların ve yatırımların şeklinin değiştiği gözlemlenmiştir. Bu değişken durum insanların satın alma gücünü ve dolayısıyla yaşam memnuniyetini etkilemektedir. 2021 yılı sonrası oluşan enflasyon oranlarındaki artarak devam eden artış Türk lirasının satın alma gücünü hızlı bir şekilde düşürmüş bunun sonucunda takip eden yıllarda genel mutluluk düzeyinde de düşüş yaşanmıştır.

Sonuç olarak politika üretici konumunda olan hükümetler gerekli müdahaleleri zamanında yapamadığı takdirde vatandaşların geleceğe güvenle bakma umudu azalmaktadır. Hedeflenen makroekonomik göstergelerin yüksek olması gelecek yıllara güven içinde bakılmasını engelleyeceği gibi düşük hedef gösterilip gerçekleşen verilerin beklenenden yüksek gelmesi ise bireylerin geleceğe yönelik tedbirleri alamamasına ve hazırlıksız yakalanıp daha büyük bir satın alma gücü kaybı yaşamasına neden olmaktadır.

**Anahtar Kelimeler:** Türkiye, Gerçekleşen Enflasyon, Mutluluk düzeyi

<sup>1</sup> Yüksek Lisans Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisat Anabilim Dalı, Tokat, Türkiye.

**AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİ İLE TÜRKİYE’DE KARBONDİOKSİT EMİSYONLARI,  
YENİLENEBİLİR ENERJİ, GAYRİSAFİ YURT İÇİ HASILA VE ÇEVRE VERGİLERİ İLİŞKİSİNİN  
AMPİRİK OLARAK İNCELENMESİ**

İbrahim KEKLİK<sup>1</sup>, Abdullah BARIŞ<sup>2</sup>

**Özet**

21. yüzyılın en önemli problemlerinden biri özellikle endüstri devrimi sonrasında ekonomik faaliyetlerin yoğunlaşması ve fosil yakıtların kullanımının artması sebebi ile ortaya çıkan çevre sorunlarından olan iklim değişikliği olmuştur. İklim değişikliği ve beraberinde gelen biyoçeşitliliğin azalması, temiz hava, temiz suya ulaşımın zorlaşması, ekolojik kıtlık gibi olumsuz etkiler günümüzde dünya çapında bir sorun haline gelmiş ve çevre sorunlarının çözülmesi amacı ile birçok uluslararası topluluk çalışmalarında bulunmuştur. Özellikle 1970’li yıllar ve sonrasında Avrupa Birliği ülkeleri çevre ile ilgili problemlerin çözümünün ortak bir politika çerçevesinde sürdürülmesi halinde daha etkin ve hızlı bir biçimde halledilebileceği düşüncesi ile çevresel politikalar üzerinde çalışmalara başlamıştır. Bu bağlamda sürdürülebilir bir büyüme ve kalkınmanın sağlanması, ekonomik büyüme süreci içerisinde çevre kalitesi, toplum refahının göz ardı edilmemesi, fosil yakıtlara olan bağımlılığın azaltılması doğrultusunda yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelimin sağlanması, karbon fiyatlandırma mekanizmalarının geliştirilmesi, çevre vergilerinin çeşitlerinin ve oranlarının artırılması gibi politikalar uygulanmıştır.

Bu çalışmada 1997 – 2021 yılları arasında karbondioksit emisyonları, yenilenebilir enerji, Gayri Safi Yurtiçi Hasıla ve çevre vergileri arasındaki ilişki Avrupa Birliği ülkeleri ve Türkiye için panel veri yöntemi ile analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular Gayri Safi Yurtiçi Hasıla’da meydana gelen artışın, ekonomik büyümenin özellikle fosil yakıtlara dayanması sebebi ile karbondioksit emisyonlarını artırdığını, yenilenebilir enerjide meydana gelen artışın karbondioksit emisyonlarını düşürdüğünü, çevre vergilerindeki bir değişikliğin ise karbondioksit emisyonları üzerinde istatistiki olarak anlamlı bir etkisinin bulunmadığını göstermiştir. Fosil yakıtlara dayalı bir ekonomik büyüme sürdürülemez niteliktedir. Ekonomik büyümenin fosil yakıtlara bağlı olarak gelişmesinin önüne geçilerek yenilenebilir enerji kullanımının artırılması, ekonomik büyüme ve kalkınmanın sürdürülebilir olmasına ve çevresel etkilerinin daha az olmasına sebep olacaktır. Çevre vergilerinden elde edilen kaynağın yenilenebilir enerji yatırımlarına yönlendirilmesi ise bu vergilerin karbondioksit emisyonları üzerinde etkin olmasını sağlayacaktır.

**Anahtar Kelimeler:** Çevre Vergileri, Yenilenebilir Enerji, Yeşil Ekonomi

<sup>1</sup> Öğr. Gör. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Finans-Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, Sivas, Türkiye. (Sorumlu Yazar)

<sup>2</sup> Dr. Öğr. Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Maliye Bölümü, Tokat, Türkiye.

**EKONOMİK KOMPLEKSİTE**

Mahmut Mücahit ATEŞ<sup>1</sup>

**Özet**

Ekonomideki en önemli konulardan biri de ülkeler arasındaki gelir ve büyüme farklılıklarıdır. Ülkeler arasındaki bu farklılıkları açıklamak ekonominin çok önemli bir hedefidir; dolayısıyla birçok teori, ülkeler aralarındaki gelir farkının ardındaki nedenleri analiz etmeye çalışmıştır. Bu perspektifte ekonomik kompleksite, her ülkeyi kendi özellikleri açısından ayrı ayrı incelemektedir. Büyük gelir farklılıkları ülkelerin üretken yapısından kaynaklanmaktadır. Bazı ülkeler, uçak, bilgisayar gibi üretim yönünden kompleks bilgi gerektiren ürünler üretirken, diğer ülkeler gömlek veya çeşitli meyveler gibi nispeten daha basit ürünler üretirler. Dolayısıyla bu olayların ardında ki etkenleri anlamak verimlilik özelliklerinin gelir analizi açısından büyük önem taşımaktadır.

Ekonomik kompleksite terim anlamı itibarıyla; ülkelerin, şehirlerin ve bölgelerin ekonomik yönden gidişatını tahmin etmek ve açıklamak için makine öğrenimi ve ağ tekniklerinin kullanılmasını içermektedir. Zengin ülkeler, sermaye ve emek girdilerinden daha az çıktı elde eden fakir ülkeler gibi değildir; tamamen farklı üretim yöntemlerini kullanarak farklılaşmış mallar üretmektedirler. Ürettikleri ürünler, ekonomik yönden geri kalmış ülkeler tarafından üretilmesi imkansız yakın ürünlerdir. Farklı ülkelerce üretilmesinin imkanı olmamasının nedeni ise ülkede yeterli bilgi ve becerinin sağlanamaması, buna bağlı olarak da ürünlerin üretim için gerekli alt yapının oluşturulamamasından kaynaklanmaktadır. Hangi ülkenin ne oranda kendine özgü ve taklit edilmesi zor ürünler ürettiği ve çeşitli ürünlerin hangi ülkelerce üretebileceğini gösteren gösterge ekonomik kompleksite değeridir. Ekonomik kompleksiteyi ölçme yöntemleri, bir yandan veri boyutunu azaltmamıza olanak tanırken, bir yandan da ülkelerin ne ürettiğine dair bilgi toplamamıza yardımcı olmaktadır. Bu bilgilerin önemi, söz konusu ülkenin, üretkenlik, gelir ve büyüme açılarından önem arz etmektedir. Ekonomik kompleksiteyi ölçme yöntemlerinden ilki Simeos ve Hidalgo'nun önceliğinde kurulan EKG (Ekonomik Kompleksite Gözlemevi)'dir.

Bu perspektifte ekonomik kompleksite, her ülkeyi kendi özellikleri açısından ayrı ayrı incelemektedir. Bu nedenle, herkese uyarlanabilen tek bir yaklaşım yerine, ülkelerin üretim kapasitesi ve kompleks ürünler üretebilme açısından kullanılabilir bilgilerin varlığını analiz ederek her ülkeye daha yüksek büyüme oranlarına ulaşmanın belirli yollarını önerir.

Ekonomik kompleksite analitik bir çalışma konusu olarak ilk kez Hidalgo ve Hausmann tarafından 2009 yılında ele alınmıştır. Ekonomik kompleksite, ülkelerin üretkenlik seviyelerini tanımlamakta olup çok daha fazla üretken bilginin girdi olarak üretime dahil edildiği ülkelerdeki, ürün çeşitliliğinin fazla olacağını ve ayrıca teknoloji alanında gelişmiş ve üretken bilginin yoğun olarak kullanıldığı ürünlerin üretilebileceğini ifade etmektedir. Bu çalışma sayesinde ekonomik kompleksite kavramı literatür de eksik olan, bazı ülkelerin küresel ticarete diğerlerinden daha fazla avantaja sahip olmasına rağmen neden miktar açısından daha fazla üretim yapamadıklarını açıklayabilmenin eksik kısmını tamamlamaktadır.

**Anahtar Kelimeler:** Ekonomik Kompleksite, Üretim, Büyüme, Gelişme

<sup>1</sup> Yüksek Lisans Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisat Anabilim Dalı, Tokat, Türkiye.

**BESLENME VE VERGİLENDİRME: VEGAN BESLENME ÖZELİNDE**

Ayşe HONDUR<sup>1</sup>

**Özet**

Dışsallıklar, kamunun ekonomiye müdahalesini gerekli kılmaktadır. Negatif dışsallıklar, kaynak dağılımında etkinliğin bozulmasına ve piyasa başarısızlığına neden olmaktadır. Devlet bu dışsallıkları önlemeye çalışmaktadır. Çevrenin korunması da bir dışsallık sorunudur. Bu nedenle mali politikalarla çevrenin korunması anlamında çalışmalar yapılmaktadır. Vergilerin toplanmasının temel amacı kamu harcamalarını finanse edebilmek adına gelir elde edilmesidir. Vergilerin mali amacının yanında mali olmayan amaçları da bulunmaktadır. Yönlendirici vergilendirme yoluyla bazı durumlara müdahale edilmesi söz konusu olmaktadır. Mükellef davranışlarının, vergilendirmenin mali enstrüman olarak kullanılması sonucu değişebilmesi mümkündür. Doğru beslenme alışkanlığının sağlanması sadece kişinin bedensel ve ruhsal bütünlüğü ile alakalı olmayıp, çevrenin korunması ve iklim değişikliğinin olumsuz etkilerinin azaltılması anlamında da önem arz etmektedir. Çevrenin korunması, iklim değişikliği, küresel ısınma gibi konuların, devletlerin hukuk sistemlerini etkilemesi ile küreselleştiği kabul edilmektedir. Küreselleşen bu konular çok yönlü mücadeleyi gerekli kılmaktadır. Sadece fosil enerji kaynaklarından vazgeçmek yeterli olmayacaktır. Çevrenin korunması için köklü değişimlerin varlığı şarttır. Bu değişimi sağlamanın farklı yolları mevcuttur. Beslenme alışkanlıklarının değiştirilmesi bu yollardan biridir.

Beslenme alışkanlıklarını hayvan ve bitki temelli olmak üzere ikili ayırım yaparak incelemek mümkündür. Bu alışkanlıklar kişisel tercihlere göre şekillenmektedir. Tercihlerinin nedeni ise çok çeşitli olabilmektedir; ekolojik, sağlık, ekonomik, coğrafya, politik, etik, hayvan hakları, din, çevrenin korunması çabası gibi. Bitki temelli beslenme ya da vejetaryen beslenme çeşitli gruplara ayrılmaktadır. Tüketilen hayvansal ürünler ve miktarlarına göre bu gruplar şekillenmektedir. Vejetaryen beslenmenin en katı uygulaması vegan beslenmedir. Bitki temelli beslenme daha özelinde ise vegan beslenme, iklim değişikliği ile mücadelenin anahtar noktalarından birini oluşturmaktadır. Yapılan araştırmalar, çevrenin korunması anlamında bireysel işbirliğinin önemine vurgu yapmaktadır. Sağlıklı ve sürdürülebilir beslenme ile çevrenin korunması anlamında önemli mesafe alınabileceği vurgulanmaktadır. Beslenme alışkanlıkları, vücut bütünlüğü ve hayvan hakları konuları bağlamında fazlaca çalışma yapılmıştır. Ancak konunun çevrenin korunması odağında değerlendirilmesi geri planda kalmaktadır.

**Anahtar Kelimeler:** Dışsallık, Vergilendirme, Çevrenin Korunması, Bitki Temelli Beslenme, Vegan Beslenme.

<sup>1</sup> Arş. Gör., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Mali Hukuk Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye.

**GÜNEY AFRİKA'NIN İSRAİL'İN SOYKIRIM YAPTIĞI İDDİALARINA İLİŞKİN DAVASINDA  
ULUSLARARASI ADALET DİVANİ KARARININ SİYASİ VE DİPLOMATİK SONUÇLARI**

Güliz DİNÇ<sup>1</sup>

**Özet**

Güney Afrika'nın İsrail'e karşı Uluslararası Adalet Divanı'na geçen yıl sunduğu soykırım suçlaması uluslararası arenada büyük ilgi görmüştür. Diplomatik ve siyasi gerilimlere ve tartışmalara yol açmıştır. Bu çalışma, sunulan hukuki argümanlara, kanıtlara ve anlaşmazlığı yönlendiren temel siyasi dinamiklere odaklanarak, Güney Afrika'nın İsrail'e karşı davasının derinlemesine bir analizini sunmaktadır. Soykırım Sözleşmesi ve ilgili içtihatlar da dahil olmak üzere uluslararası yasal çerçevelerden yararlanan çalışma, Güney Afrika'nın iddialarının hukuki dayanağını değerlendirmekte ve uluslararası hukuk kapsamında soykırım tesis etmenin unsurlarını ele almaktadır. Uluslararası Adalet Divanı, 26 Ocak 2024'te İsrail'in soykırım eylemlerini önlemek için yetkisi kapsamındaki tüm gerekli tedbirleri alması gerektiği kararını vermiştir. Yasal olarak böyle bir karar, Soykırım Sözleşmesinin ve diğer ilgili yasal belgelerin yorumlanmasını ve uygulanmasını açıklığa kavuşturarak uluslararası hukukta bir emsal oluşturacaktır. Bu, potansiyel olarak iddia edilen suçlara karışan kişi veya kuruluşlara karşı hesap verebilirlik önlemleri alınmasına yol açabilir. Uluslararası Adalet Divanı ve diğer uluslararası mahkemeler tarafından karara bağlanan ilgili davaların yanı sıra uluslararası insancıl hukukun gelişen yapısından yararlanan bu çalışma, Uluslararası Adalet Divanı'nın soykırım iddialarına ilişkin müzakerelerine rehberlik eden yasal standartları değerlendirmektedir. Ayrıca çalışmada, devletler, uluslararası örgütler ve devlet dışı aktörler de dahil olmak üzere kilit paydaşların tepkilerini dikkate alarak Uluslararası Adalet Divanı kararının olası siyasi ve diplomatik sonuçları incelenmektedir. Uluslararası Adalet Divanı'nın kararının siyasi açıdan İsrail-Filistin çatışmasının dinamiklerini ve daha geniş bölgesel istikrarı nasıl etkileyeceği sorusunun cevabı aranmaktadır. Bunun yanı sıra barış müzakerelerinin, ilgili hükümetlerin ve yetkililerin meşruiyetine yönelik ne gibi sorunlara yol açtığı üzerinde durulmaktadır. İsrail'in Gazze'de devam eden saldırılarının Uluslararası Adalet Divanı'nın verdiği karar sonrasında uluslararası toplumun gerçekleştireceği siyasi ve diplomatik hamleler ve bu davanın Orta Doğu ve ötesindeki uluslararası adalet ve diplomatik ilişkiler üzerindeki potansiyel etkisini açıklamayı amaçlamaktadır. Bu çalışma İsrail-Filistin çatışmasının altında yatan karmaşık dinamiklerin ve bu çatışmanın çözümünde uluslararası yasal mekanizmaların rolünün detaylı bir şekilde anlaşılmasını sağlayarak literatüre katkıda bulunmaktadır.

**Anahtar Kelimeler:** Uluslararası Adalet Divanı, Soykırım, İsrail, Filistin

<sup>1</sup> Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Ankara, Türkiye.

Edanur KICIT<sup>1</sup>, Yağmur DÖNMEZ<sup>2</sup>

### Özet

Modernite ile birlikte ortaya çıkan ulus-devletlerin yapıları ve karakteristikleri, milliyetçi politikaların hangi biçimde gerçekleşeceğiyle ilintilidir. Bu açıdan, ulus-devlet içinde kurgulanan cinsiyet rolleri, toplumsal cinsiyet üzerinde kurucu bir etkiye sahip olmaktadır. Günümüzde tüm ulus-devletler, ataerkil, kadınların emek ve cinselliğinin kontrolüne yönelik politikalarla yurttaşlarına yer gösterme ve bu konuları benimsetme stratejisi izlemektedir. Buna göre kadınlar, milliyetçi kültürün tanımladığı kadınlık normlarına uygun davranmaya yönlendirilir ve ulusal kimliğin normatif sınırlarının yeniden üreticileri olarak çeşitli sembollerle özdeşleştirilirler. Bu açıdan kadınların sembolik olarak ilişkilendirildiği kavramlardan biri de vatan toprağı olmuştur. Vatan toprağı, genellikle erkek kardeşlerin hakimiyetinin bir ifadesi olarak kadın bedeni ile özdeşleştirilmektedir. Bu sembolizasyon, kadının milliyetçilik içindeki rolünü pasifleştirirken; ulusun erkekleştirilmesi ve vatanın kadınlaştırılması ise erkekler açısından namus ile ilişkili olan vatani koruma yükümlülüğünü doğurmuştur. Vatan toprağının korunması, kadınların namusunun korunmasıyla özdeşleştirilerek, korunmaması durumu erkek-ulus adına bir tür aşağılama meydana getirir. Vatan, bu yaklaşıma uygun bir biçimde ya erkek-ulusun arzularını yansıtan, uğruna can verilen bir sevgili gibi yahut ulusu "doğuran", "büyüten", birleştiren, kalıcı, sabırlı ve vazgeçilmez bir bağlılık nesnesi olarak görülen bir anne gibi tasvir edilmektedir.

Ulus içinde bu tür sembolik ilişkiler, ulusun kadimliğini yansıtacak bir biçimde mitolojik unsurlar kullanılarak yeniden üretilir, geçmiş bir harç olarak kullanarak modernitenin gerekleriyle yoğrulur ve Hobsbawm'ın ünlü ifadesiyle gelenekler icat edilir. Bu "icat" sürecinde mitoslarda geçen dışil öğeler seçilerek devreye sokulur. Ethnienin doğum öyküsü olarak nitelendirilebileceğimiz mitoslardaki yer anlatıları ve kadın ilişkisi bu bağlamda dikkate değerdir.

Modern Türkiye'nin inşasında hem elitler ve hemde halk açısından toplumsal cinsiyetin oynadığı rol Batılılaşma politikaları ve Türkiye toplumunun geleneksel normları arasında denge kurma gereğini doğurmuştur. Bu dengeyi sağlarken, Türk mitolojisinin ve kültürünün önemli bir referans noktası olduğu görülmüştür. Bu çalışma, Türk kadının sembolik olarak özdeşleştirildiği vatan toprağının mitolojik kökenlerinden olan Ötüken'in ulus-inşa sürecinde ki rolünü incelemeyi hedeflemektedir.

**Anahtar Kelimeler:** Milliyetçilik, Vatan, Kadın, Mitos

<sup>1</sup> Yüksek Lisans Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Tokat, Türkiye. (Sorumlu Yazar)

<sup>2</sup> Dr. Öğr. Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, Tokat, Türkiye.



**TÜRKİYE’NİN YENİDEN ASYA GİRİŞİMİ ÇERÇEVESİNDE ASEAN POLİTİKASI**

Süleyman TEMİZ<sup>1</sup>

**Özet**

Türkiye'nin ASEAN politikası doğrultusunda bölgesel güç olma çabaları çeşitli perspektiflerden değerlendirilebilir. Türkiye'nin ASEAN ile ilişkileri coğrafi konumu nedeniyle tarihsel olarak mesafeli olmuş ve güneydoğu Asya'ya yeterince önem vermediği için eleştirildiği de olmuştur. Bununla birlikte Türkiye, bölgeyle güçlü ilişkiler geliştirmede de geç kalmıştır. ASEAN, Güneydoğu Asya'da bölgesel bir güç olarak bölgedeki güçlü ekonomilerin dikkatini çekmiş ve ekonomik birlikten siyasi bir örgütlenmeye başarıyla dönüşmüştür. Türkiye'nin ASEAN bölgesinde bir güç olma hedefi, büyümeye, kalkınmaya, güvenliğe ve artan uluslararası nüfuza odaklanan dış ticaret politikasını da etkilemiştir. Türkiye'nin ASEAN politikasına bağlı olarak farklı girişimleri mevcuttur. Bunlar içerisinde önde gelenlerden biri "Yeniden Asya Girişimi"dir. Türkiye 2019'da duyurulan Yeniden Asya Girişimi ile Asya ile uyumlu olarak ilişkilerini yeniden canlandırma hedefindedir. Diğer bir adım ise Sektörel Diyalog Ortaklığı'dır. Türkiye-ASEAN Sektörel Diyalog Ortaklığı, 2017 yılında kurulmuş ve siyasi-güvenlik, ekonomik, sosyo-kültürel ve kalkınma iş birliği olanaklarını kapsayan bir platform olarak kullanılması öngörülmüştür. Buna ek olarak Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu- DEİK, Türkiye ve ASEAN ülkeleri arasında ekonomik ve ticari büyümede yeni perspektifler konulu konferansını gerçekleştirmiştir. Bu girişimler, iletişim ve ortaklık tesisi arasında yapay bir etkileyici rol oynama potansiyeline de sahip olduğu söylenebilir. Çalışmada bu girişimler genel olarak analiz edilecek ve bir değerlendirilmeye tabi tutularak, Türkiye'nin ASEAN ile ilgili diplomatik, siyasi ve ekonomik ilişkilerindeki gelişme ve ilerlemesi, değerlendirmeye tabi tutulacaktır.

**Anahtar Kelimeler:** ASEAN, Türkiye, Diyalog, Güneydoğu Asya

<sup>1</sup> Doç. Dr., Iğdır Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, Iğdır, Türkiye.

**IRKÇILIKTAN BİR SAPMA: BEYAZ ÜSTÜNCÜLÜĞÜNÜN YÜKSELİŞİ**

Emine ERDEN KAYA<sup>1</sup>

**Özet**

17. yüzyıldan itibaren ırk kavramının bilimsel bir nitelik kazanmasıyla, ırk ayrımları konusunda çalışan bilim adamlarının sayısı artmış ve insanlar neden birbirlerinden morfolojik ve fenotipik özellikleri bakımından farklıdır sorularına biyolojik bilimsel cevaplar aranmıştır. Verilen her farklı cevap ise özellikle 19. yüzyılda yükselişini gözlemlediğimiz biyolojik ırkçılık ideolojisinin de yükselişine neden olmuş ve dönemin kapitalist ve sömürgeci havasında bu yükselişi desteklemiştir. 20. yüzyılın ortalarına kadar süren ve insanların özellikle deri rengine göre beyaz, sarı ve siyah gibi renklendirme ölçütleriyle birbirinden ayrıldığı bu süreç, II. Dünya Savaşından sonra yeni bir döneme evrilmiştir. Bu dönemde artan küreselleşme hızı ve göç hareketleri, farklı dünya toplumları arasında kültürel entegrasyon sorunlarına ivme kazandırmıştır ve yeni bir ırkçılık türü olan dil, din, etnik köken gibi niteliklerinden dolayı insanların ayrıma tabi tutulduğu ve ötekileştirildiği kültürel ırkçılığı daha çok tartışılır hale getirmiştir. Ancak geçmişi, insanlık tarihi kadar eski olsa da bilimsel olarak 17. yüzyıldan sonra literatürde tartışılan ırk ve ırkçılık olgu ve ideolojilerinin özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra lanetlenen imgelere dönüştüğü görülmektedir. Bu ise onları görünmez kılmakta ve muhattaplarını flulaştırmaktadır. Bunun en önem nedeni ise özellikle emperyalist amaçlar için bu olgu ve ideolojilerin bir dönem kullanışlı olmasıdır ve onu araçsallaştıranların daha çok batılı, beyaz, modern, üstün vb. gibi niteliklere sahip toplum ve devletler olmasıdır. Bu süreçte lanetlenen veya halı altına sürülen hatta kirli çamaşırlar adıyla da anılan bu geçmiş son dönemde özellikle Batı’da artan göçmen karşıtlığı, popülist aşırı sağ partilerin ve radikal sağ terör örgütlerinin nefret söylemleri ve eylemleri ile son dönemde tekrar dikkat çeken konular arasına girmektedir. Bu gelişmelerin Batılı halk tabanlarında destek bulması da ayrıca önemlidir. Ancak özellikle insan hakları bağlamındaki gelişmeler ve hak arayışlarının artmasıyla birlikte bu odakların kendinden olmayanlara karşı nefret söylemlerini ifade özgürlüğü kapsamında meşrulaştırmaları ve nefret suçu mahiyetindeki eylemlerini ise münferit olaylar kapsamında değerlendirmeleri aslında yine bir hafife alma ve tehlikenin yükselişini görmezden gelme eylemi içindeki kurumsal ırkçılığı desteklemektedir. Bu durumda ise bu odaklar tarafından üretilen nefret söylemleri ve suçlarının ırkçılık değil de “white supremacy” yani “beyaz üstünlüğü-üstüncülüğü” gibi kavramlarla masumlaştırılarak bir nevi de ırkçılık suçlamasını reddederek sunulması ayrı bir ironi ve ırkçılıktan ayrılma, sapma ve odağı kaydırma olarak okunabilmektedir. Aynı çerçevede beyaz milliyetçiliği de bu kavramla birlikte kullanılmakta ve taraftar bularak yükselmeye devam etmektedir. Bu çerçevede bu çalışmanın amacı; beyaz üstüncülüğünün mahiyetini, tarihsel gelişimini ve ırkçılıktan hangi nedenlerle bir ayrılma veya sapma olarak değerlendirildiğini sunmaktır. Bu amacın desteklenmesinde özellikle son dönemde kimlikçiler veya neo-naziler gibi radikal sağ terör örgütlerinin eylemleri örneklendirilecektir. Çalışmanın en önemli bulgusu ise her ne kadar lanetlense yok sayılsa da ırkçılığın aynı ellerde ve taraflarda beyaz üstüncülüğü gibi farklı isimlendirmelerle hafife alındığı hatta siyasette ve sosyal hayatta kurumsal olarak desteklendiğidir.

**Anahtar Kelimeler:** Irkçılık, Yabancı Düşmanlığı, Beyaz Milliyetçilik, Beyaz Üstüncülüğü

<sup>1</sup> Dr. Öğr. Üyesi, Amasya Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Amasya, Türkiye.

**YENİ BİR FAİZ POLİTİKASI ÖNERİSİ: SIFIR REEL FAİZ**

Osman DEMİR<sup>1</sup>, Hüseyin CEVAHİR<sup>2</sup>

**Özet**

Faiz, başkasına ait satın alma gücünü belli bir süre kullanmanın bedelidir. Tarihi süreçte faizin lehinde ve aleyhinde görüşler ileri sürülmüştür. Lehte görüş belirtenler faizi bir teorik temele dayandırmaya çalışmışlardır. Böylece nemalandırma, verimlilik, feragat ve zaman tercihi teorileri ortaya çıkmıştır. Platon faizin ahlaka, devlete ve sosyal ilişkilere zarar verdiğini, Aristo cansız olan paradan para çıkmasının doğal olmadığını, Karl Marks ücret dışındaki bütün gelirlerin artık değer ve sömürü aracı olduğunu ifade etmiştir. İslam ve Hıristiyanlıkta faiz kesin olarak yasaklanmıştır. Günümüz Yahudiliğinde Yahudi olmayandan alınması serbest bırakılmıştır. Keynes para arzı artınca faizin düşeceğini iddia etmiştir. Gibson İngiltere’de para arzı ile faizin birlikte arttığını gözlemlemiştir. Fisher bu çelişkiye nominal ve reel faiz ayrımı ile açıklama getirmiştir. Güncel iktisatta mal piyasası, para piyasası, dış denge ve genel denge faizle kurulmuş, faiz iktisat teorisinin ve ekonomik işleyişin belkemiği yapılmıştır. Merkez bankası faizsiz politika uygulayamaz hale gelmiştir. Ancak tasarruf için yüksek, yatırım için düşük faizin tercih edilmesi, maliyet enflasyonuna yol açması, baskı ve sömürü aracına dönüşmesi faizin açmazları olarak ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada ideal faiz oranının ödünç verilen değer için ödünç verilen zaman süresince satın alma gücünü koruyan bir oran olması gerektiği iddia edilecektir. Bu uygulamada nominal faiz oranı enflasyon oranına eşitlenecek, reel faiz oranı sıfır olacak, verilen ödünçün reel değeri vade boyunca korunacaktır. Kağıt para kıt ve üretim maliyeti yüksek olmadığı, merkez bankası dijital para sisteminde para üretim maliyeti daha da düşeceği için böyle bir uygulama akla uygun gelmektedir. Bu uygulamada bankalar aracılık görevine devam edecek, yaptıkları iş karşılığında prim alacaklardır. Uygulamanın belli başlı avantajları şunlar olabilir: Borç alıp vermede aldatan ve aldanan olmayacaktır. Faiz dönem başında enflasyon dönem sonunda belli olduğu için mevcut uygulamadaki ödünç verenlerin faizi artırma baskısı son bulacaktır. Ödünç verilen değer için vade boyunca reel değeri sürekli korunduğu için vadeler uzayabilecektir. Faiz baskı ve sömürü aracı olmaktan çıkacaktır. Faiz ile maliyet enflasyonu arasındaki sarmal ilişki zayıflayacaktır. Ancak uluslararası fonlar sıfır reel faiz uygulayan ülkeden pozitif reel faiz uygulayan ülkeye kaçabilecektir. Bu sorun birden çok ülkenin aynı anda sıfır reel faiz uygulaması ve sistemi sürdürmek için aralarında işbirliği yapmaları ile aşılabilecektir.

**Anahtar Kelimeler:** Nominal Faiz, Reel Faiz, Sıfır Reel Faiz, Sıfır Reel Faizin Avantaj ve Dezavantajları

<sup>1</sup> Prof. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisat Bölümü, Tokat, Türkiye.

<sup>2</sup> Doktora Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisat Anabilim Dalı, Tokat, Türkiye. (Sorumlu Yazar)

**AKTİF BÜYÜKLÜK VE SATIŞLARIN KARLILIĞA PANDEMİ ETKİSİ: BİST XKOBİ  
İŞLETMELERİNDEN KANITLAR**

Muhammet Sait İŞILDAK<sup>1</sup>

**Özet**

Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) ilan ettiği 11 Mart 2020 gününden 2021 yıl sonuna kadar Covid-19 pandemisinin devam ettiği ve ekonomik etkilerinin ise hala devam ettiği görülmektedir. Bu etkileri görebilmek için pandemiden önceki dönem (2019 ve öncesi), pandemi dönemi (2020-2021 yılları) ve pandemiden sonraki (2022-2023 yılları) dönemlere ayırarak bir sonuca ulaşılabileceği düşünülmüştür. Çalışmamızda bu dönemler esas alınarak aktif büyüklüğü ve satışların karlılığına etkisini incelemek amaçlanmıştır. Karlılık için literatürde çokça kullanılan ROA (Aktiflerin Kârlılığı), ve ROE (Öz Kaynakların Kârlılığı) oranları kullanılmıştır. Satışlar ve aktif büyüklüğü için ise ters dönüşüm yapılarak analize dahil edilmişlerdir. Satışlar ve aktif büyüklüğünün kârlılığa etkisini ölçmek için kurulan 2 adet model üçer hipotez kurularak regresyon analizi yapılarak incelenmiştir. Regresyon analizinden önce yapılması gerekli testler yapılmış olup serilerin uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Analiz sonucunda; pandemi öncesinde aktif karlılığını satışların olumlu, aktif büyüklüğünün olumsuz etkilediği; öz kaynak karlılığını ise satışların etkilemediğini aktif büyüklüğünün olumlu etkilediği görülmüştür. Pandemi döneminde aktif karlılığını satışların etkilemediğini, aktif büyüklüğünün olumsuz etkilediği ve öz kaynak karlılığını ise satışların olumsuz etkilediği, aktif büyüklüğünün olumlu etkilediği görülmüştür. Pandemi sonrasında aktif karlılığını satışların etkilemediği, aktif büyüklüğünün olumsuz etkilediği ve öz kaynak karlılığını satışların etkilemediği aktif büyüklüğünün olumsuz etkilediği görülmüştür. Sonuç olarak, pandemide aktif karlılık satışlardan etkilenmemiş, aktif büyüklükten ise olumsuz etkilenmiştir. Öz kaynak karlılığı satışlardan pandemi döneminde olumsuz etkilenmiş olup pandemi sonrasında bu etki ortadan kalkmıştır. Aktif büyüklükten ise, pandemi dönemi ve öncesinde olumlu etkilenmiş ancak pandemi sonrasında olumsuz etkilenmiştir. Literatür ile karşılaştırıldığında bulduğumuz sonuçlarla uyuşan veya ters düşen sonuçlar görülmüştür. Bunun nedeni çalışılan sektörlerdeki farklılıklardan veya kullanılan verilerdeki farklılıklardan kaynaklı olabilir. Çalışmamız literatüre bu alan için bir bakış açısı sağlamıştır. Farklı sektör veya Farklı ülkelerin aynı sektörleriyle karşılaştırılarak çalışmalar yapılabilceği gibi aynı sektörde farklı oranlar ve dönemler için de çalışmalar yapılabilir.

**Anahtar Kelimeler:** Aktif Kârlılık Oranı, Öz Sermaye Kârlılık Oranı, Satışlar, Aktif Büyüklük, Panel Veri Analizi

<sup>1</sup> Doç. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Finans-Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, Tokat, Türkiye.

**TÜRKİYE-İSRAİL DIŞ TİCARETİNİN 2013-2024 DÖNEMİ GÖRÜNÜMÜ**

Derya DEMİR<sup>1</sup>, Rüştü YAYAR<sup>2</sup>

**Özet**

Her ikisi de Ortadoğu ülkesi olan İsrail ile Türkiye'nin dış ticaret ilişkileri büyük ölçüde iki ülke arasında imzalanan anlaşmalara bağlıdır. İsrail ile Türkiye arasında 1997 yılında hem savunma sanayi hem de ekonomi alanında olmak üzere iki önemli anlaşma yapılmıştır. Bunlardan biri Savunma Sanayi Anlaşması diğeri de Serbest Ticaret Anlaşmasıdır. Özellikle Serbest Ticaret Anlaşmasının uygulanmaya başlamasıyla iki ülkenin dış ticaret hacminde önceki yıllardan daha büyük ölçekte sürekli bir artış sürecine girilmiştir. Bu çalışmanın amacı 2013-2024 döneminde aylık ve yıllık verilerle Türkiye'nin İsrail ile ithalat ve ihracatının, dış ticarete konu olan ürün ve hizmet türlerinin nitel araştırma yöntemiyle incelenmesidir. Çalışmada ikincil veri kaynaklarından, Türkiye İstatistik Kurumu dış ticaret istatistiklerinden yararlanılmıştır. 2023 yılında 5.422.444 bin dolar ihracat ile en çok ihracat yapılan ülkeler arasında İsrail 13. sırada yer almıştır. 2023 yılında İsrail' den yapılan ithalat hacmi ise 1.641.024 bin dolar olarak gerçekleşmiştir. 2022 yılına kadar artış eğilimi gösteren İsrail'e ihracatın, 2023 yılından itibaren azalmaya başladığı görülmüştür.

**Anahtar Kelimeler:** Türkiye, İsrail, Dış ticaret, İthalat, İhracat

<sup>1</sup> Dr. Öğr. Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sağlık Kurumları İşletmeciliği Bölümü, Tokat, Türkiye. (Sorumlu Yazar)

<sup>2</sup> Prof. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisat Bölümü, Tokat, Türkiye.

**KIRILGAN BEŞLİ ÜLKELERİNİN DIŞ KIRILGANLIĞI: 1989-2022 DÖNEMİ İNCELEMESİ**

Salih BARIŞIK<sup>1</sup>, Engin DURSUN<sup>2</sup>

**Özet**

Brezilya, Güney Afrika, Türkiye, Hindistan ve Endonezya cari açık problemleri, yüksek enflasyon oranları ve dış yatırıma olan ihtiyaçlarındaki benzerliklerden dolayı "Kırılgan Beşli" olarak adlandırılarak ilk olarak 2013 yılından Morgan Stanley Bankasının raporunda yer almıştır. Yabancı yatırımcılar dış finansmana ihtiyacı olan ülkelere yatırım kararları öncesinde ülkelerin bazı önemli makroekonomik göstergelerini dikkate almaktadırlar. Bu göstergeler yatırımcıların vade sonunda elde edecekleri getirilere ulaşmalarında, yatırımlarını yönlendirmelerinde, kazançlarını tahmin etmekte yardımcı olmaktadır. Kırılgan Beşli ülkeler için kırılganlık göstergelerinde ortak bir kanı olmamakla birlikte dış kırılganlık, mali kırılganlık ve finansal kırılganlık olarak gruplandırılan çalışmalar da bulunmaktadır. Ülkelerin ihracat ve ithalatları farkı olarak bilinen dış ticaret dengesi ülkelerin önemli makroekonomik göstergelerinden biridir. Bu gösterge ekonomik büyüme başta olmak üzere birçok göstergeyi etkilerken, ülkelerin dış ticaret politikalarını, üretimini, tüketim tercihlerini ve uluslararası rekabette yeri hakkında da fikir vermektedir. Dış ticaret dengesi dış kırılganlığı üzerinde de etkili olmaktadır.

Bu amaçla Brezilya, Güney Afrika, Türkiye, Hindistan ve Endonezya'nın 1989-2022 yıllarına ait mal ve hizmet net ihracatı/GSYİH(%) verileri ile ekonomik büyüme verileri(%) Dünya Bankası'ndan elde edilerek panel veri analizi testlerine tabi tutulmuştur. Elde edilen test sonuçlarına göre panel veri analizinde yatay kesit bağımlılığının var olduğu, bundan dolayı SURADF ve CADF testleri uygulanmış, değişkenlerin birinci farkında durağan oldukları görülmüştür. Regresyon modelinin yatay kesit bağımlılığı ve homojenitesi incelenmiş, çıkan sonuca göre yatay kesit bağımlılığını dikkate alan ve heterojen tahmine dayalı eşbütünleşme testleri uygulanmıştır. Bu doğrultuda yapılan eşbütünleşme testlerinde Hata Düzeltme modeline göre eşbütünleşme ilişkisi tespit edilmiş, LM Bootstrap ve Durbin-Hausman testlerine göre eşbütünleşme ilişkisi bulunamamıştır. Emirmahmutoğlu ve Köse (2011) nedensellik testi sonuçlarına göre Brezilya'da dış denge'den büyümeye %5 anlamlılık düzeyinde, Güney Afrika'da büyümeden dış dengeye %1 anlamlılık düzeyinde, panel genelinde de büyümeden dış dengeye %5 anlamlılık düzeyinde nedensellik ilişkisi bulunmuştur. Son olarak yatay kesit bağımlılığını ve heterojen dağılımı dikkate alan CCE panel tahminine göre büyümedeki %1'lik bir artışın net ihracatı 0,548 (%1 anlamlılık düzeyinde) oranında azalttığı bulgusuna ulaşılmıştır. AMG panel tahminine göre büyümedeki %1'lik bir artışın net ihracatı 0,700 (%5 anlamlılık düzeyinde) oranında azalttığı bulgusuna ulaşılmıştır. AMG tahminine göre büyümede %1'lik artışın büyümenin düzeyini 5,501 (%1 anlamlılık seviyesinde) oranında artırdığı tahmin edilebilir. Panel ARDL tahminine göre ise büyümedeki %1'lik bir artışın büyüme düzeyini 3,673 (%5 anlamlılık seviyesinde) artıracığı tahmin edilebilir.

Elde edilen bulgular sonucunda, Kırılgan Beşli Ülkelerin tamamı için dış ticaret dengesinin büyümeyle ilişkisi olduğu, Brezilya ve Güney Afrika özelinde ise seçili dönemde etkinliği görülmektedir. Elde edilen sonuçlara göre "Kırılgan Beşli" ülkelerinin geneli için 1989-2022 döneminde dış ticarete bağlı olarak dış kırılganlıklarının olduğu söylenebilir. Ayrıca 1989-2022 döneminde Brezilya (%5) ve Güney Afrika'nın (%1) dış kırılganlıklarının riskinin yüksek olduğu ve herhangi bir şok karşısında bu ülkelerin olumsuz etkilenebilecekleri söylenebilir.

**Anahtar Kelimeler:** Kırılgan Beşli Ülkeleri, Dış Kırılganlık, Dış Ticaret

<sup>1</sup> Prof. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisat Bölümü, Tokat, Türkiye. (Sorumlu Yazar)

<sup>2</sup> Dr. Öğr. Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümü, Sivas, Türkiye.

**KÖYLERE HİZMET GÖTÜRME BİRLİKLERİNİN YAPISI VE KIRSAL KALKINMA İLE İLİŞKİSİ**

Gülnur ATAĞLI DEMİRALP<sup>1</sup>

**Özet**

Ülkemizde dağınık bir şekilde çok sayıda kırsal yerleşim yerinin bulunması, buralara yol, su, elektrik telefon, sağlık tesisi, eğitim tesisi gibi temel altyapı hizmetlerinin götürülmesini zorlaştırmaktadır. Bu zorluk mahalli birlikler aracılığı ile kırsal kalkınmanın gerçekleştirilmesinde itici bir güç oluşturmuştur. Köylere Hizmet Götürme Birliği (KHGB) modeli ile köylerin hizmet beklentilerine yerinde, hızlı ve uygun çözümler sunulması; yapılacak hizmetlerin rasyonel bir şekilde tespit edilmesi; bütünlük içinde değerlendirilmesi ve sonuçlandırılması hedeflenmiştir. KHGB kırsal kalkınmaya yönelik politikaların başarısında büyük öneme sahiptir. Köylere hizmet götürme birlikleri köylerin altyapısının geliştirilmesi bağlamında etkin hizmetler vermekte ve kırsal kalkınmanın gerçekleştirilmesinde aktif rol oynamaktadır. Köylerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi (KÖYDES) ile birlikte bu çalışmalar daha kapsamlı ve düzenli hale gelmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında 1924 tarihli 442 sayılı Köy Kanunu ile "köylere yönelik iş birliği" olarak nitelendireceğimiz şekilde karşımıza çıkan mahalli birlik kavramı, son şeklini 2005 yılında kabul edilen 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu ile almıştır. Mahalli İdare Birlikleri, mahalli idarelerin tek başlarına gerçekleştiremeyeceği hizmetleri sunabilmek için bir güç birliği oluşturmaları olarak ifade edilmiştir. 5355 sayılı Kanunla yasal düzenlemesi yapılan Köylere Hizmet Götürme Birlikleri, köylerin yollarını, içme suyu, kanalizasyon ve benzeri altyapı hizmetlerini yapmak ve yaptırmak üzere ilçe düzeyinde oluşturulmuş yapılardır. KHG Birlikleri birlik tüzüğü'nün kesinleşmesinin ardından Cumhurbaşkanlığı izni ile kurulan kamu tüzel kişilikleridir. Bu çalışma mahalli idare birliklerinin hizmet birimi kapsamında yer alan Köylere Hizmet Götürme Birliklerinin, kurumsal örgütlenmeye giden sürecini, yasal dayanağını, idari ve mali yapısını, işleyişini, görevlerini ve kırsal kalkınmadaki rolünü incelemeye yönelik olarak yapılmıştır. Yasal mevzuat ve literatür taraması yapılarak KHG Birliklerinin yapısı, işleyişi ve kırsal kalkınmadaki rolü ortaya konulmaya çalışılmıştır. KHGB'nin kırsal kalkınmaya katkısının ağırlıklı olarak KÖYDES kapsamında altyapı projelerinde ve diğer kamu kurumlarından aktarılan ödeneklerle yapılan eğitim, sağlık, spor alanlarında bina yatırımları şeklinde olduğu görülmüştür. KHG Birlikleri içinde yaşanan yerleşim yerlerinin sorunları tespit etmekte merkezi idarelerden daha avantajlı konumdadır. KHG Birlikleri, düzenlenen yasal zemin ve gerçekleştirilen projelerle, kendi gelirlerini merkezi yönetimin sağladığı yardımlarla birleştirerek, yerinde, etkili, verimli ve hızlı bir şekilde çözümler sunabilmektedir. Köylere Hizmet Götürme Birliğinin çalışmaları kırsal kalkınmanın gerçekleşmesine önemli bir yer teşkil etmektedir ve bu bağlamda KHGB kırsal kalkınmada bir aracı rolü üstlenmektedir. Bu rolün daha da güçlendirilmesi ile KHGB tarafından ağırlıklı olarak altyapı ve bina yatırımları şeklinde sağlanan katkının, ekonomik, sosyal ve kültürel alanda da artırılacağı değerlendirilmektedir.

**Anahtar Kelimeler:** Kamu Yönetimi, Kırsal Kalkınma, Mahalli İdare Birlikleri, Köylere Hizmet Götürme Birliği, KÖYDES

<sup>1</sup> Doktora Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Tokat, Türkiye.

**YÖNETİM PSİKOLOJİSİ EKSENİNDE AKADEMİSYENLERİN RUHSAL DURUMLARI  
ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME**

Ahmet GÜVEN<sup>1</sup>

**Özet**

İş yaşamının pek çok alanında çalışanlar, kişisel ve çevresel etkenler içinde farklı ortamlarda çalışmak durumdadır. Çalışanların, çalışma koşulları yanında kişisel özellikleri, ruhsal sağlıkları gibi durumları da onların çalışma yaşamı üzerinde önemli bir etkidir.

Akademi camiası da kendi içinde çalışma koşulları açısından birtakım güçlükler barındıran bir meslek grubunu oluşturmaktadır. Özellikle gelecek nesillerin belirlenmesinde önemli bir yere sahip olan üniversiteler ve buralarda akademik görev alan üniversite hocalarının çalışma koşulları kişisel özellikleri ve ruhsal durumları, gelecek nesillerin şekillenmesinde belirleyici bir rol üstlenmektedir. Üniversitelerde sağlık, fen sosyal bilimler gibi pek çok alanda görev alabilen ve geleceğin çalışanlarını yetiştiren üniversite hocalarının akademik yaşamları boyunca karşı karşıya kaldıkları etkenler onların çalışma hayatları başta olmak üzere meslektaşları ve öğrencileriyle olan ilişkilerini de yakından etkilemektedir.

Yönetim psikolojisinin ilgi alanına giren bu konu akademisyenlerin, iş yaşamlarındaki davranışlarını ve deneyimlerini anlamak için psikolojik teoriler ve yöntemler kullanmanın yanı sıra uygulamada karşılaşılan durumların saptanmasına yönelik alan araştırmalarını da gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda, akademisyenlerin ruhsal durumları incelenirken, ağırlıklı olarak örgütsel davranış, liderlik, iş stresi ve iş tatmini gibi kavramlar üzerinde durulduğu gözlenmektedir. Literatürde bu ve benzeri konuda çok sayıda esere rastlamak mümkündür. Ancak akademisyenlerin kişisel ve ruhsal durumlarını konu alan çalışmalar yok denecek kadar azdır. Oysa akademik camianın kişisel özellikleri, bireysel farklılıkları ve psikolojik olarak farklı ruhsal durumlara sahip olabilecekleri konusu çok fazla araştırılmamıştır. Oysaki fiziksel bir kusur bariz olarak görüleceği için tedavi edilmesi mümkün iken psikolojik ve kişisel özelliklerden kaynaklanan ve çevreye zarar verebilecek sorunlar maalesef göz ardı edilebilmektedir. Bu nedenle psikolojik ve kişisel özellikler nedeniyle farklı davranış kalıpları sergileme ihtimali olan akademik camianın bu yönü üzerinde durulması ve araştırılması gereken önemli bir konu olarak görülmektedir.

Yükseköğretim kurumlarında çalışan akademisyenlerin ruhsal durumları, çalışma ortamlarının karmaşıklığı, rekabetçi baskılar, iş yükü, performans baskısı, çalışma ortamının kalitesi, akran ilişkileri, aile yaşamı ile iş dengesi ve kariyer beklentileri gibi birçok faktörün etkisi altında yıllar içinde değişebilmektedir. Bu çalışmada, yönetim psikolojisi çerçevesinde akademisyenlerin ruhsal durumlarına etki eden olası sorunlardan hareketle akademik personelin iş yaşamına, çevresine, ailesine ve özellikle de öğrencilerine karşı olumsuz davranışlar sergileme potansiyeli üzerinde durularak, olabilecek olumsuz durumlar göz önüne konularak, bu ve benzeri olumsuzluklarla karşılaşılmasını önlemek adına atılabilecek adımlar ve öneriler tartışılacaktır.

**Anahtar Kelimeler:** Yönetim Psikolojisi, Eğitim, Akademik Yaşam, Ruhsal Durum

<sup>1</sup> Prof. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Kamu Yönetimi Bölümü, Tokat, Türkiye.



**TÜRKİYE’DE İL VE İLÇELERİN GELİŞMİŞLİK DÜZEYLERİNİN MÜLKİ İDARE AMİRLERİNİN GÖREV SÜRELERİNE ETKİSİ**

Ümit ŞİMŞEK<sup>1</sup>, Yeliz ÇOKYAŞAR<sup>2</sup>

**Özet**

Türkiye’de idari sistem il ve ilçeler olmak üzere iki kademededen oluşmaktadır. 2024 yılı itibarıyla 81 il ve 922 adet ilçe bulunmaktadır. İllerde valiler, ilçelerde ise kaymakamlar mülki idare amirleri olarak görev yapmaktadır. 1986 yılında çıkarılan Mülki İdare Amirleri Atama, Değerlendirme ve Yerdeğiştirme Yönetmeliği ile mülki idare amirlerinin atanma, tayin ve terfilerinin nasıl gerçekleştirileceği belirlenmiştir. Buna göre Türkiye 5 bölgeye, iller 3 sınıfa, ilçeler ise 6 sınıfa ayrılmıştır. Yönetmeliğe göre tayin ve terfiler bölgelerde ve sınıflarda geçirilen süre ve disiplin amirlerinin değerlendirmesi ile gerçekleştirilmektedir. Tayin ve terfilerde bölge ve sınıflarda geçirilmesi gereken süre belli olmasına rağmen tayin ve terfilerin siyasete bağımlı olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla kıdem, disiplin amirlerinin değerlendirilmesi ve siyaset tayin ve terfileri belirlemekle birlikte mülki idare amirlerinin illerde ve ilçelerde geçirecekleri görev sürelerine dair bir bilgi söz konusu değildir. Bu çalışma, 1994-2024 yıllarını kapsayan 30 yıllık periyotta mülki idare amirlerinin görev sürelerini il ve ilçe bazlı olarak belirleyerek il ve ilçelerin gelişmişlik düzeylerinin vali ve kaymakamların görev sürelerine etkilerini incelemektedir. Bunun için valilik ve kaymakamlıkların web sitelerinden 78 il ve 564 ilçenin geçmiş vali ve kaymakamlarının verileri alınmıştır. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının iller ve ilçeler için sırasıyla 2017 ve 2022 yılında gerçekleştirdiği Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (SEGE)’nin gelişmişlik endeksi verileri ile il ve ilçelerde mülki idare amirlerinin görev sürelerinin ortalamaları SPSS programı ile basit (doğrusal) regresyon analizine tabi tutulmuştur. Analiz sonucunda, il ve ilçelerin gelişmişlik düzeyleri mülki idare amirlerinin görev süresi ile orta düzeyde ve pozitif bir ilişkidir. Gelişmişlik düzeyleri mülki idare amirlerinin görev süresini etkilemekle birlikte ilçelerde bu etki illere göre iki kattan daha fazladır.

**Anahtar Kelimeler:** İl, İlçe, Gelişmişlik Endeksi, Mülki İdare Amiri

<sup>1</sup> Dr. Öğr. Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Kamu Yönetimi Bölümü, Tokat, Türkiye.

<sup>2</sup> Yüksek Lisans Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Tokat, Türkiye. (Sorumlu Yazar)

**WHAT DEFINES MATERIALITY IN SUSTAINABILITY REPORT: A LITERATURE REVIEW**

Mirzha Alamsyah MUDA<sup>1</sup>, Nurafni ELTIVIA<sup>2</sup>, Anik KUSNAWATI<sup>3</sup>

**Abstract**

In Indonesia, Otoritas Jasa Keuangan (OJK) with its regulation Number 51/POJK.03/2017 requires publicly listed companies to disclose their non-financial performance or sustainability performance and meet the necessary standards established by the respective standard boards, such as the Global Reporting Initiative (GRI) and the Sustainability Accounting Standards Board (SASB). Beside OJK, sustainability reporting is driven by other various stakeholder expectations, covering adherence to social norms, wielding perceived legitimacy, and more recent call from investors and creditors for more financially relevant sustainability issues. Materiality assessment play a crucial role in prioritizing sustainability efforts and informing reporting practices. Despite a consensus on the importance of materiality, there exists confusion surrounding its interpretation, with divergent approaches employed by the standard boards. This paper aims to explore different interpretation of materiality, challenges in materiality reporting and some available materiality methods that may lead to different foci of materiality assessments. This paper then rounds up the discussion by examining the potential strategies to resolve the existing different perceptions to enhance the quality and credibility of sustainability reporting practices.

**Keywords:** Global Reporting Initiative, Sustainability Accounting Standards Board, Materiality, Sustainability Report

---

<sup>1</sup> Student, Politeknik Negeri Malang, Indonesia. (Corresponding Author)

<sup>2</sup> Dr., Politeknik Negeri Malang, Department of Accounting, Indonesia.

<sup>3</sup> Dr., Politeknik Negeri Malang, Department of Accounting, Indonesia.

**STRATEGIC DIRECTION OF MISSION AND VISION STATEMENTS OF GLOBAL BUSINESSES: A CONTENT ANALYSIS FOR THE WORLD'S TOP 100 COMPANIES IN 2023**

Dlauer S. MOHAMMED<sup>1</sup>, Prince Will nendah TITAKU<sup>2</sup>, Yücel EROL<sup>3</sup>

**Abstract**

As a means of communicating organizational objectives to stakeholders, firms utilize mission and vision statements to inform both strategic management and market communication efforts. It is well acknowledged that an organization's strategic initiatives are built upon a foundation of market and resource research, with mission and vision statement customization coming next to define the strategy itself. Since the strategy is created and shaped in accordance with organizational requirements, it seeks to identify the unique aspects of establishing vision and purpose during a crisis. A mission statement is a crucial tool for enterprise strategic management. Establishing a mission statement and utilizing it to effectively communicate the organization's vision and steer its long-term, sustainable growth are important aspects of enterprise strategic planning. The vision represents where the company intends to be in the future. An successful vision has a major role in shaping corporate decisions, especially those related to strategy and mission. A company's vision statement is the most important component of its overall strategy. A vision statement is only successfully formed when it is created using a set of essential criteria.

The goal of this article is to highlight the growing relevance of identifying a successful Fortune Global 100 company's vision and mission in 2023. This article is significant because it discusses how the vision and mission statements of leading businesses provide insightful information about market trends, strategic goals, stakeholder expectations, and success factors. It may improve organizational performance, provide guidance for strategic decision-making, and support long-term growth and sustainability. The research makes use of qualitative analytical techniques. Through the examination of data in its natural structure and integrity, as well as by identifying patterns, disparities, and repeating frequency values, qualitative research facilitates the formulation of laws and hypotheses. The study makes use of secondary data. The information is found in the mission and vision statements found on the websites of the companies that fall under the purview of the study. One technique used for qualitative analysis was content analysis, which was applied to these assertions. The vision and mission statement are the mirrors of companies in all industries. In general, mission and vision statements are very important for influencing performance, building long-term success, and forming company culture.

**Keywords:** Mission Statement, Vission Statement, 100 Fortune Global Companies

---

<sup>1</sup> Post Graduate Student, Tokat Gaziosmanpaşa University, Department of Business Administration, Tokat, Türkiye. (Corresponding Author)

<sup>2</sup> Post Graduate Student, Tokat Gaziosmanpaşa University, Department of Business Administration, Tokat, Türkiye.

<sup>3</sup> Prof. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa University, Department of Business Administration, Tokat, Türkiye.

**ÖRGÜT İKLİMİ VE ÇALIŞAN MEMNUNİYETİ ETKİLEŞİMİ ÜZERİNE BİR İNCELEME**

Cengiz ÖZER<sup>1</sup>, Ali ÖZCAN<sup>2</sup>

**Özet**

Bu çalışmada, örgüt iklimi ve çalışan memnuniyeti arasındaki etkileşim incelenmiştir. Çalışmanın amacı, değişkenler arasındaki etkileşimin örgütler üzerindeki etkilerini değerlendirerek kavramsal bir anlayış sağlamak ve bir bilinç oluşmasına katkıda bulunmaktır. Günümüz çalışma hayatında, işletmelerin başarıları genellikle çalışanlarının işyerlerine bağlılık ve memnuniyetleri ile doğru orantılıdır. Bu kapsamda, örgüt iklimi ve çalışan memnuniyeti arasındaki etkileşim, işletmelerin performansını belirleyen en önemli faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmada, konunun işletmeler açısından önemi vurgulanacaktır. İş yerindeki iklimin nasıl olduğu ve çalışanların memnuniyeti üzerindeki etkisi, özellikle insan kaynakları yönetimi açısından oldukça önemli bir konudur. Çünkü, olumlu bir örgüt iklimi ve memnun bir şekilde işine odaklı çalışanlar, yeni fikirleri paylaşmaya ve üretmeye daha istekli olabilirler, bu da işletmenin yeniliğe ve inovasyona açık hale gelmesini sağlar. Yüksek çalışan devri ve düşük çalışan memnuniyeti, işletmelere maliyetli olabilir. Çalışanların işlerinden memnun olmalarını sağlamak, işletme maliyetlerini azaltırken, uzun vadede karlılığı artırabilir. İşverenler, çalışanlarının refahını ve mutluluğunu önemsemekle toplumsal ve etik sorumluluklarını yerine getirirler. Bu nedenle, işletmelerin çalışan memnuniyeti üzerine odaklanması toplumsal ve etik sorumluluklarını yerine getirmede oldukça önemlidir. Bu amaçlar doğrultusunda örgüt iklimi ve çalışan memnuniyeti etkileşiminin incelenmesi, işletmelerin sürdürülebilir bir başarı elde etmelerine yardımcı olacaktır. Çalışmada, yerli ve yabancı araştırmalardan oluşan alanyazın taraması yapılarak, örgüt iklimi ve çalışan memnuniyeti konularında öne çıkan teorik yaklaşım ve bulgular incelenmiştir. İncelemeler, çalışmanın teorik çerçevesini oluşturmaktadır. Yapılan incelemede ulaşılan sonuçlar, literatürdeki çalışmaların örgüt iklimi ve çalışan memnuniyeti arasındaki güçlü ilişkiye vurgu yaptığını ve iyi bir örgüt ikliminin, çalışanların genel memnuniyetini artırdığını göstermektedir. Memnun çalışanların işe işlerine olan bağlılıklarının ve iş motivasyonlarının yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca, çalışanların işyerlerinde kendilerini değerli hissetmelerinin ve katılımlarının önemsendiğini görmelerinin de, memnuniyeti artırdığı gözlemlenmiştir. Çalışmada insan kaynakları yöneticilerinin, örgüt iklimini iyileştirmeye odaklanarak, çalışan memnuniyetini artıracaklarına dair önemli bulgulara ulaşılmıştır.

**Anahtar Kelimeler:** Örgüt İklimi, Çalışan Memnuniyeti, İnsan Kaynakları Yönetimi

<sup>1</sup> Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Nişantaşı Üniversitesi, İnsan Kaynakları Yönetimi, İstanbul, Türkiye. (Sorumlu Yazar)

<sup>2</sup> Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Nişantaşı Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.

ÖRGÜTLERDE MESLEKİ DAYANIŞMA

Rafet GEMİCİ<sup>1</sup>

Özet

Artan dünya nüfusu ve küreselleşme, modern örgütlerde değişimlere yol açmakta ve dayanışma kavramını öne çıkarmaktadır. Dayanışma, bireylerin ve grupların ortak hedeflere ulaşmak için bir araya geldiği, işbirliğini ve karşılıklı desteği teşvik eden bir kavramdır. Durkheim, dayanışmayı bir ölçüde toplumu tanımlayan temel unsurlardan birisi olarak görür ve toplumun insanların sıradan bir şekilde bir araya gelmesiyle oluşmadığını, insanları toplum yapan şeyin aslında aralarındaki dayanışma olduğunu ifade eder. Dayanışma, tarihsel ve toplumsal bir kavram olarak, Roma borçlar hukukundan bu yana toplumların ve bireylerin birbirine bağlılık ve sorumluluklarını ifade eder. Modern organizasyonlarda, dayanışma kavramı, işbirliği, empati, yardımlaşma ve toplumsal bağlılık gibi benzer kavramlarla birlikte ele alınır. Bu çalışma, dayanışmanın örgütlerdeki önemini ve iş ortamında sağladığı faydaları vurgulamaktadır. Dayanışma, özellikle kriz durumlarında ve belirli sektörlerde (örneğin sağlık ve eğitim) hayati bir rol oynamaktadır. Çalışmalar, meslektaş dayanışmasının çalışanların iş tatmini ve motivasyonu üzerinde pozitif etkileri olduğunu göstermektedir. Hemşireler, öğretmenler ve eczacılar gibi farklı meslek grupları üzerinde yapılan araştırmalar, meslektaş dayanışmasının iş ortamında olumlu bir atmosfer yarattığını ve çalışanların performansını artırdığını ortaya koymaktadır. Sosyo-demografik özellikler, meslektaş dayanışmasının seviyesini etkileyen faktörler arasında yer almaktadır. Örneğin, Uslusoy (2010) hemşirelerde meslektaş dayanışmasını ve iş doyumunu inceleyen bir ölçek geliştirmiştir. Çalışmalar, meslektaş dayanışmasının mesleki benlik saygısı ve empatik eğilimlerle pozitif bir ilişki içinde olduğunu göstermektedir (Çetinkaya Uslusoy ve Paslı Gürdoğan, 2016; 2019). Kılıç ve Altuntaş (2019) ise, Türkiye'deki hemşireler üzerinde yaptıkları araştırmada meslektaş dayanışması ile örgüt iklimi arasında pozitif bir ilişki bulmuşlardır. Dayanışma, bireylerin birbirine ait olma duygularını ve karşılıklı destek tutumlarını içerir. Tarihsel olarak, dayanışma kavramı toplumsal ve ekonomik boyutlarda önemli bir rol oynamıştır. Polanyi'nin (1977) tözsel ekonomi teorisi, insanların geçimlerini sağlamak için doğa ve hemcinslerine olan bağımlılıklarını vurgular. Dayanışma, sadece ekonomik bir kavram değil, aynı zamanda toplumsal ilişkileri ve duygusal tatmini de içeren bir olgudur. Dayanışmanın örgütsel bağlamda önemi, özellikle çalışanların mesleki bilgi, teknik ve beceri paylaşımı yoluyla birbirlerine sağladıkları destekle ilişkilidir. İşyerinde dayanışma, çalışanların verimliliğini artırarak örgütsel performansa olumlu katkılar sağlar. Ayrıca, dayanışma, sosyal bağlar ve toplumsal ilişkiler yoluyla çalışanların iş tatminini ve örgüte bağlılığını güçlendirir. Mesleki dayanışma, modern örgütlerde sürdürülebilir başarı için kritik bir faktördür. Dayanışma, işyerinde güçlü iletişim, stresin azalması, problem çözme yeteneğinin geliştirilmesi ve değişime uyum sağlama gibi birçok fayda sağlar. Bu nedenle, örgütlerin dayanışmayı teşvik eden politikalar ve liderlik yaklaşımları geliştirmesi önemlidir. Dayanışmanın azalması, örgütlerin ve toplumların krizlerle başa çıkmasını zorlaştırır. Bu çalışma, mesleki dayanışmanın örgütsel performans üzerindeki olumlu etkilerini vurgularken, gelecekteki araştırmalar için de önemli ipuçları sunmaktadır.

**Anahtar Kelimeler:** Dayanışma, Mesleki Dayanışma, Örgüt

<sup>1</sup> Doktora Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Yönetim ve Organizasyon Anabilim Dalı, Tokat, Türkiye

**THE PROCESS OF DECENTRALIZATION IN MALI**

Baba BERTHE<sup>1</sup>

**Abstract**

The process of decentralization in Mali, which was initiated during the colonial period, remains a work in progress. Undoubtedly, the journey from the establishment of Kayes and Bamako as mixed communes in January 1919 to the law of March 2023 has been both long and challenging. It has witnessed moments of accelerating progress and moments of stagnation or even retreat.

The First Republic acted generously. It gave the regions, circles, districts, villages and nomadic groups the status of territorial collectivities. Unfortunately, the relevant texts did not find the desired take-up. Instead of rectifying this negative state of affairs, the authorities of the Second Republic strengthened deconcentration by adopting two decrees in 1977, which froze the decentralization process for many years.

It was not until the advent of the Third Republic in 1992 that we could witness the revival of the decentralization movement, a move which left a fine legacy to posterity that the transition authorities of 2020 are trying to consolidate. Indeed, the laws of 13 March 2023 increased the number of communes, circles, and districts to 815, 159, and 474 respectively, reorganized State control over local authorities and abolished the circles as local authorities, as well as the six communes in the Bamako district.

Despite these achievements, the decentralization process in Mali, which has developed in fits and starts, needs to be improved in at least two respects. The first is the mistrust of decentralization among a significant proportion of our fellow countrymen. The second relates to the inadequacy of the resources transferred to the local authorities, which prevents them from properly exercising the powers transferred to them.

**Keywords:**

---

<sup>1</sup> Prof. Dr., University of Bamako, Mali.

**İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ PERFORMANSI VE EKONOMİK KALKINMA İLİŞKİSİ ÜZERİNE BİR İNCELEME**

Ayşe Nur DESTEBASI ABBAS<sup>1</sup>, Türker ŞİMŞEK<sup>2</sup>

**Özet**

Yapılan çalışmada GermanWatch kuruluşu tarafından oluşturulan İklim Değişikliği Performans Endeksi'nden (İDPE) hareketle ekonomik kalkınma ve iklim değişikliği arasındaki ilişki ülkeler açısından karşılaştırmalı bir biçimde ele alınmıştır. İDPE 2016 yılında Paris İklim Anlaşması çerçevesinde yenilenmiş olup kapsamlı bir biçimde karşılaştırma yapılabilmesi açısından olanak sağladığı için tercih edilmiştir.

Endeks 2024 itibariyle dünyada iklim değişikliğine sebebiyet veren 63 ülkeyi, Paris İklim Anlaşmasında belirtilen hedefler ve bu hedeflere yakınlık seviyelerinin de dahil olduğu birçok değişken üzerinden hesaplanarak hazırlanmıştır. 2053'te her ülkenin net sıfır emisyonu ulaşabilmesi doğrultusunda kapsamlı bir değerlendirmeyi sağlamaktadır. Endeksin 2016 yılında güncellenmesi nedeniyle iki ayrı yıl grubu üzerinden karşılaştırma yapılmıştır. Bu doğrultuda verisi 2007-2016 ve 2017-2024 yılları arasında eksiksiz olan 57 ülke üzerinden grafik incelemesi ve karşılaştırmalar yapıldığında 2016 yılı ve öncesi için Çevresel Kuznets Eğrisi ile teorik anlamda çoğunlukla bağdaşma söz konusudur. 2017-2024 yılları arasındaki grafik ve ülke karşılaştırmalarında ise yaşanan pandeminin küresel çapta bir durgunluğa neden olması ve ekonomik kriz ardından Rusya-Ukrayna savaşı neticesinde gıda ve enerji üretim-fiyat dengesinin bozulması iklim değişikliği konusunda da iniş çıkışlara sebep olmuş olup, Çevresel Kuznets Eğrisinin teorik alt yapısıyla çoğunlukla ülkelerin uyumamasına neden olmuştur.

Bu çalışma kapsamında son yıllarda yaşanan anlık ve hızlı değişimler de hesaba katılarak incelemelere detaylı bir şekilde yer verilmiştir. Aynı zamanda ekonomik kalkınmaya da yer verebilmek için Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın oluşturduğu İnsani Gelişim Endeksi'ne de (İGE) çalışmada yer verilmiştir. Yapılan incelemelerde birkaç istisna haricinde İGE'nin yüksek olduğu ülkeler de İDPE'nin de yüksek olduğu sonucuna varmak mümkündür. Bu iki endeks arasında doğrusal bir ilişkinin varlığından söz edilebilir. Politikalar açısından eğitimi, sağlığı ve gelir seviyesini ön planda tutan ülkeler üzerinden bir değerlendirme yapıldığında aynı ülkelerin iklim değişikliğini önlemek için de gayret ettikleri sonucuna varmak mümkündür.

**Anahtar Kelimeler:** İklim Değişikliği Performans Endeksi, Ekonomik Büyüme, İnsani Gelişim Endeksi

<sup>1</sup> Öğr. Gör., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, Tokat, Türkiye.

<sup>2</sup> Prof. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisat Bölümü, Tokat, Türkiye.

**AZ GELİŞMİŞ VE GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERE YAPILAN DOĞRUDAN YABANCI  
YATIRIM KARARLARININ BELİRLEYİCİLERİ**

Hatice YAMAN<sup>1</sup>, Bahri Ozan YAMAN<sup>2</sup>

**Özet**

Doğrudan yabancı yatırımlar, sermayenin ulusal sınırları aşarak kendi ülkesinden başka bir ülkeye yönelmesi ve ödemeler bilançosunu etkileyerek yatırım yapılan ülkenin sermaye stokunda arttırıcı bir etki oluşturmaktadır. Küreselleşme sayesinde ulusal sınırların etkisinin azalmaya başlamasıyla doğrudan yabancı yatırımlar küresel ekonomi içerisinde hızlı bir dağılışı göstermektedir. Bu durum tasarruf oranlarının düşük olduğu ve yeterli sermaye birikimi olmayan az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için DYY' nin önemini arttırmaktadır. Bu bağlamda, doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının belirlenmesinde başlıca unsurlar olarak ekonomik ve politik faktörler görülmektedir. Ekonomik faktörlere bakıldığında yatırım yapılması planlanan ülkenin döviz kuru, dış ticaret yapısı, pazar çapı, vergiler, istihdam olanakları ve teknolojik yenilikler gibi faktörler bulunmaktadır. Politik faktörler içerisinde ise politik riskler, piyasa yapısı, özelleştirme politikaları ve alınan hukuksal kararlar bulunmaktadır.

DYY kararlarında etkili olan ekonomik faktörler ve etkileri incelendiğinde; döviz kuru değişkenliğinden dolayı ülkeler arasındaki faiz hadlerinde farklılaşmalar olmakta, bu durumda parası değerli olan taraf yatırımcı konumundayken, parası daha az değerli olan ülke ise yatırımı kendine çeken ülke pozisyonundadır. Diğer bir faktör ise vergilerdir. Harcamaların vergi gelirlerinden fazla olduğu ülkelerde mali krizin ortaya çıkması kuvvetle muhtemeldir. Dolayısıyla bu durum yabancı yatırımları olumsuz yönde etkilemektedir. Böylece ülkelerin doğrudan yabancı yatırım çekebilmek için düşük vergi tarifeleri, yatırım indirimi, vergi indirimi ya da ikili vergi anlaşmaları tercih edilmektedir. Söz konusu bu durum emek yoğun sektörlerde yapılması düşünülen yatırımların, emeğin ucuz olduğu ülkelere kaymasında etkilidir. DYY kararlarında etkili olan teknolojik yenilikler ise geldikleri ülkeye teknoloji transferi sağlayarak üretimde verimlilik artışına katkı sağlamaktadır. Bir diğer faktör ise pazar çapıdır. İşletmeler büyük pazarlara yatırım yapmayı hedeflediklerinden dolayı yatırım kararlarının alınmasında ürün için gerekli pazar payı ve hedeflenen diğer pazarlara ulaşmak bu anlamda önem arz etmektedir. Ülkelerin sahip oldukları dış ticaret yapısı da DYY için önemli bir değişkendir. Devletin dış ticaret açıklarını kapatmak için uygulamaya koyduğu ticareti engelleyen politikalar DYY için olumsuz bir etki oluşturmaktadır. Dış ticaret açığı veren ülkeler bu açıkları kapatmanın yollarını aramaktalar ve DYY' yi teşvik eden politikalara başvurumaktadırlar.

DYY kararlarının belirlenmesinde etkili olan ikinci ana faktör politik unsurlardır. Bu unsurlardan politik riskler, politika müdahalelerinden kaynaklanan ve piyasa üzerinde olumsuz bir atmosfere neden olan kararlardır. Bir diğer politik faktör hükümetlerin uyguladıkları özelleştirme politikalarıdır. Özelleştirme politikaları sayesinde yabancı yatırımlar yerli piyasaya giriş yapma imkânı bulmaktadır. Piyasa yapısının rekabete elverişli olması da doğrudan yabancı yatırımların ülkeyi tercih etme nedenlerindedir. DYY' yi etkileyen bir diğer politik faktör ise alınan hukuki kararlardır. Hukuk zeminindeki mevcut boşluklar ülkelerde risk primlerini yükseltmekte, bu durum ise DYY kararları üzerinde itici bir faktör olarak değerlendirilmektedir.

Bu çalışmanın amacı az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere yapılan DYY kararlarının belirlenmesinde etkili olan ana faktörler ve etkilerinin açıklanmasıdır. Dolayısıyla günümüzde doğrudan yabancı sermayenin ülkeleri tercih etmesinin en önemli nedeni ülkelerin tasarruf açıklarının kapatılması ve yeni yatırımlar için finansman kaynağı oluşturmasıdır. Ayrıca yabancı yatırımcılar geldikleri ülkelerde istihdamı,

<sup>1</sup> Yüksek Lisans Mezunu, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisat Anabilim Dalı, Tokat, Türkiye. (Sorumlu Yazar)

<sup>2</sup> Öğr. Gör. Dr., Amasya Üniversitesi, Finans-Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, Amasya, Türkiye.



## **I. INTERNATIONAL CONGRESS OF ECONOMICS AND ADMINISTRATIVE STUDIES (ULIC)**

**May 23-25, 2024 – Tokat/Türkiye**

---

verimliliği ve üretimi artırmaktadır. Bu durum gelişmekte olan ülkelerin uzun dönemli kalkınma hedeflerine katkı sağlamaktadır. Dolayısıyla ülkeler yapacakları yasal düzenlemeler ve ekonomik politikalar ile daha fazla doğrudan yabancı sermaye/yatırım çekme gayreti içerisinde girmektedirler. Bunlara ek olarak DYY' nin ekonomi üzerinde etkili olabilmesi adına sektör tercihleri de titizlikle yapılmalıdır.

**Anahtar Kelimeler:** Doğrudan Yabancı Yatırımlar, DYY, Yatırım Kararları

**TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGESİ YÖNETİCİ ŞİRKETLERİNE SAĞLANAN MUAFİYET VE İSTİSNALARIN VERGİ MEVZUATINA GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ**

Emin BARLAS<sup>1</sup>, Uğur AYBEK<sup>2</sup>

**Özet**

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri yerel ekonomik kalkınmaya yönelik kamu politikalarının araçlarıdır. Vergi teşvikleri, sürdürülebilir ekonomik büyüme ve artan küresel rekabet gücü için çabalayan birçok ülke tarafından kullanılmaktadır. Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Ar-Ge ve yenilik ekosistemlerinin önemli bileşenleridir. Türkiye 2001 yılında 4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununu yürürlüğe koyarak küresel inovasyon ekosistemine entegre olmak için büyük bir adım atarak günümüze kadar önemli gelişmeler yaşamıştır. Bu bölgelerde faaliyet gösteren firmalara büyük fayda sağlayan vergisel ve mali Ar-Ge teşvikleri, destek programları uygulanmaktadır. Firmalara ek olarak bölgenin yönetiminden sorumlu ve kanunla kurulmuş olan yönetici şirketlere uygulanan muafiyet ve istisnalar da bulunmaktadır. Yönetici şirkete sağlanan muafiyet ve istisnaların uygulanması kimi zaman uygulamada tereddütler meydana getirmiştir. Yönetici şirket muafiyet ve istisnaları vergi mevzuatı kaynaklarına göre incelenip, uygulamaların nasıl yapılması gerektiği ile ilgili görüş ve öneriler belirtilecektir.

**Anahtar Kelimeler:** Teknoloji Geliştirme Bölgesi, Muafiyetler, İstisnalar

<sup>1</sup> Dr. Öğr. Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Maliye Bölümü, Tokat, Türkiye. (Sorumlu Yazar)

<sup>2</sup> Uzman, Tokat Teknoloji Geliştirme Bölgesi, İdare ve Ar-Ge Teşvikleri Departmanı, Tokat, Türkiye.

**TÜRKİYE’NİN SINIR ÖTESİ OPERASYONLARININ ULUSLARARASI MEDYADA TEMSİLİ:  
TRT WORLD VE DEUTSCHE WELLE KARŞILAŞTIRMASI**

İsmail YAZICI<sup>1</sup>

**Özet**

Yeni kamu diplomasisi yaklaşımı devletlerin yanı sıra sivil toplum, uluslararası yayıncılık ve sosyal medya gibi devlet dışı aktörlerin de dış politika süreçlerinde önem kazandığını ortaya koymaktadır. Televizyon, sosyal medya ve internet aracılığıyla yapılan uluslararası yayıncılık başka ülkelerin kamuoyları ile doğrudan iletişim kurmada ve global bilgi akışı süreçlerine dahil olmada vazgeçilmez bir konuma yükselmiştir. Türkiye’nin son yıllarda dönüştürülen kamu diplomasisi politikaları uluslararası yayıncılığı önemli bir kamu diplomasisi aracı olarak öne çıkarmıştır. Bu çerçevede faaliyete başlayan TRT World, küresel bir seyirci kitlesine hitap etmekte ve ana akım medyada daha az temsil edilen olayları dünya gündemine taşımayı hedeflemektedir. TRT World’un Türkiye’nin kamu diplomasisindeki rolünü araştırmak için bu çalışmada, örnek bir olay üzerinden TRT World ve Alman kamu yayıncılığı kuruluşu Deutsche Welle’nin haber sunumları karşılaştırılacaktır. Deutsche Welle, 32 dilde uluslararası yayıncılık yapan bir Alman kamu yayıncısıdır. Dünya üzerinde oldukça geniş bir yayın ağına sahip olan Deutsche Welle ana akım Batı medyasının önemli aktörlerinden birisidir. Türkiye’nin 2015-2020 yılları arasında Suriye’nin kuzeyinde gerçekleştirdiği sınır ötesi operasyonlar uluslararası medyada farklı tartışmalara ve eleştirilere konu olmuştur. Bu bağlamda, bu çalışmada TRT World ve Deutsche Welle’nin operasyonlara dair haberlerinin sunumu karşılaştırmalı eleştirel söylem analiziyle incelenecektir. Avrupa Birliği üye ülkeleri, Arap Ligi ülkeleri ve çeşitli uluslararası örgütlerin eleştirilerine neden olan Türkiye’nin sınır ötesi operasyonlarına dair içerik analizi TRT World’un Türkiye’nin güvenlik politikasına dair tezlerini uluslararası kamuoyunanasıl aktardığını anlamak açısından önemlidir. Deutsche Welle ise ana akım Batı medyasındaki Türk dış politikası temsillerinin işleniş tarzını örneklemektedir. Bu çalışmada yapılan karşılaştırmalı içerik analizi Deutsche Welle’nin sınır ötesi operasyonlara dair medya temsillerinde Türkiye’nin iç ve dış güvenlik sorunlarına büyük ölçüde kayıtsız kaldığını ortaya koymaktadır. TRT World ise Batı medyasındaki Avrupa merkezli temsillerin hegemonyasına ve tek yönlü küresel bilgi akışına eleştirel bir yaklaşım sergilemektedir.

**Anahtar Kelimeler:** Uluslararası Medya, TRT World, Deutsche Welle

<sup>1</sup> Arş. Gör., Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Kırşehir, Türkiye.

**TÜRKİYE İLE BOSNA-HERSEK ARASINDAKİ DİPLOMASİNİN ANLAŞMALAR VE KARDEŞ ŞEHİR İLİŞKİLERİ BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ**

Ömer Said DEMİRALP<sup>1</sup>

**Özet**

Türkiye ile Bosna-Hersek arasındaki ilişkilerin tarihî temelleri ve günümüzdeki dinamikleri irdelenen bu çalışmada iki ülke arasındaki ilişkilerin, yapılan anlaşmalar ve kardeş şehir ilişkileri kapsamında ortaya konulması amaçlanmıştır. Türkiye ile Bosna-Hersek ilişkileri, Bosna'nın bağımsızlığını kazanma sürecinden itibaren ele alınmış ve var olan ilişkiler hukuki anlaşmalar, TİKA Kurumu ve kardeş şehir kavramları üzerinden aktarılmaya çalışılmıştır. İki ülke arasında uzun yıllardır devam eden diplomatik ilişkiler ve sosyal, kültürel bağlar olduğu varsayımıyla yapılan bu çalışmada literatür taraması yöntemi kullanılmıştır. İki ülke arasındaki anlaşmalar birincil kaynaklardan, kardeş şehir ilişkilerine ilişkin bilgiler ise ilgili kuruluşların ve belediyelerin resmi internet sitesinden alınmıştır. Bosna-Hersek'in bağımsızlığını ilan ettiğinden bu yana aynı yıl kurulan TİKA aracılığıyla hayata geçirilen projelerle iki ülke arasında kültür, turizm, sağlık, gıda, spor gibi birçok alanda kapsamlı faaliyetler yürütüldüğü ve TİKA'NIN Bosna Hersek'te yatırımlar yaptığı görülmüştür. İki ülke arasında geliştirilen kardeş şehir protokolleri vasıtasıyla da birçok işbirliği alanında hem ekonomik hem de kültürel köprüler kurulduğu tespit edilen bir diğer durumdur. İki ülke arasında yoğun ilişkilerin tesis edilmesinde, Bosna-Hersek'in bulunduğu Balkan coğrafyasının daha önce Osmanlı İmparatorluğu teritoryasında yer almasının; iki ülke vatandaşlarının benzer kültür ve geleneklere sahip olmasının ve Türkiye'de sayıca az olmayan bir Boşnak grubun varlığının etkili olduğu kanaatine varılmıştır. Elde edilen veriler ışığında, iki ülke arasında Bosna-Hersek'in kuruluşundan itibaren yoğun diplomasi geliştirildiği; yapılan anlaşmalar ile ekonomik ve sosyal anlamda işbirlikleri kurulduğu; yapılan kardeş şehir protokolleri ile yerel yönetimler arasında ticaret, kültür, eğitim ve turizm alanında ilişkiler geliştirildiği tespit edilmiştir. İki ülke arasında geliştirilen dostluk ve işbirliğinin günümüzde güçlü bir dayanışma duygusu oluşturduğu değerlendirilmektedir. Edinilen bilgiler ışığında iki ülke arasında günümüzde var olan ilişkilerin gelecekte de artarak devam edeceği öngörülmektedir.

**Anahtar Kelimeler:** Bosna-Hersek, Kardeş Şehir, TİKA, Uluslararası İlişkiler

<sup>1</sup> Yüksek Lisans Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Tokat, Türkiye.

TERÖRİZMİN TURİZM EKONOMİSİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ VE TÜRKİYE

Veysel YILMAZ<sup>1</sup>, Salih BARIŞIK<sup>2</sup>

Özet

Bu çalışma, terör olaylarının turizm gelirlerinde azalmaya neden olarak Türkiye'nin cari açığı üzerinde oluşturduğu olumsuz etkilerin azaltılması konusunda neler yapılabileceğini açıklamaya çalışmaktadır. Bu nedenle, Türkiye'nin turizm sektörünün sürdürülebilirliğini sağlamak, terör olaylarının turizm üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak ve cari açığı hafifletmek için bazı stratejik adımlar ve politikalar izlemek önemlidir. Bu stratejik adımlar ve politikalar şu şekilde sıralanabilir:

- Terörizmin etkilerini azaltmaya yönelik stratejiler geliştirmek,
- Terör olaylarının turizm gelirlerinde azalma, yatırım ve işgücü kayıpları, cari açık üzerindeki olumsuz etkiler ile psikolojik ve sosyal sonuçlarını ele almak,
- Terörün Maliyetini ortaya çıkarmak,
- Terörizmin olumsuz etkilerini azaltmaya yönelik stratejiler geliştirmek,
- Türkiye'nin turizm sektöründeki güçlü yanlarını vurgulamak,
- Turizmin gelecekteki büyümesini desteklemek.

Bu stratejiler, Türkiye'nin turizm sektörünü daha dirençli hale getirerek, sektörün sürdürülebilirliğini ve büyümesini sağlamayı amaçlamaktadır. Türkiye'de turizm sektörünün büyümesi, dış ticaret açığının azaltılmasında önemli bir rol oynayacaktır. Türkiye'nin turizm pazarı, zengin kültürel mirası, doğal güzellikleri ve stratejik konumu gibi birçok faktöre dayanarak geçmişte önemli bir büyüme yaşamış ve gelecekte de güçlü bir büyüme potansiyeline sahiptir. Türkiye'nin Avrupa ile Asya arasındaki coğrafi konumu, Doğu ve Batı kültürlerinin eşsiz bir karışımını sunmasıyla gezginler için cazip bir destinasyon oluşturur. Türkiye'nin sunduğu bu geniş turizm olanakları, tarihi mekanlardan plajlarına, dağlarından kültürel alanlarına kadar çeşitlilik göstermektedir. Bu nedenle Türk hükümetinin tüm kurumları ile turizmi destekleyen teşvikleri de bu popülerliği artırmaktadır. Turistler, seyahat ettikleri destinasyonda emniyette olduklarını hissetmek isterler. Çünkü güvenlik, seyahat kararlarını büyük ölçüde etkileyebilir. Terörizm ve turizm, birbirine zıt gibi görünseler de aslında insan faktörünü temel alan iki kavramdır. Terör eylemleri korku ve şiddet içerirken, turizm huzur ve eğlence sunar. Ancak son yıllarda, hemen hemen her yerde meydana gelen terör olayları, hatta güvenli bulunan ülkelerde bile turistlerin güvenlik endişelerini artırmıştır. Bu nedenle, turistlerin güvenlikleri, turizm destinasyonlarının tercih edilme ve tercih edilmeme süreçlerinde belirleyici bir faktördür. Turizm merkezi konumunda olan Türkiye'nin turizm pazarının güçlü büyümesini sürdürmesini beklenmekle beraber ülkede veya uluslararası alanda terör saldırıları, turizm ekonomisini doğrudan etkileyebilir. Türkiye için, terörizmle mücadele etmek ve turizm ekonomisinin sürdürülebilirliğini sağlamak önemlidir. Özellikle terörizmin turizm sektörüne etkileri bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeylerde hissedilir. Türkiye, geçmişte terör olaylarına maruz kalmış ve turizm gelirlerinde düşüşler yaşamıştır. Bu nedenle, terörizmin etkilerini azaltmaya yönelik stratejilerin geliştirilmesi ile beraber ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeyde işbirliği de önem arz eder. Türkiye'nin turizm sektörünün güçlü yanlarını koruyarak ve terörizmin etkilerini azaltmaya yönelik stratejiler geliştirerek, ülkenin turizm pazarının sürdürülebilirliğini sağlamak mümkündür. Bu, güvenlik önlemlerinin güçlendirilmesi, kriz iletişimi stratejilerinin iyileştirilmesi ve turizm altyapısının korunması gibi çeşitli tedbirleri içerebilir.

**Anahtar Kelimeler:** Turizm Sektörü, Turizm Ekonomisi, Terörizm, Güvenlik, Türkiye

<sup>1</sup> Doç. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümü, Tokat, Türkiye. (Sorumlu Yazar).

<sup>2</sup> Prof. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisat Bölümü, Tokat, Türkiye.

**SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA VE YEŞİL EKONOMİ**

Yusuf DEMİR<sup>1</sup>, Mehmet DİNÇ<sup>2</sup>

**Özet**

Sürdürülebilirlik, 1980’lerde aşırı nüfus, kuraklık, açlık ve “çevre kirliliği” konularında artan küresel zorlukların giderek daha fazla farkına varılmaya başlandığında literatüre girmiş; doğal kaynakları ve çevresel bozulmayı önleyerek insan refahını artırmak anlamına gelmektedir. Ekonomik büyümenin niceliksel olarak ölçülmesinin yetersiz olduğu kanısı, insan sağlığı ve refahında göz önüne alınarak ekonomik büyümenin niteliklerinin artırılması gerektiği düşüncesinin gelişmesine sebep olmuştur. Yeşil ekonominin temel amacı da ekonomik büyümeyi ve yatırım büyümesini sağlamak, aynı zamanda çevre ve sosyal entegrasyonun kalitesini geliştirmektir. Bu amaca ulaşmak için, kamu ve özel yatırımların sürdürülebilir kalkınmanın çevresel ve sosyal bileşenlerinde daha geniş ölçüde yer aldığı koşullar yaratmak önemlidir. Sürdürülebilir kalkınma, ekonomik, sosyal ve çevresel politikalar aracılığıyla, yeşil ekonomiyle, devletlerin sağlıklı bir çevreden elde edebileceği insan refahını en üst düzeye çıkarmayı; israfa yönelik tüketimi, çevresel riskleri, sağlığın bozulmasını, kaynak kıtlığını aşmayı hedeflemektedir. Yeşil ekonomi ve sürdürülebilir kalkınma kavramları aynı kavramsal çerçevede ve daha geniş bir sürdürülebilirlik alanının parçası olarak kabul edilebilir. Günümüzde yeşil ekonominin sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin başarıya ulaşabilmesi üzerinde doğrudan bir etkisi vardır. Bu araştırmada çevresel teknolojik inovasyonların CO2 emisyonu üzerindeki etkisi analiz edilmiştir. Çevresel inovasyon göstergesi olarak iklim değişikliğini önlemeye yönelik patent verileri, çevresel kirlilik göstergesi olarak CO2 emisyonu kullanılmıştır. Analizde kullanılan diğer değişkenler ise enerji tüketimi ve gayri safi yurtiçi hasıla yıllık büyüme oranlarıdır. Çalışmada, 1994-2021 yıllık verileri kullanılarak Türkiye’deki yeşil ekonomi politikalarının sera gazı emisyonunu düşürmedeki başarısı Zivot ve Andrews yapısal kırılmalı birim kök sınaması, Johansen eş bütünleşme analizi, FMOLS ve DOLS yöntemleri ile katsayı tahminleri ve son olarak Toda-Yamamoto testi ile nedensellik analizi yardımıyla uzun dönem için test edilmiştir. Analiz sonuçları enerji tüketimi ve ekonomik büyümedeki artışın CO2 emisyonunu artırıp artırmadığı ve bu çalışmanın asıl amacını oluşturan teknolojik inovasyonların yani patent sayılarındaki artışın CO2 emisyonunu artırıp artırmadığını görebilmek açısından önem arz etmektedir. Ayrıca yeşil ekonomi politikaları ekonomik ve çevresel çıkarlara dayanarak ekonomik gelişme açısından en doğru alternatifleri bulmaya yönelik politika önerisi geliştirilebilecektir.

**Anahtar Kelimeler:** Sürdürülebilir Kalkınma, Yeşil Ekonomi, Türkiye

<sup>1</sup> Doç. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İktisat Bölümü, Sivas, Türkiye. (Sorumlu Yazar)

<sup>2</sup> Doç. Dr., Ağrı İbrahim Çeçen Cumhuriyet Üniversitesi, İktisat Bölümü, Ağrı, Türkiye.

**AFET YÖNETİMİNDE KOORDİNASYON: AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ ÖRNEĞİ**

Rukiye Mehtap ÖZLÜ<sup>1</sup>, Saltuk Buğra KIZILKAYA<sup>2</sup>

**Özet**

Son dönemlerde dünyada hızlı bir biçimde meydana gelen değişimler ve bu değişimler neticesinde ortaya çıkan olumsuz koşullar afetleri, kamusal sorun olarak hayatın bir parçası haline getirmiştir. İnsan hayatını olumsuz yönde etkileyen bu durum, ülkelerin afet yönetim sistemini geliştirmelerini zorunlu kılmaktadır. Afet yönetimi; afet öncesi, sırası ve sonrasında yapılması gereken faaliyetler bütünü ifade etmektedir. Bu faaliyetlerin istenilen etkinlikte yürütülebilmesi için kısa, orta ve uzun vadeli ihtiyaçların belirlenip ilgili tüm kurumların ortak bir akıl ve eylem çerçevesinde hareket ederek nitelikli bir koordinasyon ortaya koymaları gerekmektedir. Kurumlar arası koordinasyonu sağlamak ülkelerin kamu yönetimleri açısından çok kolay olmasa da Amerika Birleşik Devletleri'nde örnek alınacak uygulamalar mevcuttur. Amerika Birleşik Devletleri'nde afet yönetimi hususunda temel amacı koordinasyon ve işbirliğini sağlamak olan koordinatör kuruluş, Federal Acil Durum Yönetimi (Federal Emergency Management Agency) dir. Bu kurum, ülkenin federal seviyede görev yürüten acil durum otoritesi olarak yerel, eyalet ve merkez aktörlerin işbirliği içinde olduğu toplumun tüm kesimini işleyişe dâhil eden şemsiye bir örgütlenmedir. Afet yönetiminde kapsamlı bir organizasyona sahip olan ülkenin bu alandaki ilişki ve hareket noktasını düzenleyen temel araçlarını ulusal olay yönetim sistemi ve ulusal müdahale çerçevesi oluşturmaktadır. Ulusal olay yönetim sistemi, ülkedeki sivil ve resmi bütün kurumların afetler karşısındaki organizasyonel işleyişini tarif eden ve federal, bölgesel ve yerel düzeyde her idari birimin nasıl yol izlenmesi gerektiğine yönelik örnek teşkil eden bir sistemdir. Ulusal müdahale çerçevesi ise toplumun tanık olacağı olası afet ve acil durumlara karşı nasıl ve kimlerin müdahale edeceğini içeren bir rehberdir. Bu çerçeve afetlerde hükümet, sivil toplum ve özel sektörü birbirine bağlamak ve ülke genelindeki kurum ve kuruluşların rol ve sorumluluklarını sıralamak için tasarlanmıştır. Çalışmanın konusunu güçlü bir afet yönetim örgütlenmesi sergileyerek farklı düzeydeki yönetim birimlerini bir araya getiren Amerika Birleşik Devletleri'nin, afet ve acil durumlardaki koordinasyonu oluşturmaktadır. Böyle bir çalışmayla afetlerde yetki karmaşasına sebebiyet verilmeden tüm durumları göz önünde bulundurarak dizayn edilmiş koordineli bir sistemin afetlerle mücadele bakımından ne denli önem arz edeceğine dikkat çekilmiştir. Çalışma sonunda aşağıdan yukarı gelişen bir yapılanmayla tüm paydaşların müşterek bir amaca odaklanarak kendi görevinin farkında olduğu hızlı ve etkili bir koordinasyonun birçok bakımdan fayda sağlayacağı tespit edilmiştir. Nitekim planlama ve koordinasyon eksikliğinin olmayışı karmaşık ve zor durumları rutin ve aşılabilir hale getirmektedir.

**Anahtar Kelimeler:** Afet Yönetimi, Koordinasyon, Amerika Birleşik Devletleri

<sup>1</sup> Doç. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Kamu Yönetimi Bölümü, Tokat, Türkiye.

<sup>2</sup> Doktora Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Tokat, Türkiye. (Sorumlu Yazar)

**KAMU DÜZENİNİN ESTETİK UNSURU VE İDARENİN ESTETİĞİ KORUMAYA YÖNELİK  
KOLLUK FAALİYETLERİ**

Aytuğ ALTIN<sup>1</sup>, Barış ALICI<sup>2</sup>

**Özet**

İdare, farklı alanlarda çeşitli konulara yönelik birçok faaliyet yürütmektedir. İdarenin temel faaliyet alanlarından birisi de kamu düzeninin korunması amacıyla yürütülen kolluk faaliyetleridir. Kolluk; kamu düzeninin korunması, sağlanması ve bozulması halinde yeniden tesis edilmesi için yürütülen faaliyetleri ve bu faaliyetlerin yürütülmesi için kurulmuş olan teşkilatı ifade etmektedir. Bu bakımdan kolluk faaliyetlerinin temel amacı kamu düzeninin korunması, sağlanması ve ihtiyaç duyulan hallerde yeniden tesis edilmesidir. Kolluk, genel bir sınıflandırmayla adli ve idari kolluk olarak ikiye ayrılmaktadır. Adli kolluk suç oluşturan fiillerin ortaya çıkması durumunda bunların bastırılmasına ve cezalandırılmasına yönelik faaliyetleri içermektedir. İdari kolluk ise önleyici olma niteliği bakımından adli kolluktan ayrılmakta ve kamu düzeninin korunmasına yönelik faaliyetleri kapsamaktadır. İdari kolluk da kendi içerisinde genel idari kolluk ve özel idari kolluk olarak iki gruba ayrılmakta olup genel idari kolluk polis, jandarma ve sahil güvenlik, özel idari kolluk ise orman, çevre, gümrük, av, turizm gibi belirli konularda faaliyetlerde bulunan farklı kolluk birimlerinden oluşmaktadır. Klasik anlamda kamu düzeni, toplumda kargaşa ve karışıklık halinin olmamasını, kişilerin zarar görebilecekleri tehlikelerden korunmasını, başta bulaşıcı ve yaygın hastalıklar olmak üzere toplum sağlığını olumsuz etkileyen hijyen ve sağlık sorunlarıyla mücadele edilmesini, günlük hayatın olağan akışını ve kişilerin huzurunu bozan her türlü gürültü, toz, duman, kirlilik gibi etmenlerin ortadan kaldırılmasını ifade eden bir kavramdır. Bu bakımdan klasik kamu düzeni genel güvenlik, genel sağlık, dirlik ve esenlik unsurlarından oluşmaktadır. Dünya genelinde son yıllarda başta ekonomiye, sosyal hayata, çevreye, insan haklarına ve etiğe ilişkin yaşanan gelişmeler, modern anlamda kamu düzeni anlayışını da beraberinde getirmiştir. Ekonomik kamu düzeni, sosyal kamu düzeni, çevresel kamu düzeni, etik kamu düzeni gibi farklı kamu düzeni türlerinin ortaya çıkmasıyla birlikte klasik kamu düzeni anlayışına hâkim olan unsurların yanına, genel ahlak, insan onuru, bireylerin kendi kendilerine karşı korunması ve estetik gibi modern kamu düzeni anlayışı unsurları da eklenmeye başlamıştır. Modern kamu düzeni anlayışının unsurlarından birisi olarak estetik, idarenin özellikle çevre düzenlemesi, kent planlaması, imar, kültürel ve tarihi varlıkların korunması gibi alanlarda yürüttüğü faaliyetlerde ön plana çıkan bir kavram haline gelmiştir. Başta 3194 sayılı İmar Kanunu, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu gibi kanunlar olmak üzere farklı kanunlarda kent estetiğinin korunması amacıyla çeşitli hükümlere yer verilmektedir. Böylelikle idarenin, kamu düzeninin estetik unsurunu korumaya yönelik idari kolluk faaliyetleri veya diğer bir ifadeyle estetik kolluk faaliyetleri yürüttüğü görülmektedir. Bu çalışmanın amacı, kamu düzeninin modern unsuru olan estetik kavramının ele alınması ve idarenin estetiği korumak amacıyla yürüttüğü kolluk faaliyetlerinin incelenmesidir. Bu amaçla çalışmada öncelikle kamu düzeni, kolluk ve estetik kavramlarına yönelik teorik arka plan ortaya konulmakta, kamu düzeninin unsurlarında yaşanan değişim süreci incelenmekte ve ardından ilgili mevzuat dâhilinde idarenin estetiği korumaya yönelik kolluk faaliyetlerine yer verilmektedir.

**Anahtar Kelimeler:** Kamu Düzeni, Kolluk, İdari Kolluk, Estetik, Kent Estetiği

<sup>1</sup> Dr. Öğr. Üyesi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, Karaman, Türkiye. (Sorumlu Yazar)

<sup>2</sup> Yüksek Lisans Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Tokat, Türkiye.



**2030 SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA GÜNDEMİ KAPSAMINDA KAMU YÖNETİMİNİN  
İNCELENMESİ**

Nurettin BİLMEZ<sup>1</sup>

**Özet**

Bu çalışmanın amacı, Birleşmiş Milletler (BM) tarafından sunulan 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi raporunda kamu yönetimiyle ilgili çizilen çerçeveyi ve esasları ortaya koyup tartışmaktır. Çalışmanın temel savunusu, 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi kapsamında sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşılması yolunda yönetim ilkelerine uygun bir kamu yönetiminin tasarlanmaya çalışıldığıdır.

Çok çeşitli iktisadi, toplumsal ve ekolojik konuları kapsayan sürdürülebilir kalkınma kavramı oldukça yaygın bir kullanıma sahiptir. İlk başta 1987’de BM Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu yürütülen çalışmayla Ortak Geleceğimiz başlıklı rapor (Brundland Raporu) popüler hale gelmiştir. İlerleyen yıllarda özellikle 1992’de Rio’da gerçekleştirilen Çevre ve Kalkınma Konferansında çevreyle ilgili konularda yoğun biçimde kullanılmıştır. En yaygın tanımıyla sürdürülebilir kalkınma, “bugünün ihtiyaçlarını, gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama imkânlarından ödün vermeden karşılayan” bir kalkınma anlayışıdır. BM tarafından 2000 yılında Binyıl Kalkınma Hedefleri belgesi ortaya konmuştur. Bu belge 2000-2015 yılları arasındaki sürdürülebilir kalkınma hedeflerini sunmaktadır. 2012 yılında Sürdürülebilir Kalkınma Konferansında 2015 sonrasında sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin müzakere edilmesi konusunda mutabık kalınmış ve konferans sonuç belgesi 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündeminin başlangıcı olarak kabul edilmiştir. Daha sonra BM tarafından Ağustos 2015’te ortaya atılan 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi, “Dünyamızı Dönüştürmek” temasıyla sunulmaktadır. 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündeminin 2015 ile 2030 yılları arasında gerçekleştirilmek istenen toplam 17 ana amacı ve bu ana amaçların altında yer alan toplam 169 adet alt amacı bulunmaktadır. Yoksulluğu bitirmek, açlığa son vermek, sağlıklı bireyler, nitelikli eğitim, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, temiz su ve sıhhi koşullar, erişilebilir ve temiz enerji, insana yaraşır iş ve ekonomik büyüme, sanayi, yenilikçilik ve altyapı, eşitsizliklerin azaltılması, sürdürülebilir şehir ve yaşam, sorumlu tüketim ve üretim, iklim eylemi, sudaki yaşam, karasal yaşam, barış ve adalet, hedefler için ortaklıklar şeklinde bu ana amaçlar sıralanmaktadır.

BM tarafından 2002 yılında yayımlanan bir raporda sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin gerçekleştirilmesi için kamu yönetiminin kritik role sahip olduğuna değinilmiştir. Buna göre ülkenin yönetme kapasitesinin güçlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Elde edilmek istenen demokratik ve etkili kamu yönetimine, yöneltici ve destekleyici bir rol yüklenmektedir. Kamu yönetimi, koordine edici, şeffaf, karar alma sürecine vatandaş katılımını ve desantralizasyonu destekleyici bir misyonla donatılmıştır. 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi ile sürdürülebilir kalkınma amaçlarının gerçekleştirilmesi için kurumların hangi özelliklere kavuşması gerektiğini gösteren birçok farklı kavrama yer verilmektedir. Bu kavramlarla nasıl bir kamu yönetiminin öngörüldüğü hakkında bir çerçeve çizilmektedir. Bu kapsamda stratejik yönetim, katılımcılık, ortaklık, cevap verebilirlik, bütünlükçü yaklaşım, katalizör olma işlevi, lokalizasyon, siyasa uyumu, bütünleşik politika geliştirme, hesap verebilirlik gibi temel kavram ve ilkelerin sunulduğu görülmektedir. Söz konusu kavram ve ilkeler seti, BM’nin sürdürülebilir kalkınmanın yönetim ilke ve esaslarıyla inşa edilen bir kamu yönetimi teşkilatıyla söz konusu olabileceğini düşündüğünü göstermektedir. Bu doğrultuda BM gelişmekte olan ülkelerdeki reform programlarında kapasite inşası öngörmektedir. Bu kapasite inşası temelde, kamu yönetimleri başta olmak üzere devletlerin, liberal demokratik sisteme yapısal ve işlevsel örgütlenme süreciyle eklemlenmesini hedeflemektedir.

**Anahtar Kelimeler:** Sürdürülebilir Kalkınma, Yönetişim, Kamu Yönetimi.

<sup>1</sup> Öğr. Gör. Dr., Amasya Üniversitesi, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, Amasya, Türkiye.

**TOKAT GAZIOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN DEMOKRATİK  
TUTUMLARININ BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Halil İbrahim SARICA<sup>1</sup>, Mutlu SESLİ<sup>2</sup>

**Özet**

İnsanlar öğrenerek siyasi değerlerini, kanaatlerini ve tutumlarını geliştirmektedir. Tutum kavramı; bir objeye, herhangi bir uyarıcıya, insanlar veya olaylara, grup, fikir veya durumlara yönelen olumlu ya da olumsuz öğrenilmiş tepki eğilimi olarak tanımlanmaktadır. Tutumlar hem sosyal algımızı hem de davranışlarımızı etkilemektedir. Demokratik tutum, demokratik bir toplumun sürdürülebilirliği için hayati bir öneme sahiptir, çünkü bu tutum, katılımı, hoşgörüyü ve eşitliği teşvik etmektedir. Bireyin demokratik tutumları sosyal yaşamda ve okulda gelişmektedir. Bu nedenle okul süreci sosyal hayatında bir parçasını oluşturduğundan okulda demokrasi kültürünün öğretilmesi ve desteklenmesi oldukça önemlidir.

Bu çalışmanın temel amacı bireylerin cinsiyet, eğitim alınan bölüm, sınıf düzeyi, ebeveyn eğitim düzeyi, oy kullanma geçmişi, siyasi görüş oluşumu ve siyasi olay takibi gibi demografik unsurlarının demokratik tutumlarına etkisinin incelenmesidir. Bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden biri olan tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, geçmiş veya şimdiki dönemde var olan bir durumu etkileme çabası gütmeyen betimlemeye çalışmaktadır. Araştırma evreni içerisinde basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılarak örneklem seçilmiştir. Araştırmanın evrenini temsil eden örnekleme 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesinde okumakta olan 390 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma verilerini toplamak için Sincar, Şahin ve Beycioğlu (2019) tarafından geliştirilen Demokratik Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek "Farklılıklara Saygı", "Duyarlı Davranma", "Gücü Yüceltme" ve "Toplumsal Sorumluluk" olmak üzere 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Bulgular, öğrencilerin demokratik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre değişebildiğini göstermektedir. Cinsiyet, eğitim alınan bölüm, sınıf düzeyi, ebeveyn eğitim düzeyi, oy kullanma geçmişi, siyasi görüş oluşumu ve siyasi olay takibi gibi faktörler, öğrencilerin demokratik tutumlarının belirli alt boyutlarında farklılıklara işaret etmektedir. Farklılıklara saygı ve duyarlı davranma tutumları genellikle yüksek seviyede iken, gücü yüceltme ve toplumsal sorumluluk tutumları daha orta düzeydedir. Bu sonuçlar, öğrencilerin demokratik tutumlarının çeşitli değişkenlere bağlı olarak değişebileceğini ve bu tutumları anlamak için birden fazla faktörün etkili olabileceğini göstermektedir.

**Anahtar Kavramlar:** Demokrasi, Tutum, Demokratik Tutum

<sup>1</sup> Yüksek Lisans Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Tokat, Türkiye. (Sorumlu Yazar)

<sup>2</sup> Doç. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Kamu Yönetimi Bölümü, Tokat, Türkiye.

---

**THE FINANCING MODEL OF THE SOCIAL PROTECTION SYSTEM: OPPORTUNITIES AND PERSPECTIVES**

Khalida BAYRAMOVA<sup>1</sup>

**Abstract**

A robust social protection system is a cornerstone of a just and equitable society, providing a safety net for citizens facing various life challenges. The financing model underpinning such systems is pivotal in ensuring sustainability and effectiveness. This article explores the opportunities and perspectives surrounding the financing model of social protection systems, examining innovative approaches and their implications for societal well-being. Social protection systems encompass a range of programs, including unemployment benefits, healthcare, pensions, and family support. The traditional financing model relies on contributions from both employers and employees, often supplemented by government funding. In many countries, this model faces challenges such as demographic shifts, economic uncertainties, and the evolving nature of work. To enhance the sustainability of social protection systems, there is a growing recognition of the need to diversify funding sources. Exploring opportunities beyond traditional payroll contributions, governments are considering innovative financing models. These may include earmarked taxes, social impact bonds, and public-private partnerships, creating a more resilient and adaptable funding framework. One promising avenue is the introduction of earmarked taxes specifically designated for social protection. This approach ensures a dedicated stream of funding while creating transparency and accountability in the allocation of resources. Examples include taxes on luxury goods, financial transactions, or environmental levies, providing alternative revenue sources to supplement traditional contributions. Social impact bonds and public-private partnerships offer collaborative solutions to social protection financing. In a social impact bond model, private investors fund social programs, and returns are contingent on predefined outcomes. Public-private partnerships involve collaboration between the government and private entities to deliver and finance social services. These models inject efficiency and innovation into the funding process.

Implementing new financing models is not without challenges. Striking a balance between sufficiency and economic feasibility, addressing potential regressivity, and ensuring equitable distribution of benefits are essential considerations. Moreover, the political will and public acceptance of innovative approaches are critical factors in the successful adoption of alternative financing models.

The financing model of the social protection system stands at a crossroads, presenting both challenges and unprecedented opportunities. By diversifying funding sources, embracing technological innovations, and exploring disruptive models, societies can create more resilient, adaptive, and inclusive social protection systems. As governments and stakeholders navigate this landscape, the ultimate goal is to build a sustainable foundation that promotes social justice and well-being for all citizens.

**Keywords:** Financing Model, Social Protection System, Sustainable Foundation, Social Justice

---

<sup>1</sup> Assoc. Prof. Dr., Azerbaijan State University of Economics, Baku, Azerbaijan.

**YOL AYRIMLARINDA EKOLOJİK ADIMLAR: PANEL TAR MODELİ İLE TÜRK CUMHURİYETLERİ'NDE EKOLOJİK AYAK İZİ YAKINSAMASI**

Oğuzhan DEMİR<sup>1</sup>, Elifnur TIĞTEPE<sup>2</sup>

**Özet**

Ekolojik ayak izi, doğal kaynakların tüketimini ve atıkların absorbe edilme kapasitesini ölçen önemli bir göstergedir. Bilimin dinamik yapısı gereği zaman içerisinde çeşitli çevresel göstergeler geliştirilse de ekolojik ayak izi bireylerin ve toplumların doğrudan kontrol edebileceği kişisel tüketim alışkanlıklarını yansıtması açısından diğer çevresel değişkenlerden ayrılmaktadır. Bu bağlamda, Türk Cumhuriyetleri'ndeki 1992-2022 dönemine ait ekolojik ayak izi yakınsaması Beyaert ve Camacho (2008) tarafından literatüre kazandırılan Panel Eşik Otoregresif (TAR) modeli çerçevesinde incelenmiştir. Panel TAR modeli, verilerin dinamik yapısını dikkate alarak farklı rejimler altında değişen ilişkileri analiz edebilme, değişen etkilere uyum sağlayabilme ve çeşitli senaryoları değerlendirebilme şeklindeki üstünlükleri nedeniyle araştırmacılar tarafından sıklıkla tercih edilmektedir. Panel TAR modeli belirtilen üstünlükleri ve durağanlık, yakınsama ve yakınsama türü analizlerinin birlikte yapılmasına olanak tanınması nedeniyle bu çalışmada da tercih edilmiştir. Elde edilen bulgular rejimler arası geçişin sağlandığı ülkenin Türkmenistan olduğunu ve birinci rejimin örneklemin yaklaşık olarak %33.34'ünü, ikinci rejimin ise %66.66'sını açıkladığını ortaya koymaktadır. Ampirik sonuçlar, her iki rejimde de yakınsamanın var olduğunu fakat yakınsama türlerinin rejimler arasında farklılık gösterdiğini vurgulamaktadır. Örneklemin yüzdesel olarak (%66.66) çokluğunu elinde bulunduran ikinci rejimde mutlak yakınsamanın, birinci ve her iki rejimin birlikte ele alındığı durumda ise nispi yakınsamanın varlığı tespit edilmektedir. Bu yakınsama türleri arasındaki farklılık dünya ülkeleri genelinden Türk Cumhuriyetleri özelinde bir çıkarım da sunmaktadır. Günümüzde özellikle küreselleşme, dışa bağımlılık ve enerji tüketim düzeylerindeki yenilenebilir/yenilenemez enerji kaynaklarındaki farklılıklar, ülkelerin çevresel deformasyon düzeylerinin de birbirinden farklı olmasına neden olmaktadır. Bu sebeple, Kyoto Protokolü ve Paris İklim Anlaşması gibi çeşitli çevresel konferansların da ortak çözüm noktası, ülkeler nezdinde bireysel politika çıkarımları yerine daha çok geneli kapsayacak politika çıkarımlarına odaklanmaktadır. Bu kapsamda her ne kadar ikinci rejim yüzdesel olarak örneklemin temsil edip mutlak bir yakınsama ile ortak politikalar geliştirilmesini önerse de her iki rejimin birlikte alındığı durumda nispi yakınsamanın bulunması ülkelerin kendi dinamiklerine göre politikalar üretmesi gerekliliğini ifade etmektedir. Dolayısıyla aslında kendi potansiyellerinin farkında olan ülkelerin bireysel politikalar geliştirmesi gerekliliği, yapılan bu çalışma neticesinde Türk Cumhuriyetleri için de doğrulanmıştır.

**Anahtar Kelimeler:** Ekolojik Ayak İzi, Yakınsama, Panel TAR

<sup>1</sup> Arş. Gör., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisat Bölümü, Tokat, Türkiye. (Sorumlu Yazar)

<sup>2</sup> Doktora Öğrencisi, Atatürk Üniversitesi, İktisat Anabilim Dalı, Erzurum, Türkiye.

**ÇEVRESEL MALLARIN TİCARETİ İLE REEL EFEKTİF DÖVİZ KURU ARASINDAKİ  
NEDENSELLİK İLİŞKİSİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ**

Muhammed Emin KARAARSLAN<sup>1</sup>, Büşra YILDIZ<sup>2</sup>, Yılmaz TOKTAŞ<sup>3</sup>

**Özet**

Çevresel sürdürülebilirlik olgusu gün geçtikçe önemi artan bir konu haline gelmiştir. Bu konuda çeşitli kuruluşlar tarafından çeşitli alanlara yönelik faaliyetler yürütülmektedir. Bu kuruluşlardan biri de Asya-Pasifik Ekonomik İşbirliği teşkilatı (APEC)'tir. APEC temel olarak üye ülkeler arasında serbest ticaretin yaygınlaşması amacıyla kurulmuş bir organizasyondur. Bununla birlikte çevre ile ilgili konularda da çalışmaları bulunmaktadır. APEC'in, çevresel mallarda ticaret ve yatırımın serbestleştirilmesi, böylece çevre sorunlarının azaltılması ve çevrenin korunması adına yayınlamış olduğu Çevresel Mallar Listesi, çevresel mal ticaretinin artırılması adına önemli bir adım olarak görülmektedir. Bu çerçevede, 54 çevresel ürün grubu dikkate alınarak ilgili ürün grubunun ticaretinde düşük tarifelerin uygulanması ve böylece çevre dostu ürünlerin kullanımının yaygınlaştırılması amaçlanmıştır. Bu çalışmada APEC'in Çevresel Mallar Listesi kullanılarak Türkiye için toplam çevresel mal ihracatı ve ithalatı değişkenleri oluşturulmuştur. Bu değişkenler ile dış ticaretin şekillenmesinde önemli bir etken olan reel efektif döviz kuru arasındaki ilişki Hatemi-J asimetrik nedensellik yöntemi ile sınanmıştır. 2010Q1 ve 2023Q4 dönemi toplam çevresel mal ihracat ve toplam çevresel mal ithalat verisi için TÜİK veri tabanından, reel efektif döviz kuru değişkeni için Bank of International Settlements veri tabanından faydalanılmıştır. Logaritması alınan değişkenlerin öncelikle durağanlıkları için birim kök testleri uygulanmış ve maksimum bütünleşme derecesi 1 olarak bulunmuştur. Ardından Hatemi-J asimetrik nedensellik testi kullanılarak değişkenler arasındaki nedensellik test edilmiştir. Elde edilen ampirik sonuçlara bakıldığında; %5 anlamlılık düzeyinde, reel efektif döviz kurundaki pozitif şoklardan çevresel ürün ihracatındaki negatif şoklara doğru tek yönlü bir asimetrik nedensellik ilişkisi tespit edilmiştir. Ayrıca çevresel ürün ithalatındaki negatif şoklardan reel efektif döviz kurundaki pozitif şoklara doğru yine tek yönlü bir asimetrik nedensellik ilişkisi tespit edilmiştir.

**Anahtar Kelimeler:** Çevre, Reel Efektif Döviz Kuru, İhracat, İthalat

<sup>1</sup> Arş. Gör., Amasya Üniversitesi, İktisat Bölümü, Amasya, Türkiye. (Sorumlu Yazar)

<sup>2</sup> Arş. Gör., Amasya Üniversitesi, İktisat Bölümü, Amasya, Türkiye.

<sup>3</sup> Doç. Dr., Amasya Üniversitesi, İktisat Bölümü, Amasya, Türkiye.

**THE IMPACT OF PUBLIC DEBT ON ECONOMIC GROWTH IN THE EUROPEAN UNION:  
EVIDENCES FROM GEOGRAPHICALLY WEIGHTED REGRESSION**

Yavuz ÖZEK<sup>1</sup>, Yunus GÜLCÜ<sup>2</sup>

**Abstract**

In cases where it is not possible to increase tax revenues and reduce public expenditures, public borrowing is one of the economic policy instruments that help to ensure economic growth. However, public borrowing without preparing optimal investment plans may have a negative impact on economic growth. On the other hand, if the public debt stock exceeds the threshold value, it may impair the effectiveness of monetary and fiscal policies. This study analyzes whether the impact of aggregate public debt on economic growth is geographically different in the founding countries of the European Union (Germany, Belgium, France, the Netherlands, Italy and Luxembourg), 1st enlargement (Ireland and Denmark), 2nd enlargement (Greece), 3rd enlargement (Spain and Portugal) and 4th enlargement (Austria, Finland and Sweden) in the period 1998-2022. According to Leung's F-test statistics F(1) and F(2), the global least squares method gives better results than geographically weighted regression. However, according to the F(3) statistic, both the gross domestic product in US dollars and the ratio of total public debt stock to gross domestic product show signs of spatial variation. On the other hand, Akaike and Bayesian information criteria are smaller and there is a significant difference in the coefficient of determination in the geographically weighted regression rather than the global least squares method. According to the geographically weighted regression model, the effect of public debt stock on economic growth is statistically significant in Sweden, Finland, Latvia, Austria and Denmark. According to this result, if the public debt stock increases by 1% in these countries, economic growth increases by approximately 0.1%-0.13%. Finally, the coefficient of determination varies between approximately 0.5-0.8 in the related countries.

**Keywords:** Public Debt Stock, Economic Growth, Geographically Weighted Regression

<sup>1</sup> Öğr. Gör., Fırat Üniversitesi, Finans-Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, Elazığ, Türkiye.

<sup>2</sup> Dr. Öğr. Üyesi, Fırat Üniversitesi, Maliye Bölümü, Elazığ, Türkiye.

ÜÇ TARAFLI KAYIT YÖNTEMİ: MOMENTUM MUHASEBESİ

Bahri Ozan YAMAN<sup>1</sup>

Özet

Muhasebe teorisinin temelleri kayıt üzerine inşa edilmiştir. Kayıt sisteminin gelişmesi yapılan işlemleri açıklamada ve akabinde karar almada doğru ve kullanılabilir bilginin sunulmasına zemin hazırlamıştır. Ayrıca geçmişten günümüze en az hata ile en doğru bilgiyi üretmek muhasebe teorisinin amacı olmuştur.

Muhasebede kayıt yönteminin tarihine bakıldığında; tek taraflı kayıt yönteminin, merdiven yönteminin ve çift taraflı kayıt yönteminin kullanıldığı görülmektedir. Tüm bu yöntemlere ek olarak 1800'lü yılların başında F.V Kreiheim'in yöneticilere ek bilgi sunmak için hazırlamış olduğu kayıtlarda, mevcut çift taraflı kayda üçüncü bir sütun açarak üretimle ilgili hareketlerin izlenmesi önerisinde bulunmuştur. Üçlü kayıt sistemine ilk örnek F.V Ezerskiy'nin önerdiği üç taraflı kayıt sistemidir. Sistem; üç muhasebe defterinin kullanılması, hesaplara üç bilginin kaydedilmesi ve sadece ana hesabın kullanılması esasına dayanmaktadır. Bu yöntem kullanım alanı bulamamış olmasına rağmen 1982 yılında Japon bilim adamı Ijiri bu üç taraflı kayıt sistemini "Üç Taraflı Kayıt Sistemi ve Gelir Momentumu" adlı çalışmasında tekrar gündeme getirmiştir. Ijiri, çift taraflı kayıt sistemine üçüncü bir tarafı ekleyerek muhasebe kayıtlarının statik bir yapıdan dinamik bir yapıya kavuşturmayı ve ayrıca bu sistem sayesinde yönetim muhasebesinin finansal muhasebeye entegre edilmesiyle işletmelerin net varlığında veya sermayesinde değişime neden olan faktörlerin analiz edilmesini amaçlamıştır. Çift taraflı kayıt yöntemi muhasebe işlemlerinin nasıl ve neden olduğu üzerinde dururken, momentum muhasebesi bunlara ek olarak muhasebe işlemlerinin ne oranda olduğunu da açıklamaktadır. Yani çift taraflı kayıt yöntemini reddetmemekte aksine muhasebe kayıtlarına üçüncü bir tarafı eklemektedir.

Ijiri üç taraflı kayıt yöntemini momentum, itki ve kuvvet şeklinde açıklamıştır. Momentum gelir ya da gider olarak ele alınmıştır. Örneğin yapılan bir yatırımın her yıl getireceği tutar geliri değil, momentumu göstermektedir. Momentumda meydana gelen değişimi ve nedenini ise itki kavramı açıklamaktadır. Momentumda her yıl oluşan bu gelirdeki değişim farkı itki olmaktadır. Kuvvet ise dönemlerde meydana gelen kardaki değişimlerdir. Aslında kuvvet gelecekle ilgilidir, yani tahmine dayanmaktadır ve ileriki dönemlerde oluşabilecek kar hakkında bilgi vermekte ve oluşabilecek yeni servet hakkında fikir sunmaktadır. Ijiri üç taraflı muhasebenin teorik çerçevesini şu şekilde açıklamıştır. Birinci taraf varlık durumunu gösterir ve varlık muhasebesi olarak tanımlamıştır. Varlıklardaki artışlar artı, kaynak hesaplarındaki artışlar eksi olacak şekilde kayıtlara alınmakta ve aradaki fark ise net varlıkları oluşturmaktadır. İkinci taraf momentum durumunu göstermektedir, burada gelir ve gider hesapları izlenir. Gelirler artı giderler eksi olarak kaydedilmekte ve aralarındaki fark kar ya da zararı vermektedir. Üçüncü taraf ise etki tarafıdır. Burada ise değişime sebebiyet veren hareketler açıklanmakta, bu da işletmenin gelecekte yeni bir varlık yaratma kapasitesini göstermektedir.

Bu çalışmanın amacı muhasebe kullanılan çift taraflı kayıt yöntemine alternatif olarak geliştirilen üç taraflı kayıt yönteminin işleyişini açıklamak ve bu yöntemin kullanılabilirliğini değerlendirmektir. Bu bağlamda bakıldığında, üç taraflı kayıt yöntemi momentum ve itki kavramlarına ilişkin yeni bir model ve hesap geliştirilemediği için uygulama alanı bulamadığı tespit edilmiştir.

**Anahtar Kelimeler:** Momentum Muhasebesi, Üç Taraflı Kayıt Yöntemi, Yuji Ijiri

<sup>1</sup> Öğr. Gör. Dr., Amasya Üniversitesi, Finans-Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, Amasya, Türkiye.

**ÇAYKUR İŞLETMESİNDE YURT İÇİ VE YURT DIŞI ÇAY SATIŞLARININ TAHMİNLENMESİ  
İLE EN İYİ TALEP TAHMİNİN OLUŞTURULMASI**

Hanife TÜRKER<sup>1</sup>, Adem TÜZEMEN<sup>2</sup>

**Özet**

İşletmeler rekabet üstünlüğü elde etmek için kullandıkları argümanlardan biri tedarik zincirlerini yönetmektir. Tedarik zincirlerini yönetmede işletmeler talep tahminleri, üretim planlama ve çizelgeleme, kaynak planlama yapmaktadırlar. Planlama yapılırken geçmiş yıl verilerinden hareket ile gelecek yıla ait veriler saptanır. Böylece işletmeler gelecek dönem taleplerini tahminlemektedirler. Talep tahminleri işletmeler için gelecekteki üretimlerinin planlanmasında önem arz etmektedir. Planlamanın yapılabilmesi için ilk adım olan tahminlemenin yapılması gerekmektedir. Dolayısı ile tahminleme ne kadar doğru yapılırsa işletme organizasyonundaki satış ya da pazarlama, üretim planlama ve kontrol departmanları daha doğru kararlar ile yönetime katkı sağlamaktadır. Talep tahminlerinin doğru yapılması işletmenin rekabet üstünlüğü elde etmesini sağlamaktadır. Çalışmanın yapıldığı Çaykur Genel Müdürlüğü'nde satışlara dönemsel olarak kota konularak müdehale edildiği için son üç yıla ait aylık satış verileri kullanılmıştır. Bu çalışma, Çaykur Genel Müdürlüğü'ne ait [www.caykur.gov.tr](http://www.caykur.gov.tr) sayfası üzerinden yayınlar-faaliyet raporlarından 2022, 2021,2020 yıllarına ait aylık yurt içi ve yurt dışı paketli dökme siyah çay satışları (ton olarak) kullanılarak talebin en iyi yöntem ile tahminlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaca ulaşabilmek için zaman serisi modelleri: naif yaklaşım, hareketli ortalamalar, üssel düzeltim modelleri ve ARIMA yöntemleri kullanılarak tahminleme yapılmıştır. Tahminlemede bulunulurken yukarı yönlü yuvarlama yapılmıştır. Modellerin tahmin performanslarını değerlemede, hata kare MSE, mutlak hata MAD, mutlak hata yüzdesi MAPE ortalamaları hesaplanmış ve ortak karşılaştırma kriteri RMSE hata kare ortalamalarının karekökü ile ölçülmüştür. Kullanılan yöntemler ile en iyi tahminleme performansı saptanmıştır. Çalışmanın sonucunda veri seti için en iyi tahminleme performansının bir ARIMA modeli olan SARIMA (5,1,9) olduğu sonucuna varılmıştır. Bu çalışma, satışları tahminleyerek üretim planlama ve pazarlama departmanlarına veri oluşturmuştur. Yapılacak çalışmalarda, daha uzun dönemli veri kullanılarak kantitatif yöntemlerin kıyaslandığı bir çalışma yapılabilir. Elde edilen sonuçlar Çaykur Genel Müdürlüğü'ne üretim planlama ve pazarlama açısından satışları tahminlemede kaynak olarak sunulabilir.

**Anahtar Kelimeler:** Talep Tahmini, Hareketli Ortalamalar, Üssel Düzeltim, ARIMA

<sup>1</sup> Doktora Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İşletme Anabilim Dalı, Tokat, Türkiye. (Sorumlu Yazar)

<sup>2</sup> Doç. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İşletme Bölümü, Tokat, Türkiye.



**GELİN TANIŞ OLALIM! BİR DEZAVANTAJLI TÜKETİCİ GRUBU OLARAK YABANCI UYRUKLU ÖĞRENCİLER VE TÜKETİM DENEYİMLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Elif BOYRAZ<sup>1</sup>, Tuğba ÇAVDAR<sup>2</sup>, Muhammed Utku SARI<sup>3</sup>, Eray YÜZBAŞIOĞLU<sup>4</sup>

**Özet**

Dezavantajlı tüketici kavramı satın alma karar sürecinin herhangi bir aşamasında karakteristik özelliklerinin yarattığı sonuçlar sebebiyle herhangi bir dezavantaj deneyimleyen tüketicileri ifade etmektedir. Hükümlüler, engelliler, çocuklar, yaşlılar, sığınmacılar vb. özel gruplar dezavantajlı tüketici grupları olarak kabul edilmektedir. Bu çalışmada yabancı uyruklu öğrenciler de dil problemi, kültürel adaptasyon güçlüğü vb. sebeplerle dezavantajlı bir tüketici grubu olarak incelenmiştir. Araştırmanın amacı Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin tüketim deneyimlerinde yaşadıkları problemleri tespit etmek ve çözüm önerileri geliştirmektir. Bu amaçla kolayda örnekleme yöntemiyle belirlenen 390 yabancı uyruklu öğrenciye yüz yüze anket uygulanmıştır. Araştırmanın veri toplama aracı üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde yabancı uyruklu öğrencilerin genel olarak Türkiye'de ve Tokat'ta öğrenim görmekten, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nden memnuniyetlerini ölçen kapalı uçlu sorular yer almaktadır. İkinci bölümde tüketim deneyimlerinde yaşadıkları problemleri belirlemeye yönelik Likert tipi ifadeler yer almaktadır. Üçüncü bölümde ise katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik kapalı uçlu sorular bulunmaktadır. Ölçeğin yapı geçerliliğini test etmek için açıklayıcı faktör analizi kullanılmıştır. Analiz neticesinde dokuz faktör elde edilmiştir. Bu faktörler bankacılık ve abonelik hizmetleri, yerli halktan memnuniyet, kültürel farklılıklar, dil problemi, yabancı karıştığından kaynaklı sorunlar, yabancı uyruklularla sosyalleşme, ülke ve şehirden memnuniyet, sosyal hayatın varlığı ve ödeme güçlüğü olarak isimlendirilmiştir. Araştırma sonuçları yabancı uyruklu öğrencilerin Tokat'ta bulunmaktan memnun olduklarını, dil problemi sebebiyle özellikle bankacılık ve abonelik hizmetlerinde sorun yaşadıklarını, kendi kültürlerine ait ürünleri bulmakta güçlük çektiklerini, ırkçı tutumlara maruz kalmadıklarını göstermektedir.

**Anahtar Kelimeler:** Dezavantajlı Tüketiciler, Yabancı Uyruklu Öğrenciler, Tüketim Deneyimleri

<sup>1</sup> Doç. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İşletme Bölümü, Tokat, Türkiye. (Sorumlu Yazar)

<sup>2</sup> Lisans Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İşletme Bölümü, Tokat, Türkiye.

<sup>3</sup> Lisans Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İşletme Bölümü, Tokat, Türkiye.

<sup>4</sup> Lisans Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İşletme Bölümü, Tokat, Türkiye.

**“İŞYERİ RUHSALLIĞININ MESLEKİ TÜKENMİŞLİĞE ETKİSİ” SAĞLIK ÇALIŞANLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Edanur GÜVENER<sup>1</sup>

**Özet**

Günümüz dünyasında giderek maneviyattan ve anlamlılıktan uzaklaşan yaşam tarzı, iş hayatı da dahil olmak üzere insan yaşamının her alanını etkilemektedir. Bu etki, çalışma yaşamının standartlaşmasına ve makineleşmesine neden olmuş, çalışanları işlerinden keyif almadıkları bir çalışma ortamına zorlamıştır. İnsanın varoluş amacı sadece rutin işlere devam edip hayatının son gününü beklemek değil, yaptığı her görevde anlam aramak, niteliği ne olursa olsun kendini tutkuyla işine adanmak ve kendini bulmaktır. Yaptığı işte bir amaç sahibi olmak ve aidiyet duygusu kişinin dayanıklılığını ve motivasyonunu artıran en önemli faktörlerdendir. Günümüz iş dünyasında çalışanların ruhsal durumları yöneticiler tarafından göz ardı edilmekte ve çalışanlar yalnızca görevleri tamamlaması gereken robotlar olarak görülmektedir. Bu durum bireylerin çalışma ortamında manevi doyuma ulaşmalarını engellemekte, manevi dünyalarında derin yaralar açmakta, iş tatminsizliği, hayal kırıklığı ve mesleki tükenmişliğe yol açmaktadır. Sadece para kazanmak için işe giden çalışanlar, rutin çalışma tarzları nedeniyle zamanla kişisel ve mesleki tükenmişlik yaşamaktadırlar. Bu araştırmanın amacı işyeri maneviyatının ne olduğunu ve işyeri maneviyatı ile ilgili kavramları incelemek, işyeri maneviyatı ile mesleki tükenmişlik arasındaki ilişkiyi belirlemek ve bu alanda yapılan çalışmaları literatürü tarayarak sunmaktır. Bu çalışmaya veri toplamak amacıyla bir kamu hastanesindeki sağlık çalışanlarına anket yapılmıştır. Araştırmada işyeri maneviyatı ve mesleki tükenmişlik ölçekleri kullanılmıştır. Veriler çeşitli istatistiksel yöntemler kullanılarak analiz edilmiş ve yorumlanmıştır.

**Anahtar Kelimeler:** İşyeri Ruhsallığı, Mesleki Tükenmişlik

<sup>1</sup> Yüksek Lisans Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Yönetim ve Organizasyon Anabilim Dalı, Tokat, Türkiye.

**PEDAGOGY OF INTERNATIONAL RELATIONS:  
SOCRATIC QUESTIONING AS AN ACTIVE LEARNING METHOD**

Büşra YILMAZ<sup>1</sup>

**Abstract**

The importance of International Relations (IR) is laid down not just relations with other domains but also contemporary world politics. As a growing discipline in terms of theoretical perspectives and globalization, IR also inspires pedagogical studies. According to the studies, student-centered method is more useful than the classical one-way teaching method. Accordingly, multiple methods such as creating simulations, asking questions, composing discussions, and even kinesthetic teaching through dance are used in IR teaching. In this respect, student's ability to reach the answers themselves by using the discussion method instead of the one-way flow of information will lead to an increase in critical thinking and different perspectives in the field of social sciences. Active learning method can be used in different IR courses including theory, foreign policy, regional studies, political history, and so forth. In this regard, questioning technique of the famous Greek philosopher Socrates will increase critical thinking in education of the social science, particularly IR. At the beginning, the lecturer starts the lesson by asking questions about the topic. Questions based on students' answers are diversified and they are enabled to exchange ideas with each other. Secondly, alternative perspectives are presented against the answers, and new discussions is initiated. Put differently, the questions will make the students consider from different perspectives and new questions will be generated from the answers. In order to increase critical thinking, the lecturer should be able to guide students that the topic has different analytical perspectives by different scholars. Consequently, the lecturer summarizes the lesson and identifies the concepts, facts, and events that the students left incomplete. What needs to be considered here is the ability to ask the right questions and direct the questions from easy to difficult depending on the level of the students. These stages, introduction, discussion, and summarization, illustrate that the questioning technique can be easily applied, considering that a lesson last on average 2.5-3 hours. As a result of the literature review, it is essential to increase and diversify the discussion method, student-centered education process, efficiency, and critical thinking in the Turkish academy.

**Keywords:** International Relations, Socratic Questioning, Pedagogy

---

<sup>1</sup> Res. Asst., Necmettin Erbakan University, Department of Political Science and International Relations, Konya, Türkiye.

**"NICEA ALBO ŚMIERĆ" (NICE OR DEATH):  
POLAND'S CHALLENGE TO THE EU LEGAL ORDER**

Elif Tuğçe DEMİR<sup>1</sup>

**Abstract**

The present piece examines the EU's political and legal autonomy of its member states, focusing on Poland's recent rule of law crisis. The Polish government's judicial reforms were criticized for undermining judicial independence and EU principles, and the Polish Constitutional Tribunal's stance on the primacy of EU law reflects the fragile balance between sovereignty and supremacy. Besides, the European Commission's withholding of Poland's COVID-19 recovery funds is considered the EU's use of economic leverage to assert its legal autonomy. It appears in some cases for various reasons that landmark cases such as *Costa v. ENEL* (1964) and *Internationale Handelsgesellschaft* (1970) may not ensure the primacy of EU law over national laws. As an economically rising central European member, Poland is now facing challenges with the Russian war, environmental regulations, fundamental rights violations' and Article 7 Procedure's heavy consequences. Thus, now a largely pro-EU nation with proud memories of *Solidarność* questioning the level of ongoing presence of Brussels in their internal affairs. This case highlights the complex interplay between the EU and Poland and the EU's ongoing efforts to uphold its authority and principles. In light of the ongoing discussions about the European Union's potential development of its military force and the uncertainty surrounding the activation of NATO's Article 5, if needed, this paper aims to examine the scope and limitations of the EU's determination on political and legal autonomy within the context of its relationship with its member states.

**Keywords:** Sovereignty, Supremacy, Rule of Law, Judicial Independence, EU Legal Order

---

<sup>1</sup> Res. Asst., Tokat Gaziosmanpaşa University, Department of Educational Sciences Tokat, Türkiye.

**FLYING OVER THE POSTCOLONIAL:  
TURKISH AIRLINES AND AIR FRANCE-KLM IN SUB-SAHARAN AFRICA**

Volkan İPEK <sup>1</sup>

**Abstract**

An escalating tension has been seen in the Turkish-French relations since Emmanuel Macron's coming to power in 2017. Especially between 2017 and 2002, the Turkish and French states have been harshly criticizing each other over central issues concerning Turkey's negotiation process with the European Union in 2017, Turkey's Peace Spring Operation towards Syria in 2019, the caricature crisis in 2020 in France, the French Parliament's advice to the French Presidency not to recognize the Nagorno-Karabagh autonomy in 2020, the Turkish state's closeness to Russia over the beginning of the Russian-Ukrainian War in 2022. Lastly, in 2022, France called African states to be aware of the anti-French propaganda that was launched by Turkey in Africa, where Turkey and France have transformed this tension into a competition of sphere of influence. By locating this competition generally on the basis of post-internationalism which emphasizes the direct roles of non-state actors in foreign policymaking and particularly on economic diplomacy which involves the role of economic actors such as entrepreneurs, creditors, and officers of local, multinational, or semi-state corporations who participate in foreign policymaking, this paper analyzes the roles of Turkish Airlines and Air France-KLM as two semi-state corporations in Turkish and French foreign policies towards Sub-Saharan Africa. Based on the speeches of Recep Tayyip Erdogan and Emmanuel Macron during their visits to sub-Saharan African states, this paper compares the roles of THY and Air France-KLM, arguing that while the former has a significant role in Turkish economic diplomacy, the latter does not have such a role in the French context. Accordingly, the paper shows that Erdogan blesses Turkish Airlines as a component of Turkey's economic diplomacy with sub-Saharan Africa, a component which is never disrupted by security concerns, while Macron does not load any economic meanings to Air France-KLM in economic diplomacy but keeps it as a tool of security diplomacy, rather.

**Keywords:** France, Turkey, Africa, Turkish Airlines, Air France

---

<sup>1</sup> Assoc. Prof. Dr., Yeditepe University, Department of Political Science and International Relations, İstanbul, Türkiye.

---

**BANGLADESH-TÜRKİYE BILATERAL RELATIONS: A GROWING COOPERATION BETWEEN TWO COUNTRIES**

Md Mostafa FAISAL<sup>1</sup>, Tasnima Jahan SURAIYA<sup>2</sup>

**Abstract**

The Muslims of the Indian subcontinent have a long history of amicable relations with the Ottoman Empire, having historically exhibited benevolence and compassion towards it. Muslims from South Asia, including Bengalis, supported Türkiye during both the First World War and the Turkish Liberation War. Conversely, Türkiye provided support to West Pakistan in its struggle against East Pakistan (present-day Bangladesh) during the liberation war in Bangladesh. Bangladesh was initially acknowledged by Türkiye as a sovereign nation-state during the OIC summit on February 22, 1974. Between 2012 and 2016, Turkey's strong condemnation of the International Crimes Tribunal in Bangladesh strained the diplomatic ties between the two nations. The countries began to strengthen their relations and progressively transition towards a "strategic partnership" in 2017, coinciding with the influx of Rohingya refugees from Myanmar to Bangladesh and the reciprocal visits of former Prime Minister Binali Yildirim and Bangladeshi President Abdul Hamid. This occurred after an extended period of political turmoil and miscommunication spanning several years. The purpose of this paper is to examine the enduring cultural and historical ties between Türkiye and Bangladesh, as well as the enhanced diplomatic and economic ties that have resulted from the application of Turkish soft power policies. This study investigates the following research questions: (a) What is the essence of relationships, and why has it changed over the past decade? (b) In what manner is Türkiye applying its soft power to Bangladesh? This paper employs a qualitative methodology, utilizing descriptive techniques to enhance comprehension of the subject matter. The study's results indicate that both nations share historical and ongoing cultural similarities, which fosters the formation of political-economic relationships and motivates them to pursue greater cooperation. Beyond bilateral relations, Turkish soft power and diplomatic strategy in Bangladesh aim to foster historical connections across various domains, including politics, economics, society, and culture.

**Keywords:** Türkiye, Bangladesh, Economy, Soft Power, Diplomacy

---

<sup>1</sup> Asst. Prof. Dr., Kırşehir Ahi Evran University, Department of International Relations, Kırşehir, Türkiye. (Sorumlu Yazar)

<sup>2</sup> PhD Researcher, Ankara Yıldırım Beyazıt University, Department of Economics, Ankara, Türkiye.

**DİJİTAL DÖNÜŞÜMÜN TURİZM EKONOMİSİNE ETKİLERİ: YAPAY ZEKA VE ROBOTİK  
TEKNOLOJİLERİN ROLÜ**

Cihan USTA<sup>1</sup>, Türker ŞİMŞEK<sup>2</sup>

**Özet**

Dijital dönüşüm, 21. yüzyılın başından itibaren tüm sektörlerde olduğu gibi turizm ekonomisinde de önemli değişikliklere yol açmıştır. Bu dönüşüm, turizm sektörünün operasyonel süreçlerinden müşteri etkileşimlerine, pazarlama stratejilerinden hizmet sunumuna kadar geniş bir yelpazede yenilikler getirmiştir. Son yıllarda turizm sektöründeki en dikkat çekici ilerlemelerden bazıları yapay zeka ve robotik teknolojilerdir. Bu teknolojiler, otelcilikten seyahat planlamasına kadar geniş bir yelpazede turizm deneyimini yeniden şekillendirmekte ve sektördeki standartları yükseltmektedir. Dijital teknolojilerin turizm sektörüne entegrasyonu, özellikle müşteri deneyiminin zenginleştirilmesi ve hizmet kalitesinin artırılması açısından kritik öneme sahiptir. Online rezervasyon sistemleri, sanal tur imkanları, yapay zeka destekli müşteri hizmetleri ve kişiselleştirilmiş seyahat önerileri gibi yenilikler, müşterilerin beklentilerini karşılamada ve onlara özelleştirilmiş deneyimler sunmada önemli rol oynamaktadır. Dijital dönüşüm, turizm ekonomisini yeniden şekillendirmekte ve sektördeki aktörler için yeni fırsatlar ortaya çıkarmaktadır. Teknolojik yenilikler, müşteri deneyimini geliştirmekte, işletme verimliliğini artırmakta ve sürdürülebilir turizm uygulamalarını desteklemektedir. Dolayısıyla dijital dönüşümün turizm üzerindeki etkilerinin incelenmesi, bu sürecin turizm sektöründe nasıl bir değişim meydana getirdiği ve turizm işletmeleri ile müşteriler için sunduğu fırsatları ve zorlukları anlamamıza yardımcı olacaktır. Çalışmanın amacı, dijital teknolojilerin turizm sektörüne entegrasyonunun ekonomik ve sosyal boyutlarını değerlendirerek, sektörün rekabetçilik seviyesini artırma ve sürdürülebilir kalkınmayı destekleme potansiyelini ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda çalışmada, Japonya, Birleşik Arap Emirlikleri ve Singapur gibi turizm sektöründe dijital dönüşüme başlamış ve yol almış ülkeler incelenerek Türkiye için politika yapıcılara önerilerde bulunulacaktır.

**Anahtar Kelimeler:** Turizm Ekonomisi, Yapay Zeka, Dijital Dönüşüm

<sup>1</sup> Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisat Anabilim Dalı, Tokat, Türkiye.

<sup>2</sup> Prof. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisat Bölümü, Tokat, Türkiye.

**BİLİŞİM SEKTÖRÜ: AB27 ve TÜRKİYE KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ**

Sümeyya Meltem ALTINORDU<sup>1</sup>, Nadide Elif GÖZEN<sup>2</sup>

**Özet**

İnsanoğlunun var olmasından bu yana çeşitli gereksinimleri de onunla birlikte var olmuştur. İlk zamanlar temel yaşam ihtiyaçları olan bu gereksinimler insanlığın değişmesi ve gelişmesiyle beraber çeşitlilik göstermiştir. Bu gereksinimlerin çeşitliliğine paralel olarak karşılama biçimleri de hem değişmiş hem de artmıştır. İhtiyaçların ortaya çıkması ve giderilmesi süreci ise insanoğlunun gündelik yaşantısı içerisinde elde edildiği tecrübelerin ve bu tecrübelerin rutinleşerek sistematikleşmesi sonucunda bilgi ve teknik kavramlarını ortaya çıkarmıştır. Yüzyıllar boyunca sürekli olarak değişim ve gelişim gösteren insanlık, var olan bilgi birikimlerine yeni teknikler katarak zenginleşmiş, insan hayatını kolaylaştırıcı yeni araçların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Gündelik tecrübelerini sistematikleştirerek bilgiye, bilgiyi işleyerek bilime, bilimi teknikle birleştirerek teknolojiye ulaşmışlardır. Teknolojiyle birlikte sanayileşmeye başlayan toplumlar; taşınması kolay, çoğaltılabilir ve maliyet azaltıcı gibi birçok pozitif etkiye sahip olan Bilişim Teknolojileri sektörünün doğmasına neden olmuşlardır.

Bilişim sektörü mikro (firma) makro (ülke) düzeyde önem arz etmektedir. Firmaların sahip oldukları Araştırma-Geliştirme (Ar-Ge) harcama kapasiteleri o firmaların rekabet ortamında gücünü artırırken yine o firmaların bağlı buldukları ülkelerinde bilişim sektörü bazında rakiplerine karşı rekabet edebilme güçlerini de artırmaktadır. Dolayısıyla bu rekabet ülkelerin ekonomik büyümelerini de etkilemektedir. Bilişim kavramsal açıdan bakıldığında, günümüzde de ülkelerin birbirleriyle olan etkileşimlerinin artmasıyla beraber, küreselleşen dünyanın gündemi içerisinde hem güncel bir kavram olarak hem de ülkelerin ekonomik rekabetini etkileyen önemli bir kavram olarak yerini almaktadır. Bu çalışmada Bilişim Sektörünün Avrupa Birliği 27 ve Türkiye açısından ele alınan çeşitli verilerin karşılaştırılması yapılarak yorum ve önerilerde bulunulmuştur. Türkiye her ne kadar yıllara göre artan pozitif bir gelişme gösterse de Avrupa Birliği 27 ülkelerine oranla Türkiye'nin halen yeterli seviyeye ulaşamadığı sonucuna varılmıştır. Altyapı yatırımları ve dijital okur-yazarlık seviyelerinin yükseltilmesiyle beraber bu oranın ilerleyen zamanlarda AB 27 seviyesini yakalayacağı düşünülmektedir.

**Anahtar Kelimeler:** Bilgi Ekonomisi, Bilgi ve İletişim Teknolojisi, Ar-Ge

<sup>1</sup> Doktora Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Maliye Anabilim Dalı, Tokat, Türkiye. (Sorumlu Yazar)

<sup>2</sup> Öğr. Gör., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Finans-Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, Tokat, Türkiye.



**SOSYAL GÜVENİN İKTİSADİ FAALİYETE ETKİSİ ÜZERİNE LİTERATÜR İNCELEMESİ**

Melisa KURTULAN<sup>1</sup>, Kubilay ERGEN<sup>2</sup>

**Özet**

Sosyal ilişkilerin olduğu bir toplumda; sosyal kurum ve yapılara korumacılık yapan, sosyal sistemin devamlılığını sağlayan ve sosyal bütünleşmenin temellerini şekillendiren sosyal güven kavramı iktisadi faaliyet üzerinde de etkili olmaktadır. Şöyle ki iktisadi faaliyetin gerçekleşmesinde taraflar arasında gizli bir sözleşme de bulunmaktadır. Reel piyasalarda ve finansal piyasalarda bir ürünü arz edenler ve bu ürünü talep edenler belirli bir bedel karşılığında anlaşmaktadır. Aynı zamanda kamu tarafında politika yapıcılar kamuoyu belirledikleri politikaların onların yararına olduğunu açıklamaktadır. Her şey mükemmel ilerlediği böyle bir ortamda herhangi bir problem yoktur. Ancak tarafların birbirine yeterince güven duymadığı bir ortamda iktisadi faaliyet aksayabilecek, insanlar eksik bilgileri tamamlamak için daha fazla çaba sarf edeceklerdir. Bu araştırmada, iktisadi faaliyet açısından oldukça önemli olduğu halde yeterince açıklığa kavuşturulmayan sosyal güvenin iktisadi faaliyetle ilişkisini var olan literatür aracılığıyla irdelenmiştir. Nihai olarak düşük sosyal güvene sahip olan toplumlar daha düşük verimliliğe, daha az rekabetçi piyasalara, daha yüksek işleme maliyetlerine, kamu güvenliğini sağlamak için yüksek bütçe harcamalarına, dış sermaye yatırımlarının yetersizliği nedeniyle yüksek cari açığa, daha düşük kişi başına sermaye seviyesine sahip olmaktadır. Bu ise daha az kalkınmış bir ekonomi ve refah düzeyi düşük bir topluma neden olmaktadır.

**Anahtar Kelimeler:** Sosyal Güven, İktisadi Faaliyet, Piyasa, Refah

<sup>1</sup> Yüksek Lisans Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisat Anabilim Dalı, Tokat, Türkiye. (Sorumlu Yazar)

<sup>2</sup> Dr. Öğr. Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisat Bölümü, Tokat, Türkiye.

**ÖRGÜTLERDE EQ’NUN ÖNEMİ: PASİFİK KIYISI ÜÇLÜSÜ İLE TÜRKİYE ÖRNEĞİ**

Aysel ARSLAN<sup>1</sup>, Çetin BEKTAŞ<sup>2</sup>

**Özet**

İş yaşamı başarısının insana atfedildiği bir yüzyılda insanın sahip olduğu gücün kaynağını farklı boyutlarıyla ele almak gerekmektedir. İnsanın doğuştan gelen ve yaşamı boyunca edindiği bir takım özellikleri bulunmaktadır. İnsan bu özellikleri, edindiği değerleri, tutum ve davranışları sayesinde geliştirmiş olduğu bilişsel zeka (IQ) ve duygusal zekası (EQ) ile örgüte kabul edilmektedir. Örgütlerde bilişsel zekadan bilginin anlamlandırılması ve problem çözmede oldukça etkin faydalanılmakta iken, duygusal zekadan ise kişinin hem kendi hem de başkalarının duygularını anlaması yoluyla örgütsel koordinasyonun sağlanıp sürdürülmesinde faydalanılmaktadır. Bu nedenle günümüz post modern yönetimde geleneksel yönetim bakış açısına göre önemli olan çalışanların IQ’sunun yanı sıra artık EQ’sunun da oldukça önemli olduğuna dair bir çok araştırma yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmada durum araştırması yöntemi kullanılarak Dünya Ekonomik Forumu’nun (The World Economic Forum-WEF) yapmış olduğu niceliksel değere sahip araştırma bulgularından faydalanılmıştır. Çalışma kapsamında uzak doğu ülkelerinden Pasifik Kıyısı Üçlüsü (Japonya, Tayvan ve Singapur) ile Türkiye’de örgütlerin ihtiyaç duyduğu EQ becerileri incelenerek raporlaştırılmıştır. Bu sayede IQ yanında EQ’nun da örgütsel yaşamdaki öneminin ortaya konulması amaçlanmıştır.

**Anahtar Kelimeler:** Duygusal Zeka (EQ), Bilişsel Zeka (IQ), Örgüt, Pasifik Kıyısı Üçlüsü

<sup>1</sup> Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, Samsun, Türkiye. (Sorumlu Yazar)

<sup>2</sup> Prof. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İşletme Bölümü, Tokat, Türkiye,

**ARAÇ ROTALAMA PROBLEMİ: BİR KARGO ŞİRKETİNDE UYGULAMA**

Fatma ÇETİNTAŞ<sup>1</sup>, Emre ASLAN<sup>2</sup>

**Özet**

Günümüzde teknolojinin gelişmesi ve rekabetin artması ile işletmeler bir yandan müşteri ihtiyaçlarını karşılayacak yeni ve kaliteli ürünler üretip diğer yandan da müşterilerin isteklerini zamanında ve hızlı bir şekilde temin ederken katlanmak zorunda oldukları maliyetleri kontrol etmeye odaklanmaktadır. E-ticaret hacminin artması ile kargo firmalarının yoğun şekilde kullanılmaya başlanması, kargo firma sayısının ve rekabetin artmasını, kargo firmalarının müşteriye kısa sürede ulaştırma ile maliyetleri kontrol etmesi arasında denge kurmasını gerektirmektedir. Müşteri ihtiyaçlarının en az maliyetle karşılanması için karmaşık bir optimizasyon problemi olan araç rotalama problemi (ARP) kullanılmaktadır. ARP, uygulama alanı geniş olan bir optimizasyon problemidir. Bu çalışmada, Elazığ ilinde PTT kargo firmasının Dağıtım ve Toplama merkez deposundan ilçedeki şubelere teslimat yapılırken optimum rota ve araç sayısını belirleyerek toplam maliyetin en aza indirilmesi amaçlanmaktadır. Mevcut durumda araçlar üç rota şeklinde dağıtımı gerçekleştirmektedir. İlk rota Kovancılar-Palu-Karakoçan, ikinci rota Sivrice-Maden- Alacakaya- Arıcak, üçüncü rota ise, Baskil-Keban- Ağın'dır. Firmada eşit kapasitede üç araç bulunmaktadır. Her araç her gün mesai saatleri içerisinde ilçelere hizmet vermektedir. Ayrıca araçlar ilçelerdeki sevkiyatları tamamladıktan sonra tekrar merkez depoya dönmek zorundadır. Tüm bu bilgilerden yola çıkılarak problem için mevcut olan eş zamanlı dağıtım-toplamalı araç rotalama probleminin matematiksel modeli kurulmuş ve GAMS programı kullanılarak çözülmüştür. Mevcut ve önerilen durum açısından rota sayısındaki değişiklik sonucunda meydana gelen maliyet farklılıkları karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sonucunda mevcut durumda firma 3 rota şeklinde sevkiyat gerçekleştirmektedir. 3 rota şeklinde gerçekleşmesi sonucunda maliyet 679 birim bulunmuştur. Yapılan modelleme sonucunda rota sayısında değişiklik yapılarak ikinci rotadaki maliyet 619 ve üçüncü rotadaki maliyet ise 604'e düşmüştür. Bunun sonucunda ilçeler arasındaki yol güzergahlarını belirleyen rotaların sıralaması da bulunmuştur.

**Anahtar Kelimeler:** Araç Rotalama Problemi, Kargo Firmaları, Matematiksel Model

<sup>1</sup> Doktora Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İşletme Anabilim Dalı, Tokat, Türkiye. (Sorumlu Yazar)

<sup>2</sup> Doç. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İşletme Bölümü, Tokat, Türkiye.

MESLEKİ KİMLİK ALGISI İLE KAMU HİZMETİ MOTİVASYONU ARASINDAKİ İLİŞKİ

Emine SAKLAN<sup>1</sup>, Avni ÜNAL<sup>2</sup>

Özet

Kamu hizmeti motivasyonu, kamu yönetimi biliminde, kamu çalışanlarının işlerini başkalarına ve topluma fayda sağlayacak şekilde yerine getirmeye yönelmesi olarak tanımlanabilir. Bir öğretmenin kendini öğretmenlik mesleğinde nasıl gördüğü ve nasıl bir öğretmen olmak istediği olarak tanımlanan öğretmen kimliği ise, aynı zamanda bir öğretmenin hangi özelliklere sahip olması, nasıl davranması ve öğretimin merkezinde nasıl yer alması gerektiğine ilişkin bir değerler bütünü oluşturmakla ilgilidir. Bu araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının kamu hizmeti motivasyonu düzeyleri ile meslek öncesi öğretmen kimliği algı düzeylerini belirlemek ve bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını incelemektir. Araştırma nicel bir araştırma olup tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli benimsenmiştir. Araştırmanın örneklemini 2023-2024 eğitim öğretim yılında Türkiye'nin Orta Karadeniz bölgesindeki bir üniversitenin eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu, Aydın vd. (2017) tarafından geliştirilen Kamu Hizmeti Motivasyonu Ölçeği (KHM) ve Arpacı ve Bardakçı (2015) tarafından Türkçe 'ye uyarlanan Meslek Öncesi Öğretmen Kimliği Ölçeği (MÖÖK) kullanılmıştır. Kamu Hizmeti Motivasyonu (KHM) ölçeği, "kamu yararına bağlılık (KYB)", "kamusal duyarlılık (KDUY)" ve "topluma karşı sorumluluk (TKS)" olarak üç boyut ve 19 maddeden oluşurken; Meslek Öncesi Öğretmen Kimliği Ölçeği (MÖÖK) ise tek boyut ve 17 maddeden oluşmaktadır. Çalışmaya 418'i (%75) kadın ve 139'u (%25) erkek olmak üzere 557 öğretmen adayı katılmıştır. Veriler Google forms üzerinden oluşturulan çevrim içi anket yardımıyla toplanmış olup SPSS programı ile analiz edilmiştir. Betimsel istatistik sonuçlarına göre; öğretmen adaylarının MÖÖK ve KHM düzeylerinin yüksek olduğu bulunmuştur. Yapılan korelasyon analizine göre, MÖÖK ile KHM ve KHM'nin alt boyutları arasında orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Son olarak, KHM'nin alt boyutlarının MÖÖK üzerindeki etkisinin anlamlı olup olmadığını ve varsa yordama gücünü belirlemek amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Buna göre, bağımsız değişkenler olarak modele dahil edilen KHM'nin alt boyutlarından KYB ve TKS boyutlarının MÖÖK'nin anlamlı birer yordayıcısı olduğu görülmektedir. KDUY boyutunun ise MÖÖK'nin anlamlı bir yordayıcısı olmadığı bulunmuştur. Araştırma kapsamında test edilen regresyon modeli anlamlı bulunmuş olup, meslek öncesi öğretmen kimliğine ilişkin toplam varyansın %25'ini açıklamıştır. Beklendiği gibi öğretmen adaylarının KHM ve MÖÖK düzeyleri yüksek olarak bulunmuştur. Bunun olası nedenleri, kamuda çalışmanın bireylere getirmiş olduğu çeşitli avantajlar (maddi faktörler, iş güvencesinin sağlanması, özlük hakları, izin olanakları gibi) sıralanabilir. Bunun yanı sıra özel sektörde çalışmaya ilişkin toplumsal algıda iş yükünün yoğunluğu, düşük maaş, özlük haklarından yeterince yararlanamama ve iş güvencesinin olmaması gibi etkenler öne çıkmaktadır. Sonraki çalışmalar için, öğretmen adaylarının süreç içerisinde KHM ve MÖÖK düzeylerinin nasıl bir değişim gösterdiğini ortaya koyacak boylamsal çalışmalar yapılması önerilmektedir.

**Anahtar Kelimeler:** Kamu Hizmeti Motivasyonu, Öğretmen Kimliği Algısı, Öğretmen Adayı, Öğretmen Eğitimi

<sup>1</sup> Arş. Gör. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Tokat, Türkiye.

<sup>2</sup> Dr. Öğr. Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Tokat, Türkiye. (Sorumlu Yazar)

**COMMON CONSUMER BEHAVIOR PATTERNS IN THE WORLD, THEIR CHANGES,  
REASONS AND HYPOTHETICAL NEW BEHAVIORAL MODELS**

Aziz BAYRAMOV<sup>1</sup>, Hacığa KADİRLİ<sup>2</sup>, Bülbül ALİZADE<sup>3</sup>, Sakine MAMMADLI<sup>4</sup>

**Abstract**

Consumption is the provision of goods and services required for the survival of a society or an individual to meet certain needs that have arisen at a certain time and under certain conditions due to many external and internal reasons. The needs in question do not only include daily consumption, but also affect a wide range of external factors, such as a new home or car, life insurance, and low-interest bank loans for various needs. When it comes to consumption, the consumer is the first and main actor and the behavioral models that occur when he/she performs these actions are remembered. The consumer who makes the final use of the produced goods or services is an irrational being and is influenced by external factors at the time of purchasing goods and services, whether it is necessary or not. behavioral styles are formed. These behavioral forms are some stimuli that shape the consumer's purchasing methods, both individually and socially. However, it is thought that these individuals take place outside their own initiative and are caused by the economic model. Consumers choose the most suitable product that meets their own needs as well as their own lifestyle and lifestyle. tend to purchase products and services that can be approved by those around them. These factors have been examined by different people and institutions before, and the causes and effects of some of them have been investigated. The review of these issues and their prevalence have led to the emergence of new economies that have a modern consumer society. It is based on maintaining its dominance in all sectors and making it sustainable by understanding behavioral models and developing new tools. The importance of this issue for the consumer in question is to understand his own behavioral patterns that may occur randomly when purchasing a product.

In this study, the main objectives are to research behavioral models in the world, and the social and individual common of these behavioral models and the reasons for their formation are discussed. In parallel with this, the impact of economic models on consumer behavior patterns over time and variable behavioral models as a result of the impact are presented. In addition to all these, Based on common consumer behavior models, a general definition of new hypothetical behavioral models that can occur in different economic models has been tried to be made.

**Keywords:** Behavior of Customer, Consumption, Model

---

<sup>1</sup> Post Graduate Student, Azerbaijan Technical University, Baku, Azerbaijan. (Corresponding Author)

<sup>2</sup> Post Graduate Student, Azerbaijan Technical University, Baku, Azerbaijan.

<sup>3</sup> Post Graduate Student, Azerbaijan Technical University, Baku, Azerbaijan.

<sup>4</sup> Post Graduate Student, Azerbaijan Technical University, Baku, Azerbaijan.

**TÜRKİYE’DE DIŞ TİCARET - ENFLASYON İLİŞKİSİ**

Osman DEMİR<sup>1</sup>, Sedat TULUK<sup>2</sup>

**Özet**

Türkiye çoğu zaman yüksek enflasyon sorunu yaşayan bir ülke olduğu için enflasyona yol açan faktörlerin tespiti her zaman önemli olmuştur. Bu konuda yapılan çalışmalar genellikle para arzı-enflasyon, döviz kuru-enflasyon ve faiz oranı-enflasyon ilişkileri üzerine yoğunlaşmıştır. Dış ticaret ile enflasyon arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmalar görece daha az olmuştur. Bu çalışmada Türkiye’de 2003/1-2022/12 döneminde ihracat ve ithalat ile enflasyon arasındaki ilişkinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Yurt dışına mal çıkışına karşılık yurt içine gelir girişine yol açan ihracatın toplam arzı azaltıp toplam talebi artırarak enflasyonist, yurt içine mal girişine karşılık yurt dışına gelir çıkışına yol açan ithalatın toplam arzı artırıp toplam talebi azaltarak anti enflasyonist etki yapması beklenir. Para arzı ile enflasyon arasındaki miktar teorisinde ileri sürülen ilişki dikkate alınarak üçüncü bağımsız değişken olarak M2 para arzı modele dahil edilmiştir. Para arzı (M2), ihracat (X) ve ithalat (M) bağımsız değişkenleri ile TÜFE enflasyon oranı bağımlı değişkeni arasındaki ilişki Johansen eş bütünleşme ve vektör hata düzeltme testlerine tabi tutulmuştur. TÜFE enflasyon oranı TL bazlı fiyat endeksindeki artış olarak hesaplandığı için onunla uyumlu olması bakımından istatistiklerde ABD Doları olarak yer alan ihracat ve ithalat verileri aylık ortalama Dolar kuru ile çarpılarak TL’ye çevrilmiştir. Ayrıca enflasyon, oran değişken olduğu için onunla uyumlu olması bakımından çözümlemede para arzı, ihracat ve ithalat serilerinin logaritmik değerleri kullanılmıştır. Serilerin birinci dereceden farkları ile yapılan Augmented Dickey Fuller ve Phillips Perron testleri sonucunda serilerin durağan oldukları tespit edilmiştir. En uygun gecikme araştırılmış ve üç aylık gecikmenin en uygun olduğu anlaşılmıştır. Johansen eş bütünleşme testi ile değişkenler arasında uzun dönemde eş bütünleşme ilişkisi olduğu tespit edilmiştir. Vektör hata düzeltme (VECM) testi ile bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkeni hangi yönde ve büyüklükte etkilediği araştırılmış, elde edilen bulgular beklendiği gibi çıkmıştır. M2 para arzı ve ihracat ile enflasyon arasında doğru yönlü, ithalat ile enflasyon arasında ters yönlü ilişki bulunmuştur. M2 para arzındaki yüzde birlik artışın enflasyon oranını yüzde 1.58 ve ihracattaki yüzde birlik artışın enflasyon oranını yüzde 2.12 oranında artırdığı, ithalattaki yüzde birlik artışın ise enflasyon oranını yüzde -3.81 oranında azalttığı tespit edilmiştir. M2 para arzındaki artışın mal ve hizmet alımına yönelerek toplam talebi artırması enflasyonu artırıcı etki yapmıştır. İhracat ile malların yurt dışına çıkışı toplam arzı azaltırken gelirin yurt içine girmesi toplam talebi artırmış ve enflasyonu artırıcı etki yapmıştır. İthalat ile malların yurt içine girmesi toplam arzı artırırken gelirin yurt dışına çıkması toplam talebi artırmış ve anti enflasyonist etki yapmıştır.

**Anahtar Kelimeler:** Enflasyon, İhracat, İthalat, Para Arzı.

<sup>1</sup> Prof. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisat Bölümü, Tokat, Türkiye.

<sup>2</sup> Yüksek Lisans Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisat Anabilim Dalı, Tokat, Türkiye.

**GRUBEL-LLOYD ENDEKSİ İLE ENDÜSTRİ-İÇİ TİCARET ANALİZİ:  
TÜRKİYE İLE GÜNEY KORE OTOMOTİV SEKTÖRÜ**

Ayşegül KURT<sup>1</sup>

**Özet**

Otomotiv endüstrisi, bulunduğu ülkede ihracatı ve istihdamı artırarak vergi geliri kaynağı oluşturmaktadır. Bu nedenle, bir ülkenin ekonomik büyümesi için kritik öneme sahiptir. Otomotiv sektörünün ekonomideki sürükleyici-lokomotif etkisi, diğer sanayi dalları ile bağlantısı, ülkeler arasında otomotiv ticaretinin nasıl gerçekleştiği sorusunu gündeme getirmektedir. Aynı ya da benzer endüstrilerde üretilmiş ürünlerin eşanlı olarak hem ithalatının hem de ihracatının yapıldığı ticaret şekli olan endüstri-içi ticaret kavramı günümüz uluslararası ticaretini açıklamakta kullanılan Yeni Dış Ticaret Teorileri'nin içinde yer almaktadır. Otomotiv devi olarak kabul edilen Güney Kore ile yakın zamanda yerli otomobil markasını piyasaya sunan Türkiye'nin otomotiv ticaretinin endüstri-içi ticaret değeri bu çerçevede çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Bir ülkenin belirli bir sektörde endüstri-içi ticaretinin varlığının tespit edilmesine yönelik farklı yöntemler bulunmakla birlikte bu yöntemlerden en yaygın kullanılanı Grubel-Lloyd'un Endüstri-İçi Ticaret Endeksi'dir. Bu yöntem ile ülkelerin dış ticaret verileri kullanılarak 0-1 arasında değer alan bir endeks oluşturulmaktadır. Türkiye ile Güney Kore'nin otomotiv sektöründe endüstri-içi ticaretinin tespit edildiği bu çalışmada, HS ürün sınıflaması ve dört haneli ürün grubu (7843) verileri kullanılmıştır. Bu veriler ile yazar tarafından Grubel-Lloyd Endüstri-İçi Ticaret Endeksi hesaplanmıştır. Analiz sonuçlarına göre, 2000 ile 2023 yılları arasında Türkiye ile Güney Kore otomotiv endüstri-içi ticaret endeksinin en yüksek olduğu yıllar sırasıyla 2009 (0,37) ve 2010 (0,20) 2021-2022 (0.16) olarak belirlenmiştir. Türkiye'nin ara mal ithalatında bulunması, sektördeki AR-GE çalışmalarının henüz tamamlanmamış olması ve Güney Kore'nin piyasa gücü endüstri-içi ticaret değerlerinin düşük olmasının temel nedenleri arasında yer alabilmektedir. Endüstri-içi ticaretin, ölçek ekonomilerinin etkin bir şekilde işlemesine ve maliyet avantajı sağlamasına bağlı olarak artırılması gerektiği sonucuna varılmaktadır. Özellikle Türkiye'de otomotiv sektöründe endüstri-içi ticaretin geliştirilmesi için AR-GE faaliyetlerinin artırılması ve beşerî sermayenin iyileştirilmesi gerekmektedir.

**Anahtar Kelimeler:** Grubel-Lloyd Endeksi, Endüstri-İçi Ticaret, Dış Ticaret, Otomotiv Sektörü

<sup>1</sup> Arş. Gör., Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisat Bölümü, Tokat, Türkiye.

**GÜVEN ENDEKSİ VE BORSA ARASINDAKİ İLİŞKİ**

Şerife GÖÇER<sup>1</sup>, Yasemin AYNACI<sup>2</sup>

**Özet**

Finansal sistemin parçası olan yatırımcılar ve yatırımcı davranışlarını etkileyen faktörler son yıllarda daha fazla araştırılmakta ve önemsenmektedir. Yatırımda duyguların en yaygın örnekleri şunlardır: Korku, açgözlülük, pişmanlık, umut, heyecan, öfke, sevinç, üzüntü, stres ve kaygı. Bu duygular, yatırımcıların risk algısını, beklentilerini, güvenlerini ve memnuniyetlerini değiştirebilir. Yatırımda duygular, yatırımcıların hisse senedi alım-satım kararlarını verirken yaşadıkları olumlu veya olumsuz duygu durumlarıdır. Bu duygular, yatırımcıların rasyonel olmalarını engelleyebilir ve piyasa koşullarına uygun hareket etmelerini zorlaştırabilir.

Bu çalışma, güven endeksi ile borsa arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla taşımaktadır. Araştırmaya öncelikle reel kesim güven endeksi, ekonomik güven endeksi ve tüketici güven endeksi ile Nikkei225, Dax, BİST100, Dow Jones, FTSE100, MSCI Türkiye endeksleri dahil edilmiştir. Yapılan testler sonucunda analize ekonomik güven endeksi ve tüketici güven endeksi ile BİST100, Dow Jones, FTSE100, MSCI Türkiye endeksleri ile devam edilmiştir. BİST100, Dow Jones, FTSE100, MSCI Türkiye endeksleri ile ekonomik güven endeksi ve tüketici güven endeksi arasındaki ilişki Rals Eşbütünleşme Testi ile açıklanmaya çalışılmıştır. 2018 Şubat-2023 Mayıs dönemi arasındaki aylık seriler ile oluşturulan zaman serileri için Harvey doğrusallık testi ile doğrusallık sınaması ve ADF (Genişletilmiş Dickey Fuller) birim kök testi yapılarak serilerin durağanlık sınaması yapılmıştır. Aynı zamanda Rals ADF Birim kök testi ile test edilerek Rals Eşbütünleşme Testi uygunluğu sınanmıştır. Çalışmanın bulgularına göre, Ekonomik güven endeksinin BİST100, Dow Jones, FTSE100, MSCI Türkiye endeksleri ile ve Tüketici güven endeksinin BİST100, Dow Jones, FTSE100, MSCI Türkiye endeksleri ile arasında eşbütünleşme ilişkisi olduğu sonucu elde edilmiştir.

Literatüre bakıldığında yapılan çalışmalarda güven endeksinin yatırımcı duyarlılığının ölçülmesinde kullanıldığı görülmektedir. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda veriler değiştirilerek, farklı zaman aralıklarını içeren verilerle ve güveni temsil edecek farklı endekslerle yapılacak çalışmalar literatüre katkı sağlayacaktır.

**Anahtar Kelimeler:** Duygular, Güven, Borsa, RALS Eşbütünleşme Testi

<sup>1</sup> Dr. Öğr. Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, Tokat, Türkiye.

<sup>2</sup> Yüksek Lisans Öğrencisi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir, Türkiye. (Sorumlu Yazar)



**YETERSİZ BESLENME BAĞLAMINDA YOKSULLUK ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME**

Derya DEMİR<sup>1</sup>

**Özet**

İnsanların hayata tutunabilmeleri, varlıklarını devam ettirebilmeleri için en temel ihtiyaçları yeterli ve dengeli beslenmedir. Bunun ötesinde insan iyi beslenerek sağlıklı olabilir; ekonomik, siyasi, kültürel, sanatsal faaliyetlere katılarak ve üretmek hayatını anlamlı kılabilir. Dünyanın sahip olduğu kaynaklar etkin kullanıldığında bugünkü dünya nüfusunun çok daha fazlasının yeterli beslenmesi sağlanabilir. Bunun yanı sıra Sanayi devrimi sonrasında; tarımda makineleşme, gübreleme, ilaçlama ve sulama imkânlarının gelişmesine bağlı olarak tarımsal üretimde verimlilik ciddi oranda artmıştır. Yeryüzünde tarıma elverişli topraklar sınırlı olsa da verimliliğin artması ile birim araziden elde edilen ürün miktarı çok miktarda artırılabilir. Mevcut teknolojik olanaklar düşünüldüğünde günümüzde yeryüzünde açlık sorununun olmaması beklenir. Ancak dünyanın birçok ülkesinde yetersiz beslenme sorunu yaşanmaya devam etmektedir. Bu çalışmanın amacı FAO (Gıda ve Tarım Örgütü) verileri ile EIU (Ekonomik İstihbarat Birimi) Küresel Gıda Güvenliği Endeksi verilerinden yararlanılarak 2012-2022 dönemi için dünyada yetersiz beslenmenin ciddi sorun teşkil ettiği ülkelerin nitel araştırma yöntemi ve betimsel analiz tekniğiyle incelenmesidir. Bunun yanı sıra yetersiz beslenme yaygınlığı ile Küresel Gıda Güvenliği Endeksi verilerinin karşılaştırmalı olarak analiz edilmesi amaçlanmıştır. 2021 yılında dünya nüfusunun %9,2' si temel besinlere erişememiştir. Yetersiz beslenme oranının en yüksek olduğu ülke Madagaskar olup, bu ülkede yetersiz beslenme oranı %51' dir. 2021 yılında yetersiz beslenme oranının en yüksek olduğu on ülke Madagaskar' dan sonra sırayla Somali, Orta Afrika Cumhuriyeti, Lesoto, Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti, Haiti, Zimbabve, Liberya, Gine-Bissau ve Yemen' dir. Küresel Gıda Güvenliği Endeksi sıralamasında da Madagaskar, Haiti, Kongo Demokratik Cumhuriyeti ve Yemen son on sıradaki ülkeler arasında yer almaktadır. Dolayısıyla hem yetersiz beslenme yaygınlığı göstergesine göre, hem de Küresel Gıda Güvenliği Endeksi sıralamasına göre bu dört ülke son sıralarda bulunmaktadır.

**Anahtar Kelimeler:** Gıda Güvenliği, Yetersiz Beslenme, Küresel Açlık, Yoksulluk

<sup>1</sup> Dr. Öğr. Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, Tokat, Türkiye.

**KAMU SAĞLIK HARCAMALARI VE SİGORTACILIK İLİŞKİSİ: MIST ÜLKELERİ ÖRNEĞİ**

Serdar BUDAK<sup>1</sup>, Salih BARIŞIK<sup>2</sup>

**Özet**

Toplumların sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşabilmesi için gerekli unsurlardan bir tanesi de sağlıktır. İnsanların hayatlarını kaliteli bir şekilde sürdürebilmeleri ve çeşitli ekonomik faaliyetlerde bulunmaları sağlıklı olmalarını gerektirir. Bu bağlamda toplumların sağlık durumlarının korunması ve daha iyi hale getirilmesi için gerekli önlemlerin alınması ve uygulanması konularında en önemli organizasyon devlettir. Devletler genel olarak sağlık hizmetlerinin planlanması, arz edilmesi ve finansmanında yer almaktadır. Sağlık harcamalarının çeşitli finansman yöntemleri bulunmaktadır. Bunlar vergi ile finansman, sosyal sağlık sigortası ile finansman, özel sağlık sigortası yoluyla finansman ve doğrudan ödeme yoluyla finansman olarak ifade edilebilir. Günümüz dünyasında birçok ülkede farklılık göstermiş olsa da devletler, sağlık sistemlerinin en önemli finansmanın en önemli sağlayıcısı durumdadır. Son yıllarda ülkelerde yaşanan nüfus artışı, nüfus yaşlanması, işsizlik, ekonomik durgunluk ve krizler sosyal güvenlik sistemlerinin finansmanında aksamalara neden olmuş ve çeşitli reform ihtiyacı doğmuştur. Yapılan reformlarda öne çıkan ve artık sektör halini alan kesim ise sigortacılıktır.

Sigorta, bireylerin olası riskler karşısında gerçekleşebilecek kayıplara karşı kendilerini güvence altına alma ihtiyacından doğduğu ve ülke ekonomileri üzerinde önem taşımaya başladığı görülmektedir. Çünkü sigortacılık riskli dönemlerde kayıpları azaltarak veya telafi ederek toplumsal refahın artmasını sağlayan birçok işlevi bulunmaktadır. Özellikle gelişmiş ülkelerde sigortacılık birçok alanda olduğu gibi sağlık hizmetleri finansmanında kullanılan önemli bir finansal sektör haline gelmiştir. Bireyler çeşitli özel sağlık sigortası primi ödeyerek sağlık harcamalarını güvenceye almaktadır. Bu bağlamda çalışma 2010-2020 döneminde yükselen ekonomiler olarak nitelendirilen gruplamalardan bir tanesi olan MIST ülkeleri (Meksika, Endonezya, Güney Kore ve Türkiye) üzerinde gerçekleştirilmiştir. MIST ülkelerinde sigortacılık sektörü ve devlet sağlık harcamaları ilişkisi incelenmiştir. Yöntem olarak panel veri analizinin kullanıldığı çalışmada elde edilen sonuçlara göre kullanılan değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

**Anahtar Kelimeler:** Kamu Sağlık Harcamaları, Sigortacılık, Panel Veri Analizi

<sup>1</sup> Doç. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümü, Tokat, Türkiye. (Sorumlu Yazar)

<sup>2</sup> Prof. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisat Bölümü, Tokat, Türkiye.

**DAVRANIŞSAL FİNANS ALANINDA TÜRKİYE’DE YAZILMIŞ AKADEMİK ÇALIŞMALARA  
YÖNELİK BİR İÇERİK ANALİZİ**

Nafiye AKSÖZ<sup>1</sup>

**Özet**

Davranışsal finans, davranışsal ekonominin bir alt dalı olarak finans dünyasında ekonomik güdüleriyle hareket eden rasyonel insan davranışlarını inceleyen, psikoloji, sosyoloji ve antropoloji biliminden türetilmiş teorilerden faydalanarak finansal piyasa davranışlarını açıklayan bir disiplindir. Davranışsal finans perspektifi, bireylerin nasıl karar verdiklerini ve çeşitli zihinsel karar süreçlerine ne şekilde ulaştıklarını açıklamaya çalışmaktadır. Davranışsal finans kavramı ilk olarak 1913 yılında psikoloji biliminde yeni bir yaklaşım olarak ortaya çıkmıştır. 1979 yılında Daniel Kahneman ve Amos Tversky'nin geliştirdiği Beklenti Teorisi'ni açıklayan makale ile çalışmalara konu olmuştur. 2002 yılında Nobel Ekonomi ödülü alan Kahneman yaptığı çalışmalar ile bireylerin irrasyonel hareket ettiğini, karar alma süreçlerinde sistematik hatalar yaptığını ve bu hataların öngörülebilir olduğunu göstermiştir. Türkiye’de ise davranışsal finans 20. yy. ortalarından itibaren bilişsel psikolojinin gelişimi ile finasta yaşanan ve ekonomistler tarafından açıklanamayan anomalilerle birlikte davranışsal finansın gelişimine katkı sağlamıştır.

Çalışmanın amacı, davranışsal finans alanında Türkiye’de yazılmış tüm akademik çalışmaları içerik analizi yöntemiyle incelemek ve elde edilen veriler doğrultusunda davranışsal finans alanında yapılacak çalışmalara katkı sağlamaktır. Çalışmada içerik analizi türlerinden kategorik çözümleme tekniği ve betimsel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinin uygulandığı bu çalışmada tüm akademik çalışmaların hazırlandığı yıllar, yayın türü, dilleri, hazırlandığı üniversiteler, çalışma konu alanları, ilişkilendirilen değişkenler ve araştırma yöntemlerine göre kategorize edilmiştir. Son aşama olarak kategorize edilen tüm çalışmalar tablo haline getirilmiş ve yorumlanmıştır. Araştırma kapsamında davranışsal finans alanında YÖKTEZ ve Google Akademik çalışmaları incelenerek 2003-2024 yılları arasında yayınlanmış 716 çalışmaya ulaşılmıştır. Bu çalışmaların 409’u YÖKTEZ ve 307’si Google Akademik veri tabanından alınmıştır.

Çalışma sonucunda yıllar itibariyle en fazla çalışmanın devlet üniversitelerinde, yüksek lisans dalında, "İşletme" alanında, yatırımcı davranışları konusunda ve anket yöntemi kullanılarak yapıldığı ortaya çıkmıştır. Yıllara göre davranışsal finans alanında yapılmış çalışmalar incelendiğinde tez ve makale üzerinde ele alınan konular farklılaşmaktadır. Bilimsel yayınlara yönelik birçok farklı bilgiyi bir arada sunan içerik analizi çalışmaları, yeni araştırmalar için yol gösterici olma özelliği taşımaktadır. Finans dünyasında yapılan akademik çalışmalar incelendiğinde davranışsal finans alanında yapılmış akademik çalışmalarda içerik analizine rastlanmadığı için bu çalışmaya ihtiyaç duyulmuştur.

**Anahtar Kelimeler:** Finans, Davranış Finans, İçerik Analizi

<sup>1</sup> Yüksek Lisans Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Ana Bilim Dalı, Tokat, Türkiye.

**EVALUATION OF GÜMÜŞHANE PROVINCE FESTIVALS IN THE CONTEXT OF CULTURE  
TOURISM AND ECONOMY**

Tuna Arınç AYDIN<sup>1</sup>, Savaş AYDIN<sup>2</sup>, Abdurrahman DİNÇ<sup>3</sup>

**Abstract**

Gümüşhane, which is the transit center of caravans, cultures and ecosystems, has a unique richness with its cultural awareness and natural beauties, climate, historical and cultural texture. With 483 plateaus, it is the province with the most plateaus in Turkey. It is a geography with suitable characteristics in terms of local celebration events and cultural riches. In the region; With the use of cultural heritage, different celebration events and therefore different cultural environments have been created in terms of purpose, quality and type. Plateau festivals that aim to keep the local culture alive, such as the "Kadırga Plateau Festival" held during the grass week, have been held since 2011, as well as the Lames Science, Culture and Art Festival, organized by Zigana Village and Zigana Nature School for the protection and preservation of intangible and concrete cultural assets. Local governments; It organizes festivals based on products identified with the region and values experienced in the region. The expressions culture, culture-art, culture-tourism are used to further expand the content of these festival.

One of the most suitable environments for commercial activities to take place is local festivals and celebrations. Such celebrations, which are thought to contribute to both cultural tourism and the local economy, especially the agricultural and animal products of the region, are marketed by turning them into the image of the city/region and provide rural local development Considering Gümüşhane Province, it can be seen that special importance is given to the creation of image-centered local brands within the scope of cultural tourism and economy.

**Keywords:** Zigana Nature School, Lames Festival, Ecotourism

---

<sup>1</sup> Student, Middle East Technical University, Department of Economics, Ankara, Türkiye. (Corresponding Author)

<sup>2</sup> Ecotourism Expert, Türkiye.

<sup>3</sup> Assoc. Prof. Dr., Necmettin Erbakan University, Department of Tourism Guidance, Konya, Türkiye.

**THE GATEKEEPERS OF 'KURULU DÜZEN': REPRODUCING EU DISCOURSES ON  
MIGRATION AND MEMBERSHIP IN THE TURKISH DIASPORA'S NARRATIVES**

Elif Tuğçe DEMİR<sup>1</sup>

**Abstract**

This study employs critical discourse analysis to examine the discourses of Turkish citizens who live in Türkiye or recently moved to Germany regarding the narratives of the Turkish diaspora in Germany, particularly those who migrated during the 1960s through the Labor Agreement. Studies have shown that immigrants support each other in the decision to migrate and the adaptation process, which can lead to better living conditions for everyone involved. Based on the findings of this particular study, it appears that the diaspora group did not conform to the expected pattern. It has been observed that the narratives of Turks residing in Germany for multiple generations about their experiences have taken on an increasingly pessimistic tone. Social media data (videos, forum entries, personal pages of content producers, data from dictionary bases) were utilized using a purposive sampling strategy to make sense of the dynamic and shifting discourses. The findings from the dataset are explained in the context of social action, actor roles, and legitimization strategies using the critical discourse theory of Representation of Social Action (Van Leeuwen, 2015). The preliminary findings are discussed within the frameworks of sociocultural segregation, power imbalance, and perception of threats between groups that migrated at different times. "Externalization" and "differentiated integration" (Lavenex, 2001), which are practiced through various agreements, regulations, and practices throughout the Türkiye-EU acquis process, are discussed not only within the framework of migration, integration, and enlargement policies at the national-supranational relationship dynamics, but also within the micro-level social exclusion practices (Burchardt et al., 2002) and boundary work (Lamont & Molnár, 2002), as well as the tendencies of diasporic communities to differentiate themselves (Castles, 1995), which the social identity theory (Tajfel & Turner, 1979) draws attention to by shaping the discursive practices of "us" versus "them." Regardless of when they settled in Germany, both diaspora groups were exposed to differential exclusion within German society. However, differential exclusion practices also occur between intra-groups depending on the time of settlement. These intra-group discursive practices can be explained by the differences in identity construction, acculturation, and cultural belonging, which are continually negotiated in transnational spaces. Align with the postcolonial theory (Said, 1978), these findings shed light on how the "other" is perceived as inferior or backward within the context of Wersternalization. The otherness can be seen in intra-group discourses that reproduce the orientalist tendencies seen at the macro level, such as the EU's tendency to reduce member state status to a strategic partner. The study results highlight the significance of paying attention to the intricate relationship between discourses among diasporic communities with large-scale policies and migration, integration, and enlargement at the supranational level. This highlights the necessity for a more detailed and multi-faceted approach towards comprehending and tackling the issues of inclusion, exclusion, and forming identity in an increasingly interconnected world.

**Keywords:** Critical Discourse Analysis, Intra-Group Othering, EU-Türkiye Relations, Postcolonial Theory, Multi-Level Governance

---

<sup>1</sup> Res. Asst., Tokat Gaziosmanpaşa University, Department of Educational Sciences Tokat, Türkiye.

**NAVIGATING THE COMPLEX ROLE OF IRANIAN PROXIES IN FOREIGN POLICY**

Ihsan TAHER<sup>1</sup>

**Abstract**

The use of proxies is a well-established practice in international relations, and the Iranian government has long been known to use such groups to extend its influence throughout the Middle East. These proxies have become a major foreign policy tool for Iran, and they play a crucial role in shaping the country's strategic outlook. Investigating the complexity of the relationship between Iran and its proxies and the methods of use those proxies in Iran's foreign policy is considered as an important topic in international relations studies. In this research, we will delve into the role of Iranian proxies in foreign policy of Islamic Republic of Iran. It is expected that this study will give more visibility and valuable insights about the strategies for managing Iranian proxies in foreign policy. To effectively navigate the subject, this research explores the nature and the key decision makers of Iranian foreign policy. Then the paper identifies the historical background, motivations, allegiances, and capabilities of Iranian Proxy group. We also evaluate the dynamics of complex relationship between Iran and its proxies and to better navigate the role of Iranian proxies in its foreign policy, we analyse the degree of the role of proxies in foreign policy making and confirms coordination amongst power centres that were often assumed to compete. The use of proxy groups in foreign policy will have many advantages for the third part, however, it is not without its challenges and complexities. In this research, we will also explore the challenges they present, and explore their impact on the broader geopolitical landscape of the Middle East.

**Keywords:** Foreign Policy, Proxy Warfare, Iran, The Middle East

---

<sup>1</sup> Post Graduate Student, Tokat Gaziosmanpaşa University, Department of Economics, Tokat, Türkiye.

**THE NEXUS BETWEEN SECURITY, DEMOCRATIZATION & ELITE POLITICS IN BURKINA FASO: A CRITICAL REVIEW**

Samiratou DIPAMA<sup>1</sup>

**Abstract**

Burkina Faso was a relatively stable oasis amidst the conflict-prone landscape of West Africa's Sahel region. The done changed following the first jihadist attack on the Capuccino restaurant and Splendid hotel in January 2016. Consequently, Burkina Faso progressively emerged as the epicenter of terrorist activities in the Sahel region, marked by an escalation in the frequency of attacks, loss of territorial control, and significant population displacement. This insurgency has been accompanied by a growing political instability with Burkina Faso experiencing two successive coup d'état in January and september 2022.

This review aims to offer a comprehensive and critical examination of the historical trajectory of insurgency in Burkina Faso, alongside elites' responses to this threat and their implications for the democratization process initiated in the 1990s. Structurally, the study is divided into two primary sections: the first section provides an overview of the nature and evolution of the insurgency, while the second section scrutinizes elites' security responses from the Compaore regime to Ibrahim Traore's administration, and the ramifications for the democratization trajectory.

**Keywords:** Political instability, Armed Insurgency, Jihadism, Democratization, Military Coups

---

<sup>1</sup> Dr., Thomas Sankara University, Institut pour la Gouvernance et le Developpement, Burkina Faso.

**THE ROLE OF NATURE SCHOOLS IN TOURISM DESTINATION COMPETITIVENESS**

Tuna Arınç AYDIN<sup>1</sup>, Savaş AYDIN<sup>2</sup>, Gülден BÖLÜK<sup>3</sup>, Emin BARLAS<sup>4</sup>

**Abstract**

The shift from mass tourism, commonly known as sea-sand-sun tourism, to alternative forms of tourism such as ecotourism, which focuses on natural and cultural destinations, is evident from the 2021 World Tourism Statistics of the United Nations World Tourism Organization (UNWTO). In recent years, nature and cultural tourism have shown significant developments. The sustainability of this development can be attributed to the competitiveness of destinations that are aware of this trend in the tourism sector and their ability to attract a share of the highly competitive market. It can be said that the sustainability of this development depends on the quality of services provided to tourists.

Branding emerges as an important marketing strategy in highlighting sectoral awareness in tourism and developing alternative forms of tourism. Improving, maintaining, and strengthening the competitive positions of destinations in the increasingly competitive tourism market is seen as an increasingly important issue. According to Ritchie and Crouch, this issue can be resolved when destinations provide a unique environment for visitors to experience lifestyles beyond their daily routines. Many researchers also point out that destination competitiveness is closely related to the superior tourist experience offered by the destination. Considering that awareness and locality are the top priorities of these experiences, ecotourism stands out in this field.

Ecotourism is defined as sustainable tourism that respects and preserves local culture based on a balance between nature conservation and appreciation. Ecotourism is a type of tourism activity that encompasses the areas of environment, education, and economy, providing information to individuals and contributing to the local economy.

Due to its stunning natural landscape and favorable climate, Torul District of Gümüşhane is an important destination for ecotourism. The ecotourism activities of Zigana Nature School, which provides the country's first ecological literacy education, and other nature schools in Gümüşhane are evaluated within the concept of ecotourism, along with various activities held in these schools. This study aims to determine the place and importance of nature schools in Turkey within the concept of ecotourism, to evaluate how these schools can contribute to their competitiveness by creating a common destination and brand value in tourism, and to discuss what kind of regulations policymakers need to make in this context. Since there is a limited number of studies investigating the contribution of nature schools to destination competitiveness in Turkey in the tourism literature, it is expected that our study will contribute to filling this gap in this field.

**Key Words:** Zigana Nature School, Lames Festival, Ecotourism

<sup>1</sup> Student, Middle East Technical University, Department of Economics, Ankara, Türkiye. (Corresponding Author)

<sup>2</sup> Ecotourism Expert, Türkiye.

<sup>3</sup> Prof. Dr., Akdeniz University, Department of Economics, Antalya, Türkiye.

<sup>4</sup> Dr. Öğr. Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa University, Department of Public Finance, Tokat, Türkiye.



**HOW ECONOMIES ARE ENTERING DISTRESS:  
A RETROSPECTIVE CASE STUDY OF MACROECONOMIC SCENARIOS**

Md. Al-Amin PARVEZ<sup>1</sup>, S. M. Shariful ISLAM<sup>2</sup>, Evanta Hashem KATHA<sup>3</sup>

**Abstract**

This paper therefore seeks to evaluate the macroeconomic conditions that predict economic distress from the experiences of four middle-income countries—Argentina, Brazil, Jamaica, and Sri Lanka—in their respective debt crises. We also explained in detail how public and foreign debts could take the blame for the initiation of these crises, considering other macroeconomic variables such as income, price levels, and interest rates to examine their influence on the stability of the economy. The nature of the analysis the paper adopts is retrospective case study in approach and uses a method that is based on qualitative observational analysis into historical economic data from these countries. We observed common patterns and special conditions of the economic crisis in each country to reveal in all the importance of macroeconomic stability with policy responses. It tries to establish some lessons from here to inform the future policy-making exercise when compared with the current economic scenario in Bangladesh. The paper considers several important economic indicators, including debt-to-GDP ratios, fiscal balances, and inflation rates, and studies the power of prediction in economic distress. This approach, the binary recursive tree methodology, combines with logistic regression to estimate the debt crisis probability based on historical information running from 1970 to 2020. High levels of external debt turned out to combine with an inadequacy of foreign reserves to make the risk of economic distress very high. Further to this, there is empirical evidence to suggest that the early warning systems around such macroeconomic trends as sudden spikes in debt levels or sharp declines in currency value are able to provide critical foresight, hence assisting policymakers and economic stakeholders in averting a full-blown crisis. The results buttress the relevance of diverse and resilient economic structures, careful fiscal policy decisions, and strong regulatory frameworks. These will all be able to help to manage and mitigate the high risk associated with a great level of indebtedness. It adds further discourse on economic resilience and gains academic knowledge for dynamics of economic distress and recovery and lessons for developing economies.

**Keywords:** Debt Crisis, Economic Distress, Bangladesh, Macroeconomic Case Study

---

<sup>1</sup> Post Graduate Student, Scottish Graduate Programme in Economics, The University of Edinburgh, UK and Assistant Director on Deputation, Bangladesh Bank - the Central Bank of Bangladesh. (Corresponding Author)

<sup>2</sup> Graduate student of M.Econ. (Development Economics) at Dhaka School of Economics, University of Dhaka, Bangladesh.

<sup>3</sup> Assistant Director (Research), Bangladesh Bank - the Central Bank of Bangladesh.

---

**TURNING WASTE INTO RESOURCES: SOLID WASTE MANAGEMENT IN ISLAMABAD,  
PAKISTAN**

Syed Zia Hussain SHAH<sup>1</sup>, Hafijur RAHMAN<sup>2</sup>, Ahmet GÜVEN<sup>3</sup>

**Abstract**

Solid waste management is one of the significant and common challenges and issues in urban areas throughout the world, especially most populated cities and towns. Inadequate collection and disposal of wastes created serious sanitation and environmental problems and directly inflicted on human health and life. Solid waste management in Pakistan is also a grave concern due to various challenges, including administrative issues and a lack of education and awareness. This problem is especially acute in major urban centers like Karachi, Lahore, Peshawar, Quetta, and Islamabad, where solid waste management poses a significant and urgent concern. The waste accumulates in common areas and is then converted into trash by using burning methods, despite the fact that the process leads to hazardous toxins, which is one of the serious threats to human and environmental health. The root cause of solid waste management in Pakistan is a lack of public awareness, improper waste management planning, lack of urban planning, and public involvement. This paper aims to analyze the solid waste management of Islamabad, the capital city of Pakistan. This study proposed a conceptual model to evaluate the current household participation, current situation, and challenges to adopting solid waste management in four zones of Islamabad and proposed a pilot project to convert waste into resources through education and public participation; such initiative will lead to the creation of new job opportunities in Islamabad. This research is based on a quantitative research method and a pilot project. The results indicated that household and other stakeholder participation through incentive-based projects is a viable solution in the current situation. It involves and educates the public about 3R practices and knowledge about waste in resources, leading to the reduction of waste at dumping sites.

**Keywords:** Solid Waste Management, Waste into Resource, Household Participation, Public Awareness, 3R, Deposit Refund

---

<sup>1</sup> Post Graduate Student, Tokat Gaziosmanpaşa University, Department of Public Administration, Tokat, Türkiye. (Corresponding Author)

<sup>2</sup> Asst. Prof. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa University, Department of Public Administration, Tokat, Türkiye.

<sup>3</sup> Prof. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa University, Department of Public Administration, Tokat, Türkiye.

**KADIN İSTİHDAMINDA EĞİTİM VE CİNSİYET AYRIMININ ETKİLERİNİN FEMİNİST İKTİSAT ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ: TOKAT ÖRNEĞİ**

Meltem UÇGUNOĞLU ERARSLAN<sup>1</sup>

**Özet**

Kadınların işgücüne katılımları ülkelerin ekonomik olarak kalkınması ve büyümesi açısından önemli bir faktördür. Bir ülkede kalkınmışlık düzeyinin en temel ölçütü toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanabilmesidir. Kadınların ekonomik olarak güçlenmesi, bireysel olarak özgür olmalarını sağlamasının yanında gelir dağılımı üzerinde son derece adil olunabilmesine olanak sağlamaktadır. Geleneksel düşünce yapısı olarak kent kültüründe kadının sıfatı öncelikli olarak anne, eş iken; kır kültüründe ise kadınların varlığının doğduğu günden beri yok sayıldığı görülmektedir. Kadının varlık mücadelesi tarihsel seyirde incelendiğinde karşımıza 18. yüzyılda feminizm hareketini çıkarmaktadır. Feminizm, kadınların cinsiyetlerinden ötürü erkeklerle aynı düzeyde ol(a)mamalarına karşı çıkan bir düşüncedir. Bu düşüncenin yaygınlaşmasının sonuçlarının arasında, kadınlar işgücünde daha çok ön plana çıkmaya başlamışlardır. Kadın istihdamı kadınların şahsi meselesi olmaktan çok bir ülkenin gelişmişlik düzeyini artırmak için kadın istihdamı ne kadar önem arz ediyorsa bir bölge hatta özele indirgenince bir il içinde kadın istihdamı da o kadar önemlidir.

Bu çalışmanın amacı, feminist iktisat çerçevesinde Tokat ilinde kadın istihdamının eğitim ve cinsiyet değişkenlerine göre ne gibi farklar içerdiğini tespit edebilmektir. Feminist iktisat erkeği ötelemeden kadın ve erkek arasındaki ayrımcılığa son vererek her iki grup içinde toplumsal eşitliği sağlamaya yönelik bir yaklaşımdır. Çalışmada toplanan veriler çerçevesinde farklı demografik özelliklere sahip kadın ve erkeklere cinsiyet ve eğitim ayrımının kadın istihdamındaki etkilerine yönelik sorular sorulmuştur. Çalışmada Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Bağımsız Örneklem T Testi ve Tek Yönlü Varyans analizi (One-way ANOVA) uygulanmıştır.

Bu yaklaşımdan hareketle Tokat ili özelinde hazırlanmış olan veri seti her iki cinsiyet grubuna da uygulanmıştır. Çalışmada elde edilen sonuçlar çerçevesinde erkek istihdamı karşısında kadın istihdamının arttırılmasına yönelik cevaplar aranmıştır.

**Anahtar Kelimeler:** Feminist İktisat, Toplumsal Cinsiyet Algısı, Kadın İstihdam Sorunları, Tokat

<sup>1</sup> Dr. Öğr. Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisat Bölümü, Tokat, Türkiye.

**BİR KUŞAK BİR YOL YENİ BİR EKONOMİK ENTEGRASYON TÜRÜ MÜ?**

İsmet Alperen AVŞAR<sup>1</sup>, Serap BARIŞ<sup>2</sup>

**Özet**

Geçmişte uluslararası ticaret kapsamında önem arz eden İpek Yolu'nun günümüzde modern bir şekilde canlandırılmasına yönelik girişimler ortaya konulmaktadır. Özellikle 21. yüzyılda kazandığı olağanüstü iktisadi güç ile Çin, savaş sonrası dönem için köklü değişiklikleri yapma potansiyelini gerçekleştirme amacıyla Bir Kuşak Bir Yol projesini 2013 yılı itibarı ile başlatmış bulunmaktadır. Bu proje ile Uzak Doğu'yu Akdeniz'e ve Avrupa'ya bağlayacak güvenli ulaşım koridorları inşa edilecektir. Böyle bir proje ile küresel ve bölgesel düzeyde refahın sağlanmasına ve artmasına yönelik çabalar ortaya konulacak ve ayrıca Çin'in ekonomik kalkınmasına hizmet edilecektir. Bir Kuşak Bir Yol projesi sadece iktisadi eylemleri baz alan bir proje olmayıp aynı zamanda uluslararası özellikte olan, kültürel ve sosyal zenginlikleri bünyesinde bulunduran, ülkeler arasında siyasi ortaklık tesis etmeye yönelik ciddi bir proje niteliği taşımaktadır. Asya Altyapı Yatırım Bankası bu projenin finansman kurumudur. Bir Kuşak Bir Yol projesi kapsamında toplamda altı adet kara ekonomik koridoru ve bir adet deniz yolu koridoru önerilmektedir.

Bu çalışmada, Bir Kuşak Bir Yol projesinin bir ekonomik entegrasyon türü olup olmadığı tartışılmaktadır. Eğer öyleyse ekonomik entegrasyon teorisinin dikkate alması gereken yeni bir ekonomik işbirliği modeli sınır ötesi ve bölgelerarası ekonomik işbirliği modellerine ilave edilmelidir. Bunun adına da "Kıtalararası Ekonomik İşbirliği" denilebilir.

**Anahtar Kelimeler:** İpek Yolu, Bir Kuşak Bir Yol Projesi, Ekonomik Entegrasyonlar

<sup>1</sup> Yüksek Lisans Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisat Ana Bilim Dalı, Tokat, Türkiye. (Sorumlu Yazar)

<sup>2</sup> Doç. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisat Bölümü, Tokat, Türkiye.

**KRİZ ÖNCÜ GÖSTERGELERİ TAHMİNİ: TÜRKİYE ÜZERİNE DEĞERLENDİRME**

Salih BARIŞIK<sup>1</sup>, Vahap TAŞTAN<sup>2</sup>

**Özet**

1980 sonrası gelişmekte olan ülkelerde başlayan dışa açılım süreci, finansal deregülasyon süreci ile birlikte hızlı ve yüksek miktarda para girişi ve çıkışına neden olmuştur. Meksika ve Şili’de meydana gelen krizlerin ardından Türkiye’de 1994 ve 1997’de Asya krizi meydana gelmiş ve Türkiye 2001 krizinden sonra kritik bir ekonomik dönüşüm geçirmiştir. Serbest döviz kuru sistemine geçişe ek olarak Merkez Bankası’nın da bağımsızlığı ile birlikte Türkiye ekonomisinde yeni bir dönem başlamıştır denilebilir. Tüm bu krizler, açıklanabilmesi ve öngörülebilirliğinin sorgulanması adına teoride tartışmaları beraberinde getirmiştir. Kriz öncü göstergelerinde ilk çalışmalar iktisadi göstergelerin belirli eşik değerleri aşmasına odaklanırken ekonometrik çalışmalar ise öncü göstergelerin etkisini ölçmede günümüzde de kullanılan yöntemlerden biri olmuştur. Çalışma, Türkiye’de veri frekansı ve çeşitliliği artan iktisadi ve finansal göstergeleri de içerecek şekilde kriz öncü göstergelerini irdelemeyi amaçlamaktadır. 2011 – 2023 dönemi aylık verilerle 156 aylık veri ile DBE (döviz kuru baskı endeksi) bağımlı değişken olmak üzere, enflasyon, sanayi üretimi, bankacılık sektörü sermaye yeterlilik oranı, bankacılık sektörü öz sermaye karlılığı, M3 para arzı, ödemeler dengesi, reel kesim güven endeksi, BİST100 endeksi, ABD 10 yıllık tahvil faizi, Brent petrol, uluslararası rezervler, TCMB fonlama miktarı ve TCMB fonlama faizi bağımsız değişken olmak üzere EKK (en küçük kareler) yöntemi ile öncü göstergelerin istatistik olarak anlamlılığını test etmeyi ve politika önermesi sunmayı amaçlamaktadır.

**Anahtar Kelimeler:** Finansal Kriz, Öncü Gösterge, Döviz Kuru Baskı Endeksi

<sup>1</sup> Prof. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisat Bölümü, Tokat, Türkiye. (Sorumlu Yazar)

<sup>2</sup> Doktora Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisat Ana Bilim Dalı, Tokat, Türkiye.

**OSMANLI DEVLETİ'NDE ESNAF NİZAMLARININ ZORLAYICI İZOMORFİZM TEORİSİ  
EKSENİNDE ANALİZİ**

Yasin BAYAR<sup>1</sup>, Cemre CANKURT<sup>2</sup>

**Özet**

Osmanlı Devleti'nde esnaf birliklerinin teşkilatlanması ve işleyiş dinamiklerinin belirlenmesinde esnaf nizamnameleri önemli bir role sahip olmuştur. Esnaf nizamları, aynı meslek grubuna mensup bireylerin ortak çıkarlarını korumak, üretim veya satış alanında haklarını güvence altına almak amacıyla oluşturulmuş kurallar bütünüdür. Meslek gruplarının iç dinamikleri, gelenekleri ve ihtiyaçları ekseninde belirlenen nizam kuralları; sonrasında devlet yetkilileri tarafından kısmen veya tamamen onaylanmıştır. Nizamların içeriğinin çeşitlilik göstermesinin yanı sıra temelde; üretim kalitesinin korunması, belirlenen fiyatların dışında alım-satım yapılmaması, mesleğe dahil olacak kişilerin belirli kriterlere uyması ve denetim mekanizmalarının belirlenmesi gibi konuları kapsamaktadır. Bu bağlamda nizamnameler Osmanlı esnaflık müessesesinde kurumsallaşmanın önemli bir adımını temsil etmektedir. Çalışmada esnafın yürüttükleri faaliyetlerin kurumsallaşma teorisi bağlamında ele alınması amaçlanmıştır. Belirli bir çevrede faaliyetlerini yürüten organizasyonların işleyiş ve yapısal özellikleri ile o çevrenin özellikleri arasında benzeşim olduğunu öngören kurumsallaşma teorisi; aynı alanda faaliyet yürüten organizasyonların benzer çevresel baskılarla karşı karşıya kaldıklarını ve bunun sonucunda da benzer işleyiş ve yapı özelliği kazanacaklarını ileri sürmektedir. Faaliyet yürütülen çevredeki organizasyonların, aynı eşbiçimliliği göstermesi sonucunda ise kurumsal eşbiçimlilik ortaya çıkmaktadır. Devlet ya da düzenleyici mekanizmalar tarafından uygulanan belirli bir yapı veya sistemin benimsenmesine yönelik baskılar sonucu organizasyonlar arasında eşbiçimlilik artmaktadır. Bu çalışmada Osmanlı Devleti'nin nizamlar vasıtasıyla esnaf faaliyetlerini kontrol etmesi ve denetlemesi ile birlikte esnaf arasında kurumsal eşbiçimlilik yaratıldığı öngörülmüştür. Araştırma kapsamında 18. yüzyılın ilk yarısında İstanbul'a ait mahkeme defterleri, esnaf nizamları kapsamında taranmıştır. Mahkeme kayıtlarında esnaf konulu davaların analiz edilmesi ile birlikte, esnafın gelenek ve nizamlar çerçevesinde hareket alanının sınırlandırıldığı görülmektedir. Esnaf arasında ortaya çıkan anlaşmazlıkların çözümünde, nizamlar sıklıkla tekrarlanmakta ve kurallara uymayan esnaf cezalandırılmaktadır. Sonuç olarak nizamnamelerin, esnaflık kurumundaki işleyişe standardizasyon sağlamaya yönelik zorlayıcı izomorfizm örneği olarak ele alınabileceği gözlemlenmiştir.

**Anahtar Kelimeler:** Osmanlı Devleti, Esnaf Nizamları, Kurumsallaşma Teorisi, Zorlayıcı İzomorfizm

<sup>1</sup> Arş. Gör., Gaziantep Üniversitesi, İşletme Bölümü, Gaziantep, Türkiye.

<sup>2</sup> Arş. Gör., Gaziantep Üniversitesi, İktisat Bölümü, Gaziantep, Türkiye. (Sorumlu Yazar)

**BÜYÜK VERİNİN MUHASEBE UYGULAMALARINDA KULLANIMI**

Ali USLU<sup>1</sup>

**Özet**

Günümüzde bilgi güç olarak kabul edilmektedir. Güçlü olabilmek ve güçlü kalabilmek için ise veriye büyük oranda ihtiyaç vardır. Peter Drucker'ın dediği gibi "dünya artık emek yoğun, malzeme yoğun, enerji yoğun değildir, bilgi yoğun olmaktadır." Kısaca bilgi yoğun ekonomiye geçilmiştir. Bilgi yoğun ekonomilerde başarılı olabilmek için de bilginin etkin bir şekilde kullanılması gerekmektedir. İşletme içinde muhasebe bilgi sisteminin ürettiği çok sayıda ve farklı yapıdaki verilerin bilgiye dönüştürülerek karar alıcılara raporlanması işletmelerin faaliyetlerini devam ettirebilmesi açısından önemli bir süreçtir. Günümüz dünyasında büyük çaplı ve hızlı bir veri üretildiği ve işlendiği dikkate alındığında sınırlı bir zaman diliminde doğru ve geçerli bilgiyle karar verme son derece önemli bir hale gelmiştir. Şirketlerin finansal verilerinin doğru, zamanında ve ihtiyaca uygun bir şekilde analiz edilerek yöneticilere, ortaklara, yatırımcılara, devlet ve toplum gibi paydaşlara sunulması gelecekteki eğilimlerin belirlenmesine veya tahmin edilmesine yardımcı olacaktır. Böylece işletmenin sürekliliği sağlanmış olacaktır. İşletmelerin muhasebe bilgi sisteminde üretilen büyük veri setinin kullanımıyla kaliteli ve daha doğru bilgiler üretilerek geçerli ve kabul edilebilir bilgilerle işletme içi ve dışında daha sağlıklı kararlar alınacaktır. Büyük veri kullanımıyla İşletmedeki anormallikler insan gözünden daha hızlı ve doğru bir şekilde tespit edilerek operasyonel verimlilik artacak, yeni gelir ve büyüme fırsatları yakalanabilecektir. Üretim ve satışların takibi ve raporlanması ve geleceğe yönelik planlamalarda kolaylık sağlanabilecektir. Diğer taraftan finansal olmayan bilgiler finansal bilgiler ile entegre edilerek finansal verilerin doğruluğunu ve güvenilirliğini yükseltecek ve işletmenin şeffaflığı arttırılacaktır. Çalışmada yönetim muhasebesi, finansal muhasebe, adli muhasebe, raporlama ve denetim gibi alanlarda büyük verinin kullanımı ile işletmeye ve muhasebeye katacağı değerler hakkında bilgiler verilerek değerlendirmeler yapılmıştır.

**Anahtar Kelimeler:** Büyük Veri, Muhasebe, Yönetim Muhasebesi, Muhasebe Bilgi Sistemi

<sup>1</sup> Dr. Öğr. Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümü, Tokat, Türkiye.

**BASİT USULDE TESPİT OLUNAN KAZANÇLARDA GELİR VERGİSİ İSTİSNASININ  
KALDIRILMASI**

Muhammed Fatih IŞIKMAN<sup>1</sup>

**Özet**

Vergiler, kamu kesiminin en baskın gelir kaynağını oluşturmaktadır. Bu yüzden hem özel sektör hem de kamu sektörü için vergiler büyük önem arz etmektedir. Türkiye’de 2023 yılında vergi politikaları kapsamında bir dizi değişiklik yapılmıştır. Bu değişiklikler; Katma Değer Vergisi ve Özel Tüketim Vergisi oranlarında artış, Kurumlar Vergisinde geriye dönük artırımlı oran uygulaması ve Ek Motorlu Taşıtlar Vergisi olarak sıralanabilir. Vergi politikaları çerçevesinde yürürlüğe konulan bu değişiklikler ile vergi gelirlerini artırmak amaçlanmıştır. Ancak vergi gelirlerini azaltan vergi harcaması niteliğinde birçok uygulama da mevcuttur. Bu uygulamalar arasında 2021 yılında yürürlüğe giren basit usule tabi mükellefler için gelir vergisi istisnası örnek gösterilebilir. Basit usule tabi olmak için birtakım genel ve özel şartlar mevcuttur. Genel ve özel şartlardan herhangi birini sağlamayan mükelleflerin kazançlarının basit usule tabi olarak vergilendirilmesi mümkün değildir. 14.10.2021 tarihli ve 7338 sayılı Kanun’un 1. maddesiyle Gelir Vergisi Kanunu’nun “Basit Usulde Tespit Olunan Kazançlarda Gelir Vergisi İstisnası” başlıklı mükerrer 20/A maddesinde; “Bu kanuna göre kazançları basit usulde tespit olunan mükelleflerin 46. maddeye göre tespit edilen kazançları gelir vergisinden müstesnadır.” hükmü yer almaktadır. Bu istisna uygulaması ile Covid-19 salgınının iktisadi yaşama etkilerini azaltmak ve mükelleflere kolaylık sağlamak amaçlanmıştır. Ancak bu uygulama vergi gelirlerinin azalmasına neden olmuştur. Basit usule tabi mükelleflerden 2021 yılında yaklaşık 241 milyon TL vergi geliri elde edilirken istisnanın yürürlüğe girmesi ile vergi gelirleri 2022 yılında yaklaşık 84 milyon TL, 2023 yılında ise yaklaşık 70 milyon TL’ye gerilemiştir. Ayrıca 2024 yılı için Merkezi Yönetim Bütçe Kanunları vergi harcama tahminlerinde gelir vergisi alanında yapılacağı varsayılan vergi harcama tutarı ise yaklaşık 1 trilyon TL’dir. Covid-19 salgınının yaşamın tüm alanlarına etkileri ve bu etkiler doğrultusunda alınan tedbirler günümüzde neredeyse son bulmuşken sözü edilen istisna halen uygulanmaya devam etmektedir.

Sonuç olarak basit usule tabi mükelleflerin elde ettikleri geliri vergi dışı bırakmak kamu gelirleri açısından büyük bir kayıp oluşturmaktadır. Aynı zamanda söz konusu istisna vergilemede adaletsizliğe, vergi bilincinin azalmasına ve kayıt dışı ekonominin artmasına sebebiyet vermektedir. Vergi gelirlerini artırmak, vergilemede adaleti sağlamak, vergi bilincini artırmak ve kayıt dışı ekonomi oluşumunu engellemek için basit usule tabi mükelleflere tanınan gelir vergisi istisnasının tamamen kaldırılmasının veya daha kısıtlı bir şekilde uygulanmasının faydalı olacağını ileri sürmek mümkündür.

**Anahtar Kelimeler:** Basit Usul, İstisna, Vergileme, Vergi Geliri

<sup>1</sup> Arş. Gör., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Maliye Bölümü, Tokat, Türkiye.



**THE PERSPECTIVE OF ACADEMIC STUDIES ON THE EFFECT OF CONTINUOUS IMPROVEMENT TEAMS ON ORGANIZATIONAL PERFORMANCE: AN EXAMPLE OF MIDDLE EASTERN COUNTRIES ACADEMIC JOURNALS (2003-2023)**

Dlauer S. MOHAMMED<sup>1</sup>, Çetin BEKTAŞ<sup>2</sup>

**Abstract**

This report summarizes the previous two decades of academic researches on the impact of continuous improvement organizations on organizational performance in Middle Eastern nations. The rapid changes in life last twenty years, such as technology, influenced customer demand, line production, and the development of new services and goods. It's important to identify areas of improvement for each component. This will assist firms in remaining competitive in the market and meeting client needs effectively and efficiently (Sharfuddin et al., , 2019. Evliya, & Tufan, 2024). As a result, to satisfy consumers and remain competitive, businesses must train and develop their staff members. (Evliya,& Tufan, 2024) On the other hand, Organizations face new challenges and risks in the industry, which enterprises must improve on and protect against in the present economic climate (Maletic, D., et al., 2012. Galli, B. J., & Kaviani, M. A., 2018). The Project Management Body of Knowledge publication, issued by the Project Management Institute (PMI, 2013), describes continuous improvement as a crucial element of Project management and initiatives for continuous improvement in quality, such Lean Six Sigma, Six Sigma, and Total Quality Management (TQM), have the potential to raise both the project's product and management quality, popular models for process improvement. The increasing use of Project management in businesses has given rise to approaches for continuous improvement. Project management techniques that prioritize continuous improvement are essential to the success of multinational corporations (Oliver, 2009). Nevertheless, businesses lose out on performance improvements when they fail to properly adopt or comprehend the value of continuous improvement. This study shows how businesses in Middle Eastern countries apply continuous improvement to the changing environment from 2003 to 2023 and the outcomes they achieve.

**Keywords:** Continuous Improvement, Organizational Performance, Middle Eastern Nations

---

<sup>1</sup> Post Graduate Student, Tokat Gaziosmanpaşa University, Department of Business Administration, Tokat, Türkiye. (Corresponding Author)

<sup>2</sup> Prof. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa University, Department of Business Administration, Tokat, Türkiye.

---

**THE EFFECTS OF THE ADOPTION OF TECHNOLOGY AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE ON SOCIAL NEEDS**

Prince Will Nendah TITAKU<sup>1</sup>

**Abstract**

Considering the increasing adoption and usage of technological utilities and particularly artificial intelligence, we can logically rationalize by outlining the numerous advantages of these utilities to users, including efficiency, speed and task accomplishment, but from observations and pre-study analysis, what is yet to be explored academically, are the effects of the rapid adoption of these technologies on social needs. We wonder if the rate at which these utilities replace services that used to be accomplished by humans, are not bringing about an increase in the social needs of its users. Particularly, a recent employee engagement report, suggests that the increasing trend in artificial intelligence research means that human interactions will become vital. More so, a research that was recently carried out in an Australian health facility confirms that, in as much as patients within the facility approve the evolution of artificial intelligence, they clearly state that it should not be adopted for the purpose of satisfying social needs. We are thus exploring this through a structured questionnaire, which seeks first to establish if there is an increase in social needs. Secondly, to establish if there is a positive correlation and regression between the rapid adoption of (technology and artificial intelligence) and the increase in social needs, with a prior hypothesis that indeed, there is an increase in social needs based on the aforementioned literature. Beyond this explorative research, and deriving from the mentioned hypothesis, our research will verify if technology and artificial intelligence adopters are willing to make a financial sacrifice for the satisfaction of the social needs that emerge as a result of the adoption of these utilities. Having completed this research, we shall thus be contributing in the theoretical aspect for the design of jobs related to social services. If indeed there were an upsurge in social needs because of the adoption of technology and artificial intelligence; and for which adopters are ready to pay a price for their satisfaction, then social workers and other related stakeholders would consider developing their jobs to encompass the necessary skills that satisfy the needs that arise from the need gap being created.

**Keywords:** Adoption, Artificial Intelligence, Social Needs, Technology

---

<sup>1</sup> Post Graduate Student, Tokat Gaziosmanpaşa University, Department of Business Administration, Tokat, Türkiye.

**TÜKETİCİLERİN DEĞER VE HİZMET KALİTESİ ALGILARININ MEMNUNİYET VE BAĞLILIK ÜZERİNE ETKİSİ: GSM SEKTÖRÜNDE BİR UYGULAMA**

Selim ŞANLI<sup>1</sup>, Tuğba KILIÇER<sup>2</sup>

**Özet**

Bu çalışmanın amacı GSM sektöründe farklı operatörlerden hizmet alan tüketicilerin değer ve hizmet kalitesi algılarının operatörün hizmetlerinden duyulan memnuniyet ve müşteri bağlılığı üzerindeki etkisini belirlemektir. Çalışma nicel araştırma yöntemiyle tasarlanmıştır. Araştırma modeli olarak nedensel araştırma modelinden yararlanılmıştır. Verilerin toplanmasında anket tekniği kullanılmıştır. Evren çerçevesini çizmenin zorluğu nedeniyle örneklem seçme yoluna gidilmiş, kolayda örneklem tekniğiyle 18 yaş üstü GSM hizmetlerinden yararlanan toplam 319 katılımcıya ulaşılmıştır. Veriler açıklayıcı faktör analizi, betimleyici istatistikler, regresyon analizi ve tek yönlü varyans analizi tekniklerinden yararlanılarak analiz edilmiştir.

Katılımcıların GSM operatörlerini kullanma eğilimleri incelendiğinde Türk Telekom (%35,5), Turkcell (%32) ve Vodafone (%34,4) kullanıcılarının oransal olarak birbirine yakın olduğu görülmektedir. Katılımcıların %50'si mevcut GSM operatörünü beş yıldan fazla süredir kullanmaktadır. Bununla birlikte katılımcıların %82'si daha önce kullandığı GSM operatörünü değiştirerek mevcut GSM operatörüne geçmiştir. Katılımcıların GSM operatörlerini değiştirme nedenleri incelendiğinde ilk sırada fiyat (%54), ikinci sırada çekim gücü (%30) yer almaktadır.

Açıklayıcı faktör analizi sonuçlarına göre tüketicilerin GSM sektöründeki değer algıları fonksiyonel ve duygusal değer, sosyal değer ile parasal değer boyutlarından oluşmaktadır. Açıklayıcı faktör analizi sonuçları, müşteri memnuniyeti, hizmet kalitesi ve müşteri bağlılığı değişkenlerinin tek boyutlu bir faktör yapısına sahip olduğunu göstermektedir. Güvenilirlik katsayıları incelendiğinde her bir değişkenin yüksek güvenilirlikte olduğu görülmektedir. Katılımcıların hizmet aldıkları GSM operatörüne yönelik değer algıları incelendiğinde en yüksek değer algısının fonksiyonel ve duygusal değer boyutunda, en düşük değer algısının parasal değer boyutunda olduğu dikkat çekmektedir. Katılımcıların müşteri memnuniyeti, hizmet kalitesi ve müşteri bağlılığı açısından orta düzeyde eğilimlere sahip olduğu görülmektedir.

Tek yönlü varyans analizi sonucunda katılımcıların fonksiyonel ve hedonik değer, parasal değer ve hizmet kalitesi algısı bakımından GSM operatörleri arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Katılımcıların memnuniyet ve bağlılık eğilimleri de farklı GSM operatörleri açısından anlamlı biçimde farklılaşmaktadır.

Regresyon analizi sonuçları katılımcıların değer algılarının birlikte müşteri memnuniyeti ( $R^2=,736$   $p<.01$ ) ve müşteri bağlılığı ( $R^2=,554$   $p<.01$ ) üzerinde pozitif yönde orta düzeye etkili olduğunu göstermektedir. Katılımcıların değer algıları içinde fonksiyonel ve duygusal değerlerin memnuniyet ve bağlılık üzerindeki etkisi parasal değer ve sosyal değere göre daha fazla ağırlıktadır. Analiz sonuçlarına göre katılımcıların hizmet kalitesi algıları da müşteri memnuniyeti ( $R^2=,699$   $p<.01$ ) ve müşteri bağlılığı  $R^2=,531$   $p<.01$ ) üzerinde pozitif ve orta düzeyde etkiye sahiptir.

**Anahtar Kelimeler:** Algılanan Değer, Hizmet Kalitesi, Müşteri Memnuniyeti, Müşteri Bağlılığı, GSM Sektörü

<sup>1</sup> Yüksek Lisans Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İşletme Ana Bilim Dalı, Tokat, Türkiye. (Sorumlu Yazar)

<sup>2</sup> Doç. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İşletme Bölümü, Tokat, Türkiye.

**ESKİ KÖYE YENİ ADET! DİJİTAL VARLIKLARA İLİŞKİN YATIRIMCI ALGILARI: KRİPTO  
PARA ODAKLI BİR İNCELEME**

Elif BOYRAZ<sup>1</sup>, Hayrullah HAZNAVI<sup>2</sup>

**Özet**

Paranın ne anlama geldiği, felsefi olarak nasıl anlamlandırılabilceği ve insan hayatındaki yeri yüzyıllardır tartışlagelmiştir. Bir mübadele aracı olarak parayı kullanan insan, onunla hedeflerine mi ulaşacaktır, hep peşinde olduğu mutluluğu mu yakalayacaktır? Parayı yığmak, biriktirmek mi gerekir; kullanarak ihtiyaçları gidermek mi? Bu ve daha benzer pek çok soru paranın insan hayatındaki yerini belirlemek için sorulmakta ve tartışılmaktadır. Bugün ise paranın anlamına ilişkin bu felsefi soruların yanı sıra geçirdiği evrime yönelik de pek çok soru sorulmaktadır. Çünkü dijital çağ olarak adlandırılan günümüzde eğitim, yaşam biçimi, örgütlenme biçimleri gibi pek çok alanda olduğu gibi para da kabuk değiştirmektedir (Doğan, 2020). Parayla yerine getirilen ekonomik faaliyetlerin en önemlilerinden biri yatırımdır. Yatırım tasarruf sahiplerinin gelir elde etmek için yürüttükleri faaliyetlerin tamamıdır. Dijital çağ ile birlikte yatırım araçlarında da bir dönüşüm yaşanmıştır. Son dönemde işlem hacmi ve piyasa değeri giderek artmakta olan kripto para birimleri de bu dijital çağın popüler yatırım araçlarından biri haline gelmiştir. Bu araştırmanın amacı bireysel yatırımcıların bu popüler yatırım aracına ilişkin algılarını, yatırım eğilimlerini ve bu araca ilişkin endişelerini tespit etmektir. Bu amaca ulaşmak için 10 farklı ülkeden bireysel yatırımcıdan çevrim içi anket formları aracılığıyla veri toplanmıştır. Kolayda örnekleme metodu ile toplam 400 yatırımcıya ulaşılmış, analizler geçerli 336 anket üzerinden gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde yatırımcıların genel yatırım eğilimlerine ilişkin kapalı uçlu sorular, ikinci bölümde kripto paraya ilişkin algılarını belirlemeye yönelik Likert tipi ifadeler, üçüncü bölümde ise demografik özelliklerini belirlemeye yönelik kapalı uçlu sorular yer almaktadır. Ölçeğin yapı geçerliliğini test etmek için açıklayıcı faktör analizi kullanılmıştır. Analiz sonucunda dört faktörlü bir çözüm elde edilmiştir. Faktörler kripto para taraftarlığı, kripto para kullanımı, kripto para ilgilenimi, kripto para korkusu olarak isimlendirilmiştir. Analiz sonuçları katılımcıların kripto para korkularının yüksek, kripto para yatırım eğilimlerinin düşük olduğunu ortaya koymaktadır. Yapılan fark testi sonuçları cinsiyet açısından erkeklerin, medeni durum açısından bekarların, yaş açısından genç yaş gruplarının kripto para yatırım eğilimlerinin daha yüksek, kripto para korkularının ise daha düşük olduğunu göstermektedir.

**Anahtar Kelimeler:** Dijital Çağ, Dijital Varlıklar, Kripto Para Yatırımı

<sup>1</sup> Doç. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İşletme Bölümü, Tokat, Türkiye. (Sorumlu Yazar)

<sup>2</sup> Lisans Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İşletme Bölümü, Tokat, Türkiye.

**E-TİCARET VE TUTUNDURMA; ÖRNEK UYGULAMALAR**

Ömer ALTIN<sup>1</sup>

**Özet**

İnternet ile başlayan küreselleşme beraberinde geleneksel ticaret ve pazarlama anlayışını değiştirmiştir. Başlangıçta E-ticaret kavramıyla tanımlanan yeni iş modeli, M-ticaret, S-ticaret, E-pazaryeri, E-perakendecilik kavramını da gündelik hayatımıza kazandırmıştır. Geleneksel ticaret anlayışında pazarlama karması olarak bilinen 4P (Ürün, Fiyat, Yer, Tutundurma) yeni ticaret anlayışında da kullanılmakla birlikte, Bilgi ve İletişim teknolojilerindeki değişim ve imkânlarla çok daha farklı boyutlar kazanmıştır. E-pazaryerlerinde ve kendi web sitelerinde e-ticaret hizmeti yürüten işletmeler, Pazarda benzer faaliyeti yürüten milyonlarca E-ticaret işletmeleriyle rekabet edebilmeleri için, Ticaretlerine konu olan mal ve hizmetlerini pazarlamada çok daha etkin yöntemler kullanmaları gerekmektedir. Ürünlerinin satılmasını sağlamanın yanında, satış oranlarını arttırarak sürekliliğini sağlamak için tutundurma bütçeleri ayırmaları ve tutundurma karmasının tüm yöntemlerini etkin kullanmaları gerekmektedir. Ürün özellikleri ve Müşteri kitlelerine göre, Reklam, Satış geliştirme, Halkla ilişkiler, Kişisel satış kanallarına uygun bütçeler ayıran işletmelerin rekabet güçlerinin arttırabileceği düşünülmektedir. Bu çalışmada E-ticaret faaliyeti yürüten işletmelerin Tutundurma faaliyetleri kapsamında yapmış olduğu deneyimler incelenmiştir. Örnek web siteleri ve E-pazaryeri uygulamaları karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

**Anahtar Kelimeler:** E-ticaret, Tutundurma, E-Pazarlama

<sup>1</sup> Dr. Öğretim Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Muhasebe ve Vergi Bölümü, Tokat, Türkiye.

**ÜNİVERSİTELERDEKİ PAYIDAR SORUNSALLARA ÇÖZÜM ÜRETEBİLİR MİYİZ?**

Yasemin ELİK<sup>1</sup>

**Özet**

Eğitim sistemimizin temel kurumlarından bir tanesi olan üniversiteler bu sistemin son aşamasını oluşturmaktadırlar. Bu noktada üniversitelere oldukça zorlu görevler yüklenebilmektedir. Bahsi geçen zorlu görevlerin üstesinden gelebilmek kuşkusuz pekçok sorunsala çözüm üretmekle söz konusu olabilir. Çözüm üretebilmenin yolu ise ilk olarak sorunsalları tespit etmekten geçer. Literatürde sorunsal kelimesi; belli bir bilgi alanıyla ilgili olan sorunların tümü ya da çözümü belli olmayan problematikler şeklinde ifade edilmektedir. Çalışmada kullanılan bu kelime tespitleri olanaklı kılsa da çözüm önerileri noktasında tıkanabileceğimizin sinyallerini vermektedir. Kaldı ki üniversitelerde karşılaşılmaması muhtemel sorunsallar, varlığı uzun süre sürecek olan problematiklerden ibarettir. Bu sebeple çalışmanın başlığında; sorunsalları nitelikleme amacıyla payidar kelimesi kullanılmıştır. "Üniversitelerdeki Payidar Sorunsallara Çözüm Üretebilir miyiz?" sorusunu cevaplamayı amaçladığımız bu çalışma iki aşamadan oluşmaktadır. İlk olarak teferruatlı bir literatür değerlendirmesi yapılmış ve sorunlar tespit edilmiştir. Literatür değerlendirmesi neticesinde üniversitelerdeki temel sorunsallar sıralandığı üzere: yasal yapı, yapısal sorunlar, siyaset mekanizmasının üniversite ile fazlasıyla içiçe olması, fiziksel olanaksızlıklar (apartman üniversiteleri), akademik personelin işinin ehli olmaması, istihdam şartlarının yeterince adil ve şeffaf olmaması neticesinde ortaya çıkan liyakatsizlik, yerli ve yabancı öğrencilerin üniversiteye kabul süreçlerindeki farklılıklar... İkinci olarak bu sorunsalların çözümlenip çözümlenemeyeceği; eğer çözümlenebilecekse nasıl bir yol izlenmesi gerektiğinin sorgulanmasıdır. Netice olarak gerek üniversiteler bünyesinde gerek YÖK bünyesinde elde edilen bulgular doğrultusunda; karar alma, yönetim, eğitim, personel alımı, derslerin işleniş tarzı, sınavların durumu, akademik personelin kalitesi, idari personelin iş yapabilme yetisi... vb. konularda bir revizyona gidilmesi konusunda öneriler geliştirilmiştir. Çalışma literatür aracılığıyla tespit ettiği sorunsallara çözüm olabilmek amacıyla kaleme alınmıştır. Çalışmanın amacına hizmet ettiğinin ya da başarılı sonuçlar ürettiğinin göstergesi; bu amaç doğrultusunda geliştirilen önerilerin bahsi geçen sorunsalları ne ölçüde azalttığı (ki tercih edilen tamamen ortadan kaldırmaktır)dir. Bunun için çalışma olabildiğince fazla okuyucuya ve ilgiliye ulaştırılmalıdır. Unutulmamalıdır ki; dallanıp budaklanan bir millet ancak sağlam bir eğitim sistemi ile kökleşir ve efendileşir.

**Anahtar Kelimeler:** Üniversite, Eğitim, Sorunsal

<sup>1</sup> Doç. Dr., Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, İktisat Bölümü, Erzincan, Türkiye.

**PETROL FİYATLARI İLE PETROL FİYAT BELİRSİZLİĞİ ARASINDAKİ İLİŞİ: FREKANS ALANDA NEDENSELLİK TESTİNDEN KANITLAR**

Mehmet DİNÇ<sup>1</sup>, Yusuf DEMİR<sup>2</sup>

**Özet**

Enerji piyasaları, özellikle petrol piyasası, uluslararası pazarlarda yakından izlenen bir konudur. Petrol piyasasında ortaya çıkabilecek arz ve talep şoklarının fiyatlar üzerindeki etkisi, piyasadaki belirsizliği artırmaktadır. Bu belirsizlik hem makro hem de mikro düzeyde alınacak kararları etkilemektedir. Bu nedenle, bu çalışmanın amacı 1990M1-2019M12 dönemi boyunca ortalama petrol spot fiyatı, Brent petrol fiyatı, Dubai petrol fiyatı, Batı Teksas petrol fiyatı ile petrol fiyat belirsizlik endeksi arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu amaç doğrultusunda, çalışmada Frekans Alanında Nedensellik Testi kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, petrol fiyat belirsizliğinin petrol fiyatları üzerinde bir etkisinin olmadığı görülmektedir. Diğer bir deyişle, kısa, orta ve uzun dönemde petrol fiyat belirsizliğinden petrol fiyatlarına doğru bir nedensellik ilişkisi bulunmamaktadır. Ancak petrol fiyatlarının petrol fiyat belirsizliğini etkilediği ve dolayısıyla petrol fiyatlarından petrol fiyat belirsizliğine doğru bir nedensellik ilişkisi olduğu tespit edilmiştir. Kısa dönemde, Dubai petrol fiyatı hariç diğer üç petrol fiyatından petrol fiyat belirsizliğine doğru bir nedensellik ilişkisi bulunurken, uzun dönemde dört petrol fiyatından petrol belirsizliğine doğru bir nedensellik ilişkisi saptanmıştır. Petrol fiyatlarının petrol fiyat belirsizliği üzerindeki etkileri, ortalama petrol spot fiyatı, Brent petrol fiyatı ve Batı Teksas petrol fiyatı için kısa dönemde yaklaşık 2-3 ay arasında, ortalama petrol spot fiyatı, Brent petrol fiyatı ve Dubai petrol fiyatı için ise uzun dönemde 17 ay ve üzerinde, Batı Teksas petrol fiyatı için ise 8 ay ve üzerinde etkili olmaktadır. Bu sonuçlar, petrol fiyatlarındaki şokların petrol fiyat belirsizliğini kısa ve uzun dönemde etkilediğini göstermektedir. Bu durum, enerji piyasasındaki politika yapıcılar ve karar alıcılar için önemli bilgiler sağlamaktadır. Bu nedenle, petrol fiyatlarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi ve fiyat belirsizliğinin azaltılması için uygun politika önlemlerinin alınması gerekmektedir. Bu da enerji piyasasında daha istikrarlı ve öngörülebilir bir ortamın oluşturulmasına katkı sağlayacaktır.

**Anahtar Kelimeler:** Petrol Fiyatı, Petrol Fiyat Belirsizlik Endeksi, Frekans Alanda Nedensellik

<sup>1</sup> Doç. Dr., Ağrı İbrahim Çeçen Cumhuriyet Üniversitesi, İktisat Bölümü, Ağrı, Türkiye. (Sorumlu Yazar)

<sup>2</sup> Doç. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İktisat Bölümü, Sivas, Türkiye.

**İNSAN KAYNAKLARININ YÖNETİMİNDE VERİ ANALİTİĞİNİN ROLÜ**

Ramil QULIYEV<sup>1</sup>, Arzu SÜLEYMANOV<sup>2</sup>, Aysel SÜLEYMANOVA<sup>3</sup>, Elgün ŞEKERELİSOY<sup>4</sup>

**Özet**

Günümüzde insan kaynaklarının yönetimi oldukça önemli bir konu olarak kabul edilir. Bilinmelidir ki, ana üretim faktörlerinden biri insan kaynağıdır. İş ortamındaki ciddi rekabetin varlığı, uzman personelin katılımı ve kaliteli personel eğitiminin gerçekleştirilmesi, her bir kuruluş, kurum ve işletme için zorunlu hale gelir. Yani, kariyer ve kadro planlama analizleri, eğitim ve öğretim değerlendirme analizleri, yüksek potansiyelli çalışanlar üzerine analizler, ilişkilerin yönetimi, yeteneklerin elde tutulması için analizler, şirket kültürünün değişimi verilere dayalı analizler gerektirir. Ünlü bir uzmanın deyimi ile bakarsak, ölçemediğimizi yönetemeyiz. Bu nedenle de, insan kaynaklarının optimal ve en uygun yönetimi için analiz ve ölçümler yapılması temel konudur. Modern çağda, büyük hacimli veriler ve onların analizine dayalı analiz ve değerlendirmeler öne çıkmaktadır. Artık, süreçlerin özelliklerinin öğrenilmesi ve davranışlarının modelleştirilmesi, bu sistemin bugüne kadar oluşturduğu verilere dayanmaktadır ve modern bilgisayar program uygulama paketlerinin imkanları doğrultusunda gerçekleştirilmektedir. Verilerin işlenmesi, uygulanması, istatistiksel yöntemler ve metodların kullanılmasıyla kararların alınması, insan kaynaklarının yönetiminde de önemli bir role sahiptir. Dünya deneyiminde bu tür analizlerin yapılması hem makroekonomik düzeyde hem de belli bir işletme düzeyinde ciddi şekilde araştırılan bir yöndür. Yukarıda belirtilenleri göz önünde bulundurarak, sunulan makalemizde insan kaynaklarının yönetiminde analiz ve değerlendirmelerin uygulanması, ayrıca, veri analitiği ve yapay zeka olanaklarının kurulması ana hedef olarak kabul edilmiştir. Bu amaçla, öncelikle insan kaynaklarının yönetiminde modern değerlendirme ve analiz yöntemleri incelenmiş, veri analizlerinin özellikleri genelleştirilmiş ve sonuç olarak insan kaynaklarının yönetiminde uygulama olanakları ve faydaları gösterilmiştir. Veri analizinin yapılması, iş arayanların en uygun çalışanı seçmesine, potansiyalin doğru değerlendirilmesine ve iş ortamının iyileştirilmesine yardımcı olur. Bu da, kuruluşların verimliliğini ve optimal yönetimini sağlar.

**Anahtar Kelimeler:** İnsan Kaynakları Yönetimi, Data Analitiği, Analiz ve Değerlendirme

<sup>1</sup> Doç. Dr., Azerbaycan Teknik Üniversitesi, Ekonomi ve İstatistik, Bakü, Azerbaycan.

<sup>2</sup> Doç. Dr., Azerbaycan Teknik Üniversitesi, Ekonomi ve İstatistik, Bakü, Azerbaycan. (Sorumlu Yazar)

<sup>3</sup> Yüksek Lisans Öğrencisi, Azerbaycan Teknik Üniversitesi, Ekonomi ve İstatistik, Bakü, Azerbaycan.

<sup>4</sup> Doktora Öğrencisi, Azerbaycan Teknik Üniversitesi, Ekonomi ve İstatistik, Bakü, Azerbaycan.



İHVAN EKSENİNDEN ÇIKAR EKSENİNE: TÜRKİYE-MISIR İLİŞKİLERİ

Fatma Merve ULAŞER<sup>1</sup>, Didem Burcu DURUK<sup>2</sup>

Özet

Soğuk Savaş sonrası değişen uluslararası konjonktürde, küreselleşmenin etkisiyle ülkelerin dış politikaları değişiklik göstermeye başlamıştır. Türkiye ise en büyük değişimi 2002 yılında iktidara gelen Adalet ve Kalkınma Partisi'yle (AK Parti) yaşamış ve 1980'li yıllarda baş gösteren değişimler daha görünür hâle gelmiştir. Özellikle Batı'ya dönük dış politika tercihini değiştirerek yönünü Orta Doğu'ya çeviren AK Parti, ilişkileri yeniden düzenlemiş ve yeni prensiplerle bölgeye yönelmiştir. Orta Doğu'da özel bir yeri olan Mısır ile ilişkiler ise bu süreçte yoğunlaşmaya başlamıştır. Bu ilişkiler, Orta Doğu'da yaşanan Arap Baharı'yla ilerlemiş ve Türkiye-Mısır ilişkileri, altın çağın yaşandığı bir sürece evrilmiştir. Bu sürece katkı sağlayan en büyük etki ise AK Parti'nin İhvan-ı Müslimin ile kurduğu sıkı ilişki olmuştur. İhvan-ı Müslimin hareketinin, Mısır toplumunda İslâm çatısı altında geleneksel yöntemler yerine yenilenmeyi öngören ve AK Parti'nin muhafazakâr demokrat çizgisine yakın bir çizgide ilerleyen bir hareket olması ilişkilerin bu şekilde gelişmesine katkı sağlamıştır. Arap Baharı sonrası İhvan-ı Müslimin hareketinin aday olan ve demokratik yollarla seçilen ilk sivil Cumhurbaşkanı Muhammed Mursi'nin iktidara gelmesi, Türkiye-Mısır ilişkileri tarihindeki ilk yakınlaşmanın başlamasına ve bölgenin önemli iki İslâm ülkesinin birçok alanda iş birliği kurmasına neden olmuştur. Ancak ikili ilişkiler, Mısır'da darbeye yönetime gelen Abdulfettah EsSisiyle birlikte sekteye uğramıştır. Bu süreçte Türkiye, Mısır'da yürüttüğü İhvan eksenli politikasına devam etmiş ve Mısır'da yaşanan darbeyi her platforma taşıyarak kınamıştır. Türkiye'nin Sisi yönetimine karşı takındığı bu sert tavır ilişkilerde kayıp sekiz yıla mâl olmuştur. Ancak Mayıs 2021 ayında gerçekleştirilen görüşme neticesinde normalleşme süreci için adım atılmış ve bölgedeki sorunlar üzerine konuşulmuştur. Bu görüşmenin önemli başlıklarından olan Libya ve Doğu Akdeniz konusu, iki ülkenin bölgedeki ortak çıkarları için iş birliği gerekliliğini tekrar ön plana çıkarmıştır. Millî menfaatlerin daha önemli olduğunun farkına varan Türkiye, o zamana kadar izlediği ihvan eksenli dış politikasında değişikliğe giderek kısa vadede ilişkileri normalleştirmek, orta vadede ise sorunları çözmek ve iş birliğini artırmayı hedefliyor görünmektedir. Tüm bu anlatıların ışığında bu çalışma, Türkiye-Mısır ilişkilerine dair yapılan çalışmalarda ihvan etkisine gerekli vurgunun yapılmaması ve güncel bir çalışmanın bulunmaması sebebiyle seçilmiştir. Birincil ve ikincil veri analiz yöntemi kullanılarak yapılacak olan çalışmanın amacı, Arap Baharı etkisiyle Mısır'da iktidara gelen İhvan-ı Müslimin hareketi ile sıkı ilişkiler kuran AK Parti'nin, son yıllarda izlediği politikalarda değişime gitmesinin sebebini incelemek ve Mısır ile kurulan ilişkilerin, ihvan eksininden çıkar eksenine kaymasını, Türkiye-Mısır arasındaki son gelişmeleri göz önünde bulundurarak analiz etmektir. Bu şekilde, literatürdeki eksiklik giderilerek literatüre, güncel bir çalışma sağlanacaktır.

**Anahtar Kelimeler:** Türkiye, Mısır, İhvan-ı Müslimin, Dış Politika

<sup>1</sup> Yüksek Lisans Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Tokat, Türkiye. (Sorumlu Yazar)

<sup>2</sup> Yüksek Lisans Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Tokat, Türkiye.

**ÇİN HALK CUMHURİYETİ'NİN ORTA DOĞU BÖLGESİNDEKİ ENERJİ YATIRIMLARININ  
BÖLGEDE DEĞİŞEN DİNAMİKLER ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Halil İbrahim KAYA<sup>1</sup>

**Özet**

BP (2022) verilerine göre küresel birincil enerji tüketiminin %26,2'sini tek başına gerçekleştiren Çin, kömür kaynakları dışında fosil enerji kaynakları bakımında oldukça düşük rezervlere sahip olup, kendi kendine yeterliliği bulunmamaktadır. Ülkenin petrol ithalat bağımlılığı %72,5, doğalgaz bağımlılığı ise %41 düzeyindedir. Bu durum ülkenin artan enerji tüketimi ile birlikte bir takım riskleri de beraberinde getirmektedir. Çin'e göre petrol ve doğalgaz stratejik emtialar olarak görülmektedir ve Batılı devletlerin manipülasyonları neticesinde oluşan fiyat oynaklıkları neticesinde Çin'in enerji ve ekonomik güvenliği tehdit edilebilmektedir. Bu durumun ortadan kaldırılması amacıyla Çin doksanlı yılların başından itibaren deniz aşırı yatırım hamlesi gerçekleştirmiştir. Arama ve sondaj haklarının satın alınması, ev sahibi ülkeden garantili üretim yüzdesinin sağlanması ve yabancı firmaların satın alınması bu stratejinin araçlarını oluşturmaktadır. Nitekim ülkenin ulusal petrol şirketlerinin deniz aşırı yatırımlarından elde edilen petrol, yıllık 200 milyon tonun üzerine çıkarak, 2018 yılından itibaren yurtiçi üretimin üzerinde gerçekleşmeye başlamıştır. The American Enterprise Institute (2021) verilerine göre küresel düzeyde doğrudan yatırım ve inşaa yatırımı olmak üzere 787 milyar \$ enerji yatırımı bulunmaktadır. Ortadoğu Bölgesi Çin'in yıllık petrol ihtiyacının %50'sinden fazlasını karşılayarak ülke tarafından enerji güvenliğinin sağlanmasında en kritik bölge olarak görülmektedir. Bu durum da Çin'in bölge ülkeleriyle ekonomik ilişkilerini geliştirmesini beraberinde getirmektedir. Orta Doğu Bölgesi'nin ABD'nin domine ettiği bir alan olması ise bölgede Çin'in nüfuz kazanmasının bir tehdit olarak algılanmasına sebebiyet vermekte ve bölgenin politik ve ekonomik dengelerinin yeniden kurgulanmasına neden olmaktadır. Çalışma da Çin'in enerji yatırımları üzerinde Orta Doğu Bölgesi'nde mevzi kazanma çabaları ve ekonomik etkinliği ile gelen politik gücün bölgedeki dengelere yansımalarının incelenmesi amaçlanmaktadır. Çalışmanın yöntemi, nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi ve nicel araştırma yöntemlerinden betimsel istatistik yöntemi olarak belirlenmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre, Çin'in enerji güvenliğini sağlamak açısından gerçekleştirdiği bölgesel enerji yatırımları ülke güvenliği açısından büyük önem arz etmektedir. Çin'in bölgedeki varlığı ve etkinliği ABD tarafından tehdit olarak algılanırken, bölge ülkeleri açısından Çin'in varlığı ve petrol piyasalarına entegre olması bölge ülkelerinin menfaatine görülmektedir. Çin'in bölgedeki etkinliğinin devam etmesi uluslararası enerji piyasalarında yeni dengelerin oluşmasına sebebiyet vermektedir.

**Anahtar Kelimeler:** Enerji Yatırımları, Çin Halk Cumhuriyeti, Orta Doğu

<sup>1</sup> Doç. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi , İktisat Bölümü, Sivas, Türkiye.

**FİNANSAL GELİŞME EKOLOJİK AYAK İZİMİZİ BÜYÜTÜYOR MU?**

Serap BARIŞ<sup>1</sup>

**Özet**

Yirminci yüzyılın sonundan itibaren dünya genelinde çevresel bozulmalar, iklim değişikliği, biyolojik çeşitlilik kaybı ve yenilenemez enerji kaynaklarının tükeniyor olması geleceğe ilişkin kaygıları artırmaktadır. İnsanoğlunun neden olduğu bu fenomen, öncelikle artan ekonomik aktivitenin ve bunun sonucu yükselen emisyon konsantrasyonunun bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Ekonomik aktivitelerin artışına neden olan faktörlerden biri, finansal gelişmedir. Finansal açıdan gelişmişlik, ulusların ekonomik büyümelerinde önemli bir rol oynasa da çevre ve enerji üzerinde olumsuz etkileri de olabilmektedir. Finansal gelişme tüketiciler, firmalar ve kurumlar vasıtasıyla enerji talebinde artışa yol açar. Finansal gelişmenin enerji talebini artırması, enerji talebinin ve kullanımının ise dünya genelinde büyük ölçüde geleneksel yöntemlere dayanması, çevre ve doğal kaynaklar üzerinde olumsuz etkilere neden olmaktadır. Fosil yakıtların kullanımına bağlı olarak başta karbondioksit olmak üzere sera etkisi yaratan gazların atmosferde hızla artması, insanlığın ekolojik ayak izini artırmaktadır. Ekolojik ayak izi, insanın gezegendeki ekosistemler üzerindeki etkisini ölçmek için kullanılan temel sürdürülebilirlik göstergesi olarak geliştirilmiş bir kavram ve metodolojidir. Ekolojik ayak izinde temel vurgu, gelecek nesillere korunmuş bir çevre bırakma düşüncesini içinde barındıran "sürdürülebilirlik" kavramına yapılmaktadır. Finansal gelişme ve çevre arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmalarda çevresel kalitenin göstergesi olarak genellikle karbondioksit emisyonu kullanılmaktadır. Ancak son yıllarda ekolojik ayak izi çevre kalitesinin kapsamlı göstergelerinden biri olarak görüldüğünden çevre ile ilgili çalışmalarda kullanılmaya başlanmıştır.

Finansal gelişmenin enerji talebi kanalıyla ekolojik ayak izini olumsuz etkilediği yönündeki temel argüman, son birkaç yıldır literatürde tartışılmaktadır. Literatürdeki tartışmalara katkı sunma niyetiyle yapılan bu çalışmada, finansal gelişme ekolojik ayak izi ilişkisi G7 ülkeleri özelinde incelenmektedir. Finansal gelişme ve ekolojik ayak izi ilişkisi belirtilen ülkelerin 1990-2020 dönemi verileri ile panel veri metodolojisi kullanılarak analiz edilmiştir. Parks-Kmenta tahmincisi ile yapılan analiz bulgularına göre, finansal gelişme uzun dönemde ekolojik ayak izi üzerinde anlamlı ve pozitif etkiye sahiptir. Finansal gelişmedeki bir birimlik artış, G7 ülkelerinde ekolojik ayak izini 0.0519 birim artırmaktadır. Modeldeki kontrol değişkenleri (gayri safi yurtiçi hasıla ve yenilenebilir enerji) anlamlıdır ve işaretleri de beklenildiği gibi bulunmuştur.

**Anahtar Kelimeler:** Finansal Gelişme, Ekolojik Ayak İzi, Panel Veri Analizi, G7 Ülkeleri

<sup>1</sup> Doç. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisat Bölümü, Tokat, Türkiye.

**TÜRKİYE ENERJİ YOKSULU MUDUR?**

Zehra Nur ERDEN<sup>1</sup>

**Özet**

Enerji yoksulluğu, genel olarak her birey ya da aile için asgari enerjinin hiç olmaması ya da yetersiz olması anlamına gelmektedir. Elektriğe erişimin olmaması, yemek pişirmek için temiz yakıt ve teknolojilerin olmaması veya temel ihtiyaçların karşılanmasında enerji harcaması için asgari gelir sorunudur. Dünyada enerjiye tam manasıyla ulaşamayan ülkeler olmakla beraber enerjiye erişim imkanı olup dar gelirli statüsünde yer alan ve enerji kaynaklarından yeteri kadar yararlanamayan insanlar da vardır. Bunlara ek olarak kentlerde veya nüfus yoğunluğunun fazla olmadığı bölgelerde enerjiye yeteri kadar ulaşamayıp enerjiyi daha maliyetli tüketenler de bulunmaktadır. Özellikle düşük gelirli bireyler enerji maliyetlerini karşılamakta dolayısıyla elektrik ve enerjiye erişimde zorluklarla karşılaşabilir. Bu nedenle, gelir eşitsizliğindeki bir artış, enerji yoksulluğunu da artırabilir. Dünya Bankası gibi kuruluşlar ve Birleşmiş Milletler'in çeşitli programları, enerji yoksulluğu kavramı ile enerjiye erişememe sorunlarına odaklanmıştır. Enerji Yoksulluğu, az gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomiler için sürdürülebilir büyüme ve kalkınma önünde büyük bir engeldir ve bu engeli ortadan kaldırmanın yollarından bir tanesi temiz ve modern enerji kaynaklarına ulaşabilmekten geçmektedir. Küresel Güney'in enerjiye erişememe sorunu, 21. yüzyılda da önemli bir sorun olmaya devam etmektedir ve 2030 yılında dünya nüfusunun %8'ini oluşturan 650 milyon kişinin elektriksiz yaşamaya devam edeceği tahmin edilmektedir. Türkiye'de artan nüfus ve şehirleşme sonucunda enerjiye duyulan ihtiyaç da artmaktadır. Türkiye'nin elektriğe erişiminde, tüketiminde ve diğer enerji kaynaklarındaki erişim ve tüketimlerinde 2000-2021 yılları itibari ile artış meydana gelmiş ve aynı zamanda temiz yakıt ve teknolojilere erişim de aynı yıllarda artış gözlemlenmiştir. Bu çalışmada; 2000-2021 döneminde Türkiye'nin enerji yoksulu olup olmadığı sorgulanmaktadır. Bu amaçla literatürde yaygın olarak kullanılan enerji yoksulluğu göstergeleri açısından durum analizi yapılmaktadır. Ayrıca Türkiye, diğer ülke grupları ile de karşılaştırılarak dünya ülkeleri arasında enerji yoksulluğu konusundaki yeri belirlenmeye çalışılmaktadır. Yapılan değerlendirme sonucunda dünya bankası verilerinden hareket edilerek Türkiye'nin enerji yoksullu olmadığı sonucuna varılmıştır.

**Anahtar Kelimeler:** Enerji Yoksulluğu, Elektrik Enerjisi, Temiz Yakıt

<sup>1</sup> Yüksek Lisans Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisat Anabilim Dalı, Tokat, Türkiye.

**DÖNGÜSEL EKONOMİDE YENİLENEBİLİR ENERJİNİN ROLÜ: GERİ DÖNÜŞÜM  
POLİTİKALARININ ÖNEMİ**

Cihan USTA<sup>1</sup>, Türker ŞİMŞEK<sup>2</sup>

**Özet**

Döngüsel ekonomi içerisinde yenilenebilir enerjinin oynadığı rol, sürdürülebilir gelişimin temel taşlarından biri olarak kabul edilmektedir. Yenilenebilir enerji kaynaklarının etkin bir şekilde kullanımı, çevresel ayak izinin azaltılmasına katkıda bulunmakta ve fosil yakıtlara olan bağımlılığın düşürülmesine yardımcı olmaktadır. Bu enerji formu, atık üretiminin minimize edilmesi ve kaynakların yeniden kullanımının teşvik edilmesi ile döngüsel ekonominin çekirdek prensipleriyle uyumlu bir şekilde işlemektedir. Ayrıca, yenilenebilir enerji teknolojileri, karbon emisyonlarının azaltılması ve enerji üretimindeki sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşılmasında kritik bir role sahip olmaktadır. Ancak yenilenebilir enerji kaynaklarının artan kullanımıyla birlikte, bu teknolojilerin kullanım ömrü sonunda ortaya çıkmakta olan atıkların yönetimi ve geri dönüşümü, sürdürülebilir kalkınma çabaları için kritik bir öneme sahip olmaktadır. Yenilenebilir enerji teknolojileri, özellikle güneş panelleri ve rüzgar türbinleri, kullanım ömürlerinin sonunda büyük miktarda atık malzeme üretme potansiyeline sahiptir. Bu malzemelerin etkili bir şekilde geri dönüştürülmesi, kaynakların korunması, atık miktarının azaltılması ve çevresel sürdürülebilirliğin desteklenmesi yolunda kritik bir rol oynamaktadır. Yenilenebilir enerji kaynaklarının üretim ve kaynakların ömürlerini doldurduktan sonra etkin bir geri dönüşüme tabi tutulması ile döngüsel ekonomi, kaynak kullanımının maksimize edilmesini ve atık miktarının en aza indirilmesini sağlayarak çevresel sürdürülebilirliği artıracaktır. Bu süreç hem ekonomik verimliliği hem de çevre üzerindeki olumlu etkileri artırarak, yenilenebilir enerji teknolojilerinin yaşam döngüsü boyunca sürdürülebilirliğin desteklenmesine katkıda bulunacaktır. Bu çerçevede çalışma, döngüsel ekonomi kapsamında yenilenebilir enerji kaynakları ve geri dönüşüm süreçlerinin önemini ele almakta ve bu iki faktörün nasıl birbirleriyle etkileşim içinde olabileceklerini detaylı bir şekilde incelemeyi amaçlamaktadır. Bu araştırmada, Hollanda, Almanya ve Danimarka gibi ülkelerde kullanılan yenilenebilir enerji üretim materyalleri olan türbinler, paneller ve bu enerjiyi depolamak için kullanılan akülerin üretim süreçlerindeki geri dönüşüm politikaları ele alınacaktır. Elde edilen sonuçlar ile Türkiye'deki politika yapıcılarının yenilenebilir enerji geri dönüşüm politikaları hakkında önerilerde bulunulacaktır.

**Anahtar Kelimeler:** Döngüsel Ekonomi, Geri Dönüşüm, Yenilenebilir Enerji

<sup>1</sup> Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisat Anabilim Dalı, Tokat, Türkiye.

<sup>2</sup> Prof. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisat Bölümü, Tokat, Türkiye.

**E-TİCARETİN EKONOMİK BÜYÜME ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: SEÇİLİ AB ÜLKELERİ VE TÜRKİYE KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ**

Nadide Elif GÖZEN<sup>1</sup>, Sümeyya Meltem ALTINORDU<sup>2</sup>

**Özet**

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte günlük yaşantımızın bir parçası haline gelen internet, üreticiler ve tüketicilerin mal veya hizmet alım-satımını kolaylaştıran elektronik ticaret kavramının meydana gelmesini sağlamıştır. 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkındaki Kanun'da e-ticaret, tarafların fiziki olarak karşı karşıya gelmeden elektronik ortamda gerçekleştirilen çevrimiçi iktisadi ve ticari her türlü faaliyet olarak ifade edilmiştir (md. 2). İnternetin yaygın kullanımıyla birlikte ortaya çıkan e-ticaret kavramı, ülkeler arasındaki coğrafi sınırları kaldırarak tüm dünyada evrensel bir sanal pazar oluşmasına neden olmuştur. Bireylerin ve firmaların hemen hemen her yerde ve her zaman kolaylıkla dahil olabildiği bu ticaret ağı, ülke ekonomilerinin de makro ve mikro boyutta etkilenmesine olanak sağlamıştır.

Bu çalışmada, seçili Avrupa Birliği üyesi ülkeler ve Türkiye'de e-ticaret ve ekonomik büyüme arasındaki ilişki hem teorik hem de ampirik olarak incelenmesi amaçlanmıştır. Ampirik kısımda verilerine ulaşılan seçili 5 AB üyesi ülke Almanya, Belçika, Fransa, İtalya, Lüksemburg ve gelişmekte olan ülke Türkiye'ye ait 2005-2022 yılları arasında yer alan birisi bağımlı; kişi başına Gayri Safi Yurtiçi Hasıla, beşi bağımsız; brüt sabit sermaye, toplam işgücü, dışa açıklık endeksi, internetten mal alışları, internetten mal satışları olmak üzere toplam altı adet değişken yer almaktadır. Çalışma verileri Eurostat ve Dünya Bankası Dünya Kalkınma Göstergeleri Veri Tabanından elde edilmiştir. Çalışmada, 1995-2022 yılları arasındaki yıllık veriler kullanılarak seçili AB ülkeleri ve Türkiye'de e-ticaretin ekonomik büyüme üzerindeki etkisi Panel VAR analizi kullanılarak incelenmiştir. Analiz bulgularına göre seçili 6 ülkede e-ticaret satış hacimleri ve ekonomik büyüme arasında tek yönlü nedensellik ilişkisi bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gelecekte, e-ticaret ve ekonomik büyüme ilişkisi üzerine yapılacak çalışmaların, farklı ülke grupları üzerine güncel ekonometrik yöntemler ve verilerin kullanılması değişkenler arasındaki ilişkiyi daha iyi ortaya koyabilir.

**Anahtar Kelimeler:** E-Ticaret, Ekonomik Büyüme, VAR Analizi

1

<sup>1</sup> Öğr. Gör., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Finans-Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, Tokat, Türkiye. (Sorumlu Yazar)

<sup>2</sup> Doktora Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Maliye Anabilim Dalı, Tokat, Türkiye.

**İKİNCİ MEŞRUTİYET DÖNEMİ'NDE OSMANLILARIN AVRUPALI UZMAN İSTİHDAMINA İLİŞKİN BİR DENEME**

Metehan ŞAHİN<sup>1</sup>

**Özet**

Uzman olarak adlandırılan işgücü, ekonomik ilerlemeyi sağlayacak bilgilerin bir noktadan diğerine transfer edilmesinde önemli bir araç olarak görülmektedir. Osmanlı İmparatorluğu'nun klasik döneminden itibaren, devletin geri kaldığı düşünülen alanlarda gerekli bilgilerin elde edilmesi ve iyileştirmelerin yapılabilmesi adına yabancı uzmanlar istihdam edilmiştir. Yenileşme hareketleriyle birlikte, karşılaşılan sorunların çözümü için daha fazla oranda dış kaynaklara başvurulmuş; yabancı uzmanların Osmanlı topraklarındaki sayısı artmıştır. İstihdam edilen yabancı uzmanların milletleri çeşitlilik gösterse de, Sanayi Devrimi'nden itibaren Avrupalı mütehassısların İmparatorluk'taki hemen tüm sektörlerde görev aldıkları anlaşılmıştır. Ancak Osmanlı'nın son döneminde yabancı uzman istihdam politikası, fayda ve zararları bakımından sıklıkla tartışılan bir konu haline gelmiştir. Yapılan çalışmada amaç, İstişare Dergisi'nin 25 Kasım 1908 tarihli sayısında yayınlanan "Avrupa'dan Mütehasıs Celbi" ve Sebülürreşâd'ın 30 Kasım 1915 tarihli sayısında kaleme alınan "Ecnebi Mütehasısları" başlıklı yazılardan hareketle II. Meşrutiyet Dönemi'nin yabancı uzman istihdamı politikasına yaklaşımını analiz etmektir. "Avrupa'dan Mütehasıs Celbi" metninde Aziz isimli yazar öncelikle, devletin şiddetle muhtaç bulunduğu düzenlemeler ve bunların ciddiyetle icrası için Avrupa'dan mütehasıs getirtilmesine dair kamuoyunda yer alan görüşleri ortaya koymuştur. Bazı düşünürlerin Avrupalı mütehasısların istihdamına lüzum görülmediğini savunmasına rağmen; diğerlerinin yabancı uzmanların istihdam edilmesinin devletin acziyetini itiraf etmek anlamına geldiğini savunduklarını belirtmiştir. Yazar tüm bu fikirlerin tam anlamıyla doğru kabul edilemeyeceğini ileri sürerken, Japonya, Rusya ve diğer bazı devletlerden örnekler vermiş; kalkınmayı sağlayabilmek için her şeyden evvel Avrupa'dan erbab-ı ihtisası celb etmek gerektiğini ifade etmiştir. Sebülürreşâd'daki yazısında Tâhirü'l-Mevlevî ise, konuya bakışa bir örnek teşkil etmesi bakımından Afganistan'ın yenileşme hareketlerinde öncü rol oynadığı savunulan Abdurrahman Han'ın, ecnebi mütehasıslara dair mütalaasından bahsetmiştir. Abdurrahman Han, birçok milletten yabancı uzmanlar getirerek bilimin ve sanayiinin gelişmesine gayret ettiğini belirtmiş; bu istihdam politikasının olumlu ve olumsuz yönlerine dair açıklamalar yapmıştır. İmparatorluk basınındaki politika tartışmaları devam ederken, İkinci Meşrutiyet Dönemi'ndeki Osmanlı bürokratlarının da yabancı uzman istihdamı lehine karar aldıkları; başta Avrupa ülkeleri olmak üzere çeşitli milletlere mensup mütehasısların, ülkenin hemen her tarafında çalıştırıldıkları tespit edilebilmektedir.

**Anahtar Kelimeler:** Meşrutiyet, Osmanlı, Uzman, İstihdam

<sup>1</sup> Dr. Öğr. Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisat Bölümü, Tokat, Türkiye.

**İSRAİL VE TÜRKİYE ARASINDAKİ TİCARET İLİŞKİSİNİN ANALİZİ**

Veysel YILMAZ<sup>1</sup>

**Özet**

Türkiye ile İsrail arasında dış ticaret, iki ülkenin diplomatik ilişkiler kurmasından bu yana devam etmektedir. Türkiye ile İsrail arasında serbest ticaret anlaşmasının 1996 yılında imzalanmasıyla iki ülke arasında ticaret hacmi giderek artmıştır. Bu çalışma, Türkiye ve İsrail arasında ikili ticaret ilişkisinin gücünü ve ilişkisini ölçmek için yapılmıştır. İki ülke arasındaki ticari ilişkileri ölçmek için çeşitli istatistiksel endeksler kullanılabilir. Bu çalışmada da ticaret yoğunluğu endeksi kullanılmıştır. Ticaret yoğunluğu ülkeler arasındaki ikili ticaret bağlarının gücünü analiz etmek için kullanılmaktadır. Çalışmada Türkiye ile İsrail arasında ticaret yoğunluğu 2019 ile 2023 yılları ile 2024 yılının Nisan ayına kadar olan veriler ışığında analiz edilmektedir. Veriler TÜİK'in SITC Rev4 sınıflamasına göre dış ticaret (SITC Rev4-Ülke) düzey 1 ve 2 kullanılarak elde edilmiştir. İki ülke arasında ticaret yoğunluğu yüksek olduğu söylenebilir. Elde edilen verilerin analizinde düzey 1'de tüm yıllarda TÜİK'in SITC1 (Standard International Trade Classification) 0, 1, 4, 6, 7 ve 8 kodlu (canlı hayvanlar ve gıda maddeleri, mumlar; içki ve tütün; hayvansal, bitkisel katı ve sıvı yağlar; başlıca sınıflara ayrılan işlenmiş mallar; makineler ve ulaştırma araçları; çeşitli mamul eşyalar) ürün kategorilerinde ve tüm yılların toplamındaki ürünlerde ticaret yoğunluk endeksinde Türkiye İsrail'e göre daha güçlü ticarete sahiptir. İsrail ise 2, 3, 5, ve 9 kodlu (akaryakıt hariç yenilmeyen hammaddeler; mineral yakıtlar, yağlar ve alkali ürünler; başka yerde belirtilmeyen kimya sanayi ve buna bağlı sanayi ürünleri ve SITC'da sınıflandırılmamış eşyalar) ürün kategorilerinde ticaret yoğunluk endeksinde Türkiye'den daha iyi bir ticarete sahiptir. Analize konu olan yıllarda standart ticaret yoğunluğu endeksi ölçümlerinde Türkiye'nin ticaret yoğunluğu endeksi İsrail'e güçlü konumdadır. Bu nedenle coğrafi yakınlık hesaba katıldığında Türkiye'nin üstünlüğe sahip olduğu mal gruplarında İsrail'in Türkiye'ye bağımlı olduğu söylenebilir. Türkiye'nin ve İsrail'in tüm ürün kategorilerindeki toplam ticaret yoğunluğunu her iki ülke arasındaki genel ticaret yoğunluğunu da belirler. Örneğin, Türkiye'nin genel ticaret yoğunluğu endeksi tüm yıllarda İsrail'den yüksektir. Son yaşanan İsrail - Filistin savaşına kadar ve daha önce İsrail Filistin arasındaki gerginlikler iki ülkenin dış ticarete kazanabileceği potansiyelli yüksek ticaretine engel olarak görünmektedir. Ancak savaşla birlikte bu potansiyelli olabilecek ticarete durum değişme göstermeye başlamıştır. Analize konu olan yıllarda Türkiye ve İsrail arasında en yüksek ticaret hacmi 2022 yılında gerçekleşmiştir. İki ülke arasındaki ticaret hacmi yüksek yıllar sıralaması 2021, 2023, 2019 ve 2020 şeklindedir. 2022 yılında tüm ürün gruplarında Türkiye, 6 milyar 743 milyon \$ mal ihraç ederken, 2 milyar 169 milyon \$ ithalat yapmış ve toplamda ticaret hacmi 8 milyar 912 milyon \$ olarak gerçekleştirmiştir. İsrail'den 2024 yılının nisan ayına kadar ise 714 milyon \$'lık ihracat yapan Türkiye 192 milyon \$'lık ithalat yapmıştır. Sonuç itibarıyla analiz edilen yıllarda iki ülke arasındaki dış ticaret ilişkileri politik olarak yakınlaşma ve uzaklaşma dönemlerinden etkilenmektedir.

**Anahtar Kelimeler:** Türkiye, İsrail, Dış Ticaret ve Ticaret Yoğunluğu Endeksi

<sup>1</sup> Doç. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümü, Tokat, Türkiye.



---

**MODELLING VOLATILITY SPILLOVERS OF AGRICULTURAL COMMODITIES IN TURKEY**

Türker AÇIKGÖZ<sup>1</sup>

**Abstract**

Commodities have become an indispensable tool for financial markets. With the process of financialization, commodities have evolved from being primarily inputs for production to becoming a product group bought and sold in financial markets. In this context, the price movements of commodities and the volatility structure in the market have become crucial for financial market participants. On the other hand, one of the most important categories of commodities is agricultural products. Agricultural products are closely related to the economic and social conditions of countries, both as inputs in industrial production and in terms of their significance for consumption. In this regard, commodities, especially agricultural commodities, have been selected from commodity markets, and this study examines the volatility spillovers and risk of agricultural commodities in Turkey. The E-GARCH model is used in the research to model the risk of agricultural commodity markets. The data set for the study is based on the Grain Index published by the Turkish Mercantile Exchange. As a result of the study, it is found that returns of agricultural commodities exhibit a heteroskedastic structure, are dependent on long-term variance, and are additionally influenced by short-term shocks. In the model testing for the presence of asymmetric effects, it is observed that the market responds significantly differently to positive and negative news. Positive news is found to have a greater impact on volatility spillovers.

**Keywords:** Volatility Spillovers, E-GARCH, Agricultural Commodity Market

---

<sup>1</sup> Res. Asst., Başkent University, Department of Management, Ankara, Türkiye.

**THE TRANSFORMATIVE IMPACT OF ISLAMIC MICROFINANCE ON WOMEN  
ENTREPRENEURS IN THE POST-COVID-19 ERA IN MALAYSIA**

Md. Amirul ISLAM<sup>1</sup>

**Abstract**

**Purpose:** The COVID-19 pandemic is a worldwide health issue that has been resulting in detrimental impacts on a global scale. With the exception of key services and natural resource industries, all corporate activity were rendered inoperable. Micro-entrepreneurs exert the most influence in contexts characterized by their limited firm size and scope. Therefore, the purpose of this study is to investigate the impacts of Islamic microfinance on women entrepreneurs in rural areas of Malaysia of post-COVID implications on their small and medium enterprises (SMEs). The present study employs the Theory of Planned Behaviour (TPB) and Innovation Diffusion Theory (IDT) to developed the foundational of research frameworks.

**Design/Methodology/Approach:** This study is employed a quantitative approach that focuses on the opinions of respondents. A research sample of 330 women entrepreneurs utilizing Islamic microfinance was selected using the convenience sampling technique. Data was collected using 5-point Likert scales. The data was collected using a straightforward sampling strategy. Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM) was utilized as a statistical method to examine and analyze the data.

**Findings:** The study has successfully created and verified six hypotheses through the utilization of various methodologies, encompassing both direct and indirect approaches. These methodologies include mediation analysis, which draws upon the theoretical frameworks of the Theory of Planned Behavior (TPB) and Innovation Diffusion Theory (IDT). This study results indicate that there are no significantly influence the adoption of Islamic microfinance between knowledge and social system norms, attitude and social system norms, and subjective norms and social system norms. However, there are a significantly influence the adoption of Islamic microfinance by women entrepreneurs between perceived complexity and social system norms, perceived relative advantage and social system norms, and through the mediating factors social system norms has a significantly relationship with Women Entrepreneurs' performance of Islamic Microfinance.

**Implications/Originality/Value:** The findings of this study will give the full benefit to academics as they design strategies for doing future research. The findings also will provide valuable insights for policymakers and international microfinance institutions (IMFIs) in designing microfinance initiatives that enhance the well-being of clients and optimize their entrepreneurial outcomes. Furthermore, the study has implications for financial institutions, policymakers, and the government in terms of adopting Islamic financial products and principles to address the effect of the post Covid-19 pandemic crisis on the economy, thereby improving both the social well-being of the people and the economy on a global scale.

**Keywords:** Islamic Microfinance, Islamic Finance, Women Entrepreneurs, Entrepreneurship and Innovation, Post-COVID-19 Era, Malaysia

---

<sup>1</sup> Asst. Prof. Dr., Karabük University, Department of Finance and Banking, Karabük, Türkiye.

**DİJİTAL PLATFORM GELİRLERİ VE VERGİ**

Yusuf TEMÜR<sup>1</sup>

**Özet**

Dünyanın hemen hemen her yerinde ağırlıklı olarak çevrimiçi platformlara ve yapay zekâ ve blockchain gibi yeni teknolojilere dayalı olacak bir modele doğru evrilmektedir. Daha platform tabanlı ve teknolojiyle desteklenen bir topluma doğru bu geçiş hızlandı. Bu bağlamda farklı isimlerle anılan dijital platformların sağladığı hizmetlerin çeşitliliği ve giderek artan önemi ve oluşturduğu değer ortadadır. Dijital platformlar, taksi ve özel kiralama hizmetleri, yemek dağıtım hizmetleri, serbest çalışma ve kısa süreli konaklama kiralama gibi mal ve hizmetlerin sağlanmasını kolaylaştıran uygulamaları ve web sitelerini içerir. Platform ekonomisi ise web siteleri veya mobil uygulamalar gibi dijital platformların kolaylaştırdığı ekonomik faaliyetleri içerir. Bu platformlar aracılığıyla dijital ve dijital olmayan ürünlerin satışında da son yıllarda önemli büyüme görülmüştür. Dijital platformların gelirlerindeki artış, fikri mülkiyet haklarının kullanımı ve/veya platformlar aracılığıyla reklam yapılmasına olan talebin artmasıyla da doğru orantılıdır.

Son yıllarda teknolojinin çok hızlı gelişmesi ile birlikte dijital ekonomi paralellik arz etmektedir. Dijital ekonominin önemi her geçen gün artarken vergi alanındaki gelişmeler ve uygulamalar ne yazık ki aynı paralelliği göstermemektedir. Tarihsel süreçte bir teknolojik değişiklik yaşansa, vergi sistemi de buna göre gelişmiştir. Dolayısıyla platform tabanlı ve teknoloji odaklı bir topluma doğru yaşanan evrim, 21. yüzyıl vergi rejimlerinin tasarımı ve yapısı üzerinde de önemli bir etkiye sahip olacaktır. Aslında bu etki, mevcut sistemlerin belirli alanlarında halihazırda belirgin hale geliyor ve bu durum, uyulması kolay, atlatılması zor ve vergi mükelleflerinin temel haklarını koruyan vergi kurallarının tasarlanmasına yönelik acil bir ihtiyaç oluşturmaktadır. Her ne kadar bu, dijital platformların yarattığı katma değer olumlu bir yansıması olsa da, Vergiden kaçınma tercihleri açısından geleneksel işletmelerden farklı değiller ancak diğer önemli boyutlarda farklıdırlar. En önemlisi, dolaylı ağ etkilerinden dolayı kullanıcı katkılarında yararlanırlar ve bu da önemli miktarda reklam geliri sağlar. Dolaylı ağ etkilerinin, vergilerin değerlendirilmesi ve vergi politikalarının tasarımı üzerinde geleneksel olmayan etkileri vardır. Son yıllarda, OECD Matrah Erozyon Kâr Aktarımı (BEPS) teklifinden (OECD, 2013), dijital ekonomiye ilişkin son OECD raporundan (OECD, 2018) dijital hizmet vergisine ilişkin daha spesifik teklife kadar farklı politika önerileri geliştirilmiştir. Dijital platformların karşı karşıya olduğu en önemli vergi sorunları, BEPS 2.0'ın sonucuyla, Ülkelerin çok taraflı bir anlaşmaya varılıp varılmayacağıyla veya bunun yerine dijital platformların faaliyetlerine Dijital Hizmet Vergi'lerinin küresel bir yapıya uygulanıp uygulanmayacağıyla ilgilidir. Bu çalışma dijital platformların vergilendirilmesinin mantığını ve etkilerini değerlendirmekle birlikte konuyu vergi kanunları boyutu ile ele alıp dijital platform gelirlerinin vergilendirilebilirliğine yönelik bazı öneriler getirilmiştir.

**Anahtar Kelimeler:** Dijital Ekonomi, Dijital Platform, Vergi

<sup>1</sup> Doç. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Maliye Bölümü, Tokat, Türkiye.

**İSRAİL'İN AZERBAYCAN'I DESTEKLEME NEDENLERİ'NİN STRATEJİK ANALİZİ**

Emre SOYLU<sup>1</sup>

**Özet**

Birbirlerine kara sınırıyla bağlı olmayan iki ülke İsrail ve Azerbaycan. Bugün bu iki ülke pek çok alanda işbirliğine gitmektedir. Azerbaycan da yaşayan ve İsrail'e göç etmiş olan Yahudilerin desteği de ilişkilerin gelişiminde önemli ve aktif bir rol oynamıştır. Bu iki farklı ülkeyi yakınlaştıran sadece ekonomik ve askeri sebepler olmadığı gibi, kuşkusuz karşılıklı stratejik çıkarlarda bulunmaktadır. Pek çoğumuz 2020 yılında yaşanan ve kırk dört gün süren Dağlık Karabağ Savaşı'ndan sonra Azerbaycan sokaklarında Türkiye, Azerbaycan ve İsrail bayraklarının yan yana dalgalandığını görmüştük.

Bu savaş süresince İsrail'in Ermenistan yerine Azerbaycan'ı desteklediğine de şahit olmuş, şaşırmıştık. Dolayısıyla içinde yaşadığımız bu coğrafya düz okumalarla anlaşılamayacak kadar karmaşık. Düz yorum ve analizlerle anlatılamayacak kadar da kompleks ilişkiler içermektedir. Bu noktadan hareketle, bu çalışmanın amacı da İsrail ve Azerbaycan ilişkilerinin stratejik boyutunun araştırıldığı, ilişkilerin dostane yürümesinin ve birbirlerini desteklemelerinin arkasında hangi nedenlerin var olduğu sorusuna cevap aramak olmuştur. İsrail'in Azerbaycan'ı desteklerken İran'ı da kuşattığı; ayrıca İran'a olası bir müdahalede stratejik yakınlık kuracağı bir bölge aradığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu ilişkinin diğer bir boyutunun da silah ticareti olduğu gerçeğinden hareketle her ne kadar Ermenistan ve İran rahatsız olsa da Azerbaycan ve İsrail'in stratejik işbirliğine devam ettiği görülmüştür.

Enerji ithalatı ve askeri teknoloji tedariki ise iki ülkeyi birbirlerine daha bağımlı kılmıştır. Özde İsrail için Azerbaycan, Orta Doğu'da dostane bir ülke ve bir müttefik gibi görünürken; Azerbaycan, İsrail'in bölgedeki stratejik önemde olan diğer ülkelerle ilişkilerini güçlendirmesine de yardımcı olmakta, İsrail'in bölgedeki ittifaklarını genişletmesi ve etkisini artırmasına da zemin sağlamaktadır. İsrail ve Azerbaycan arasındaki bu ilişkilerin gelişim sürecinde Azerbaycan Yahudileri ise taraflar arasındaki güçlü bağın kurulmasında etkili olmaktadır.

**Anahtar Kelimeler:** İsrail, Azerbaycan, Stratejik İlişkiler

<sup>1</sup> Yüksek Lisans Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Tokat, Türkiye.